

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)

ปริญญา

วิจัยและประเมินผลการศึกษา

สาขา

การศึกษา

ภาควิชา

เรื่อง การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน
ในกรุงเทพมหานคร

A Survey of States of Educational Management for Children with Special Needs
from Schools in Bangkok

นามผู้วิจัย นางสาวสมภัสสร บัวรอด

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์, ก.ค.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ยศวินต์ ทองไทย, กศ.ค.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภารัตน์ สารสว่าง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน
ในกรุงเทพมหานคร

A Survey of States of Educational Management for Children with Special Needs
from Schools in Bangkok

โดย

นางสาวสมภัสสร บัวรอด

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
พ.ศ. 2552

สมภัสสร บัวรอด 2552: การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(วิจัยและประเมินผลการศึกษา) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์, ค.ศ.
148 หน้า

วัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนในเขต
กรุงเทพมหานครที่แจ้งความประสงค์เป็นเครือข่ายกับโครงการบ่งชี้ คัดกรอง วินิจฉัย และให้
ความช่วยเหลือบุคคลที่มีภาวะสมาธิสั้น บทพร่องทางการเรียนรู้ และออทิซึม จำนวน 6 โรงเรียน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและแบบสัมภาษณ์ครูสอนผู้เด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ เก็บข้อมูลเมื่อภาคต้น ปีการศึกษา 2550 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน 5 ใน 6 โรงเรียน มีลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อ
เด็กที่มีความต้องการพิเศษดังนี้ ด้านบริหารจัดการศึกษา มีระเบียบกำหนดการรับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ จัดชั้นเรียน จัดห้องเสริมวิชาการ จัดครูการศึกษาพิเศษ มีหลักสูตรเฉพาะ และ
จัดสรรงบประมาณให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการพิเศษได้ คณะกรรมการมีส่วนร่วมใน
การตัดสินใจด้วย ด้านปฏิบัติการสอน ครูมีความพร้อม สร้างแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IEP)
ใช้การประเมินรายบุคคลเพื่อการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมสะท้อนผลการเรียนให้
ผู้ปกครองได้รับทราบและร่วมมือพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้บริหาร โรงเรียนทำงานเป็นทีม
อย่างมีระบบ และวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้รับความร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครองอย่างดี

Somphatsorn Buarod 2009: A Survey of States of Educational Management for Children with Special Needs from Schools in Bangkok. Master of Education (Educational Research and Evaluation), Major Field: Educational Research and Evaluation, Department of Education. Thesis Advisor: Associate Professor Pawinee Srisukvatananan, Ph.D. 148 pages.

The purpose of this research was to study states of educational management for children with special needs from schools in Bangkok. The population was the 6 schools in the areas of Bangkok Metropolitan that requested to program of identification, screening, diagnoses and intervention for people with attention deficit hyperactivity disorder, learning disorder and pervasive developmental disorder/autism. The research tools were interview questionnaires for school administrators and teachers responsible for children with special needs. The data had been gathered during the academic year of 2008 and processed on the content analysis.

The study showed that 5 schools have supportive facilities for children with special needs - educational management system and teaching practices. In the educational management system, these schools provide special entry procedure, special classrooms and teachers, curriculums and budgets for children with special needs. In addition, the board of directors participates in every decision making process. While in the teaching practices, these schools provide skilled teachers, individual educational plans (IEP) and continuous individual assessment for continuous development. Parents were well inform about the children's learning progress and asked for learning coordination. As the teachers and the school board were working as effective teamwork, the communities were willing to help and support.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร. วสันต์ ทองไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ขอกราบขอบพระคุณประธานการสอบปากเปล่าชั้นสุดท้าย อาจารย์ ดร. สุนทรา โตบัว และ ผศ.ชุตินา หทัยรัตนนา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการสอบสัมภาษณ์ชั้นสุดท้ายจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ นพ.ณัฐวัฒน์ งามสมุทร รศ.ดร.เพ็ญณี แนนรท รศ.ดร.วัลลภา อารีรัตน์ ผศ.ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ ผศ.อัญชัน เกียรติบุตร อาจารย์ระพีพร สุกมสิริ และ อาจารย์ดวงทิพย์ ตระกูลศิษฐ์ ที่กรุณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู – อาจารย์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพ่อค้า แม่ค้า น้าหนวด น้ารัก น้าจ๊ีบ พี่ตูน พี่แอน พี่เหม่ม แดงโม ที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ครู อาจารย์และตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สมภัสสร บัวรอด

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	7
ประเภทและลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	8
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	13
ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	14
โครงการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	16
การบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	18
การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	41
กรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	53
กรอบแนวคิดปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรเป้าหมาย	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การรวบรวมข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	66
ผลการวิจัย	66
ข้อวิจารณ์	111
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย	114
ข้อเสนอแนะ	118
 เอกสารและสิ่งอ้างอิง	 120
 ภาคผนวก	 123
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	124
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	126
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	129
 ประวัติการศึกษาและการทำงาน	 148

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบด้านบริหารจัดการศึกษา	54
2	ลักษณะตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบด้านปฏิบัติการสอนของครู	55
3	ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนเป้าหมาย	58
4	จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำแนกตามประเภทความบกพร่อง	58
5	ลักษณะเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
6	คำถามวิจัยย่อย เพื่อตอบคำถามการวิจัย : 1	60
7	คำถามวิจัยย่อย เพื่อตอบคำถามการวิจัย : 2	61
8	แหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อตอบคำถามการวิจัย	63
9	คะแนนเต็มการบริหารและปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบ	64
10	สภาพการบริหารทั่วไป	67
11	สภาพการบริหารสถานที่ และสื่อ	70
12	สภาพการบริหารวิชาการ	73
13	สภาพปฏิบัติการสอน	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ความต้องการความช่วยเหลือและวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	79
15	คะแนนของการบริหารและปฏิบัติการที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	81
16	สรุปสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	82

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กและเยาวชนทั้งมวลที่ด้อยโอกาสหรือความด้อยโอกาสนั้นเป็นอุปสรรคในการเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 2) จากการสำรวจจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 65) พบว่ามีเด็กในโครงการทั้งหมด 33,315 คน จำแนกตามประเภทความพิการตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนดได้เป็น 9 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น 1,366 คน (4.10%) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 1,195 คน (3.59%) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 5,673 คน (17.03%) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 2,786 คน (8.36%) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 16,928 คน (50.18%) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 1,323 คน (3.97%) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 1,766 คน (5.30%) เด็กออทิสติก 1,218 คน (3.66%) และเด็กพิการซ้ำซ้อน 1,060 คน (3.18%)

สภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2478 รัฐบาลได้ยกเว้นให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ต้องเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาภาคบังคับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2481 มีโรงเรียนเฉพาะสำหรับคนตาบอด ชื่อว่า โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานคร ต่อมารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น และมอบหมายให้กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ จัดตั้งโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้นในหลายจังหวัด ในปี พ.ศ. 2495 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร ได้ส่งเด็กตาบอดที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คัดเลือกจากเด็กที่เรียนดีและช่วยเหลือตนเองได้ไปเรียนร่วมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน เซนต์คาเบรียล และได้ขยายไปตามโรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐบาลอีกหลายแห่ง โดย กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้จัดครูสอนเสริม (resource teacher) เข้าไปช่วยสอนใน โรงเรียน การศึกษาสำหรับเด็กหูหนวกเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2496 กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้ง โรงเรียนสอนคนหูหนวก ต่อมาเรียกว่า โรงเรียนเศรษฐเสถียร และได้ขยายโรงเรียนไปต่างจังหวัด

อีกหลายแห่ง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนโสตศึกษา การศึกษาสำหรับเด็กพิการทางร่างกาย เริ่มต้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มโครงการสอนเด็กป่วยเป็นโรคโปลิโอในโรงพยาบาลศิริราช ในปี พ.ศ. 2501 และได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนสอนเด็กพิการ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียน ศรีสังวาลย์ สำหรับการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเริ่มต้นโดยกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้อนุมัติจัดตั้งโรงพยาบาลปัญญาอ่อนขึ้น และรับเด็กเข้ารักษาพยาบาล ได้เริ่มให้การศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2505 และได้จัดตั้งเป็นมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 คณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการศึกษาพิเศษ พร้อมทั้งกำหนด นโยบายเพื่อการปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการเรียนร่วมให้ชัดเจน ได้เริ่มจัดสรรงบประมาณให้แก่ หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมาภายหลังการปฏิรูป ระบบการศึกษาของประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการจัดศึกษาให้กับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ดังเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

มาตรา 55 ระบุว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ”

มาตรา 80 วรรคสอง ระบุว่า “รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้”

และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545

มาตรา 10 วรรคสอง ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทาง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้อง จัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” และในวรรค สาม ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบ ความพิการโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา”

นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นปีการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยมีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” และในปี พ.ศ.2543 ได้มีนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมติดคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ ได้มีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: 1)

จากสาระที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดำเนินการดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดสรรงบประมาณในแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้กับเด็กปกติ โดยให้สถานศึกษาจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยระบุความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน เสนอไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ และจัดสรรเงินเพิ่มสำหรับครูการศึกษาพิเศษและครูการศึกษาพิเศษกรณีเรียนร่วม ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบ ก.ค. กำหนด เดือนละ 2,000 บาท มหาวิทยาลัยได้เร่งผลิตครูการศึกษาพิเศษ จากการศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาการศึกษาพิเศษ (ผดุง อารยะวิญญู และดารณี สักดิ์ศิริผล, 2544: 74) พบว่าในระดับปริญญาตรี มีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลิตครูสาขาการศึกษาพิเศษเฉลี่ยปีละ 119 คน ในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลิตมหาบัณฑิตสาขาการศึกษาพิเศษเฉลี่ยปีละ 20 คน และได้เพิ่มหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการศึกษาพิเศษในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำหรับโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สนองนโยบายโดยตรงได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในปีการศึกษา 2547 มี 390 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2548 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 63-65)

จากสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษดังกล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างจากเด็กทั่วไป จึงควรได้รับความช่วยเหลือ

เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถศึกษาเล่าเรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุดได้ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น การบริหารจัดการที่ดีเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ผู้บริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อให้เกิดการพัฒนา ขณะที่ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนให้เด็กมีพัฒนาการในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม เมื่อผู้บริหารและครูต่างทำงานอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างแน่นอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าโรงเรียนได้จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร เพื่อสะท้อนให้เห็นแนวทางที่จะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและปัญหาอุปสรรคที่ควรมีการแก้ไขต่อไป

คำถามการวิจัย

โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านการบริหารจัดการศึกษาและด้านปฏิบัติการสอนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย คือ โรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการอบรมการใช้แบบคัดกรองเพื่อการวินิจฉัยบุคคลออทิสติก บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และบุคคลสมาธิสั้น และสมัครเป็นเครือข่ายกับโครงการบ่งชี้ คัดกรอง วินิจฉัย และให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม ของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 6 โรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาแสดงสภาพการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 6 โรงเรียน จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

นิยามศัพท์

สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการศึกษาและด้านปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สภาพบริหารจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การบริหารทั่วไป การบริหารสถานที่ และสื่อ และการบริหารวิชาการ

- **การบริหารทั่วไป** หมายถึง การมีระเบียบกำหนดการบริหารงานจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระบบการบริหารงาน งบประมาณในการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดสรรงบประมาณ และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- **การบริหารสถานที่ และสื่อ** หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- **การบริหารวิชาการ** หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับบุคลากร เช่น คุณสมบัติของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความเพียงพอของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางในการพัฒนาครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การกำหนดรูปแบบการเรียน การวางแผนการเรียน หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนการจัดหลักสูตร วิธีการประเมินผลการเรียน เกณฑ์การประเมินผลการเรียน และการบริหารเกี่ยวกับบริการ เช่น การจัดบริการจำเป็นให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สภาพปฏิบัติการสอน หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ปฏิบัติการสอนของครู และกระบวนการทำงานของครู

- **ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของครู** หมายถึง ครูเข้ารับหน้าที่ด้วยความสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- **ปฏิบัติการสอนของครู** หมายถึง วิธีสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ วิธีการสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล การดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลการเรียน

- **กระบวนการทำงานของครู** หมายถึง การทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร เพื่อนครู และผู้ปกครอง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยตรวจสอบเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย โดยจัดเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ตามลำดับดังนี้

1. ความหมาย ประเภทและลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. โครงการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. การบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
6. การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความหมาย ประเภทและลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) (ผดุง อารยะวิญญู, 2541: 13) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างกันไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล สำหรับวารี ธีระจิตร (2545: 3) ใช้คำว่าเด็กพิเศษ (Exceptional Children) หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก จึงมีความต้องการและจำเป็นที่จะต้องจัดบริการทางการแพทย์และการศึกษาพิเศษ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้สามารถพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ไปในทางที่ดีใกล้เคียงเด็กปกติได้เต็มกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล

ประเภทและลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ในการจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความแตกต่างกัน โดยผดุง อารยะวิญญู (2541) ได้จำแนกประเภทและลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็น 12 ประเภท โดยพิจารณาตามสภาพความบกพร่องของเด็กและแนวโน้มการจัดการศึกษาพิเศษแนวใหม่ที่ครอบคลุมถึงการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศด้วย ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินซึ่งอาจเป็นเด็กหูตึงหรือหูหนวกก็ได้

- เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป ในช่วงที่ต่ำกว่าวัดด้วยเสียงบริสุทธิ์ ณ ความถี่ 100, 1000, และ 2000 เฮิร์ตซ์ เด็กไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์เต็มประสิทธิภาพในการฟัง อาจเป็นผู้สูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือสูญเสียการได้ยินภายหลังก็ตาม

- เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินระหว่าง 26-89 เดซิเบลขึ้นไป ในช่วงที่ต่ำกว่าวัดด้วยเสียงบริสุทธิ์ ณ ความถี่ 500, 1000, และ 2000 เฮิร์ตซ์

2. เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบสอบมาตรฐานแล้ว พบว่ามีสติปัญญาดำกว่าบุคคลทั่วไป เมื่อสังเกตพฤติกรรมจะพบว่าบุคคลประเภทนี้มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากบุคคลปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน

3. เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้ หมายถึง เด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องปานกลางไปจนถึงความบกพร่องรุนแรงในด้านสติปัญญาและพฤติกรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็กมีระดับสติปัญญา ปัญหาและความรุนแรงมากกว่าเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้

4. เด็กปัญญาอ่อนที่ระดับสติปัญญาดำมาก เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาดำกว่าเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ และเด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้ สติปัญญาและพฤติกรรมเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก

5. เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา หมายถึง เด็กตาบอดหรือเด็กตาบอดบางส่วน

- เด็กตาบอด หมายถึง เด็กที่มีสายตาเหลืออยู่น้อยมาก หรือไม่มีเลยแม้จะได้รับการแก้ไขแล้ว จึงไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้เป็นผู้ที่มีสายตาภายหลังการแก้ไข 20/200

- เด็กตาบอดบางส่วน หมายถึง เด็กที่มีสายตาบกพร่อง แต่ภายหลังการแก้ไขแล้วสามารถมองเห็นได้บ้าง จึงใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้บ้าง เป็นผู้ที่มีสายตาหลังแก้ไขอยู่ระหว่าง 20/70 และ 20/200

6. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หมายถึง เด็กที่ลำตัว แขน หรือขาผิดปกติ ทำให้เด็กไม่อาจเรียนในสภาพแวดล้อมเด็กปกติได้

7. เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม หมายถึง เด็กที่ถึงแม้จะได้รับการทางการแนะแนวและการให้คำปรึกษาแล้ว ก็ยังคงมีความบกพร่องทางพฤติกรรมอยู่ในขั้นรุนแรงและมีปัญหาต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเอง โดยมีได้มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางร่างกาย ประสาทสัมผัสด้านการรับรู้ หรือสติปัญญา

8. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในขบวนการทางจิตวิทยา ทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ภาษา ทั้งในการฟัง การอ่าน การเขียนและการสะกดคำ หรือมีปัญหาในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย แขน ขา ลำตัว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

9. เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง หมายถึง เด็กที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการเจ็บป่วย และจำเป็นต้องเข้ารับการรักษายาวนานติดต่อกันเป็นเวลานานในสถานพยาบาลโดยอยู่ในความดูแลของแพทย์ในระหว่างการรักษาพยาบาล จึงไม่สามารถมาโรงเรียนได้ ซึ่งอาจรวมไปถึงเด็กที่เจ็บป่วยแต่พักรักษาตัวอยู่ที่บ้าน

10. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่แสดงพฤติกรรมต่างไปจากเด็กปกติ พฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ ไม่แสดงกริยาต่อเสียงที่ได้ยิน มีปัญหาในการแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ต่อต้านการเรียนหนังสือ ไม่กลัวสิ่งที่เป็นอันตราย แสดงพฤติกรรมในลักษณะเดิมซ้ำ ๆ กัน

11. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายมากกว่า 1 อย่างในบุคคลเดียวกัน

12. เด็กปัญญาเลิศ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถทางสมองสูงกว่าเด็กทั่วไป เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาที่วัดได้จากการทดสอบมาตรฐาน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

วาริ ถิระจิตร (2545: 3-5) ได้แบ่งประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยพิจารณาจากข้อจำกัดทางร่างกาย และข้อจำกัดทางสติปัญญา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการศึกษา เช่น หูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน เป็นอุปสรรคในการอ่านออกเขียนได้ และเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ในสภาพของระบบโรงเรียนทั่วไปได้ดังนี้

1. มีข้อจำกัดทางสติปัญญา (Intellectual Limitation) แยกเป็น

1.1 กลุ่มเด็กเรียนช้า (Slow Learner) มีระดับเกณฑ์เชาว์ปัญญาระหว่าง 70-90

1.2 กลุ่มปัญญาอ่อนพอเรียนได้ (Educable Retarded Children) หรือปัญญาอ่อนเล็กน้อย (Mild Grade) มีระดับเกณฑ์เชาว์ปัญญาระหว่าง 50-70

1.3 กลุ่มปัญญาอ่อนพอฝึกได้ (Trainable Retarded Children) หรือปัญญาอ่อนขั้นปานกลาง (Moderate Grade) มีระดับเกณฑ์เชาว์ปัญญาระหว่าง 35-49 คนพิการประเภทนี้และประเภทที่มีระดับเกณฑ์เชาว์ปัญญาดำกว่านี้ควรอยู่ในความดูแลของแพทย์ และการจัดการศึกษาต้องมีการจัดและสอนโดยผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง

2. ข้อจำกัดทางร่างกาย (Physical Limitation) แยกเป็น

2.1 กลุ่มบกพร่องทางการเห็น (Visually Impaired)

- ตาบอด (Blind)
- สายตาเลือนราง (Low Vision)

2.2 กลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing Impaired)

- หูหนวก (Deaf)
- หูตึง (Hard of Hearing)

2.3 กลุ่มบกพร่องทางการพูด (Speech Impaired)

- พูดไม่ได้ (Aphasia)
- พูดผิดปกติ (Disorders of Speech)

2.4 กลุ่มบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (Crippled and Other) เช่น แขนขาด้วน เป็นอัมพาต บังคับมือเขียนหนังสือไม่ได้ดี เป็นโรคเรื้อรังหรือร้ายแรง เป็นต้น

2.5 กลุ่มบกพร่องทางพฤติกรรม (Behavior Disorders)

- อารมณ์ไม่ปกติ (Emotional Disturbed)
- ผิดปกติทางสังคม (Socially Maladjusted) เช่น มีความประพฤติก่อวร้าย ชอบข่มเหง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ซึ่งสังคมรังเกียจและอดทนไม่ไหว

คณะกรรมการร่วมขององค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือยูนิเซฟ (UNICEF) กับองค์การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการระหว่างประเทศได้กำหนดประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยพิจารณาลักษณะของคนพิการและปัญหาของเด็กเป็นเกณฑ์ (สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4, 2548: 10) ได้ดังนี้

1. ตาบอด
2. มองเห็นได้อย่างรางเลือน
3. มีความบกพร่องทางการได้ยิน
4. ปัญญาอ่อน
5. พิกัดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ซึ่งเกิดจากความพิการทางสมอง แขน ขา ลำตัว
6. มีความบกพร่องทางการพูดหรือการใช้ภาษา
7. มีปัญหาการเรียนรู้เฉพาะด้าน

8. มีปัญหาทางพฤติกรรมต่าง ๆ
9. เรียนหนังสือได้ช้า
10. มีปัญหาความพิการซ้อน

นอกจากนี้ยังมีบุคลากรทางการแพทย์ได้ให้ความหมายและลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ ไว้ดังนี้

เพ็ญแข ลิมศิลา (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 3) กล่าวถึง ลักษณะของเด็กออทิสติกว่าจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ในพฤติกรรมการแสดงออก การกระทำ ต่อสังคมที่ไม่มากเกินไป หรือไม่น้อยจนเกินไป โดยมีลักษณะพฤติกรรมสำคัญดังนี้

1. ไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์และขาดความรู้สึทางอารมณ์กับบุคคลอื่น
2. ไม่สามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมได้
3. พูดไม่ได้หรือพูดผิดปกติ มีภาษาเป็นของตัวเอง มีปฏิริยาสะท้อนกลับในคำพูด
4. มีพฤติกรรมซ้ำๆ หรือมีการแสดงออกซ้ำ ๆ

ชาญวิทย์ พรนภดล (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 3) กล่าวถึง ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือภาวะ LD = Learning Disorder มีดังนี้

1. ภาวะทางปัญญาปกติ ไม่มีความเป็นปัญญาอ่อน
2. มีความเฉลียวฉลาด
3. มีปัญหาด้านการเรียน แต่อาจถูกมองเป็นคนขี้เกียจ
4. ตัวเลขขั้นต่ำ 1 คนใน 25 คน เป็น LD หรือประมาณ 40%

กล่าวโดยสรุปเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือแตกต่างจากเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างและความต้องการให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือการศึกษาพิเศษเป็นบริการเสริมจากโปรแกรมการศึกษาภาคปกติ เพื่อช่วยในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Kirk and Gallagher, 1979: 22) เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้น การศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติในด้านที่เกี่ยวกับวิธีสอน กระบวนการเนื้อหาวิชา (หลักสูตร) เครื่องมือและอุปกรณ์ การสอนที่จำเป็น การศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล (ผดุง อารยะวิญญู, 2541: 13-14) ซึ่ง Ashman and Elkins (1990: 2) ได้ระบุจุดบ่งบอกที่สำคัญของการศึกษาพิเศษไว้หลายประเด็นดังนี้

1. การศึกษาพิเศษ คือ การจัดบริการหรือโปรแกรมการศึกษาทั่วไปที่จัดให้สนองเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กพิเศษ เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการที่แตกต่างจากเด็กปกติ จึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและการใช้นวัตกรรมสำหรับการสอน
2. การศึกษาพิเศษ เป็นการทดสอบพื้นฐานของกลยุทธ์และเทคนิคการสอน การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงวัสดุการสอน วิธีการสอนเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก เรียนซ้ำ การพัฒนาต่าง ๆ มากมายเหล่านี้ถูกถ่ายทอดเป็นวิธีสอนที่ใช้ในห้องเรียนปกติ
3. การศึกษาพิเศษเป็นคุณลักษณะหนึ่งของหน่วยเศรษฐกิจและการเมืองเพราะว่าการศึกษาพิเศษเป็นการลงทุนที่สูงและมีผลกระทบต่อสิทธิและความเสมอภาค
4. การศึกษาพิเศษมีความเกี่ยวข้องกับโปรแกรมหรือสิ่งที่จัดเพิ่มเติมให้สนองความต้องการด้านการจัดการศึกษา

ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือการจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ความเชื่อและหลักปรัชญาต่อไปนี้ (วาริ ธีระจิตร, 2545: 10-11)

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะรับบริการทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือปกติ เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย หากเด็กไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไปและมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด
3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมกับคนปกติให้มีประสิทธิภาพการเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่มีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตามควรให้อยู่ร่วมกับคนปกติ
4. การจัดการศึกษาพิเศษ ต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ
5. การจัดการศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการสอนบางอย่างอาจจัดให้เป็นกลุ่มสำหรับเด็กที่บกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน
6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจแม้จะมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษมุ่งให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความมั่นใจ มีสัจจะแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. การศึกษาพิเศษควรจัดอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วยในด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาพิเศษ (2542: 17) ที่ระบุว่าจัดการศึกษาพิเศษควรตั้งอยู่บนพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันและแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากันและให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัวมากบ้างน้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ เมื่อไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมของคนปกติได้ ก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นหากเป็นไปได้ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้
5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการและความสามารถทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ แม้ว่าความต้องการพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการให้การศึกษาควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างไปจากรูปแบบและวิธีการสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เต็มที่

โครงการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

การจัดโครงการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 62-64) เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ โดยมุ่งเน้นให้เข้าไปเรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากกว่าจัดห้องสอนเสริมแยกออกมาต่างหาก เพื่อให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้เรียนร่วมกัน การศึกษาภาคปกติและการศึกษาพิเศษควรเป็นระบบที่หลอมรวมเป็นระบบเดียวกัน สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษจึงจัดโครงการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมขึ้น ในปีการศึกษา 2547 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 390 โรงเรียน ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ และในปีการศึกษา 2548 มีโรงเรียนในโครงการ 2,000 โรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการให้ทุกโรงเรียนช่วยเหลือสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โรงเรียนในโครงการจึงได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการบริหารจัดการเรียนร่วมให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยอาศัยการทำงานแบบร่วมมือกันอย่างแท้จริง พร้อมรับกรอบแนวคิดที่ว่า เด็กทุกคนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในชั้นเรียนปกติที่มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและรูปแบบการสอนที่มีความยืดหยุ่น มีบริการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตลอดจนบุคลากรที่จำเป็น องค์ประกอบ 4 ด้านตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มีดังนี้

1. นักเรียน (S - Student) ได้แก่ เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กทั่วไปที่อยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม
2. สภาพแวดล้อม (E - Environment) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป พ่อ แม่ ผู้ปกครอง นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A - Activities) ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรซึ่งรวมถึงการใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดและประเมินผลและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การประกันคุณภาพ การรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน

4. เครื่องมือ (T - Tools) ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ บริการ (บริการสอนเสริม คือ การสอนทักษะตามความต้องการจำเป็นพิเศษ) ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัด การควบคุมอาหารสำหรับเด็กที่เป็นโรคเบาหวาน การแก้ไขการพูดและภาษา)

โครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก

การจัดโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2549: 67) เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีหลักสูตรเฉพาะหรือแนวการสอนใดที่สามารถนำมาสอนบุคคลออทิสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มบุคคลออทิสติกพบว่า มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยในปีการศึกษา 2542 ที่เริ่มมีการสำรวจข้อมูลกลุ่มออทิสติกจนถึงปีการศึกษา 2547 พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1,375 คน เป็น 3,779 คน ในจำนวนนี้มีบุคคลออทิสติกระดับรุนแรงที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมปีการศึกษา 2547 จำนวน 288 คน จากจำนวนบุคคลออทิสติก 518 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 44.02 สำหรับกลุ่มที่มีความบกพร่องในระดับรุนแรงนี้ยังไม่สามารถจัดเข้าเรียนร่วมและใช้หลักสูตรแกนกลางเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไปได้ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาโดยมีวิธีการเฉพาะ รวมทั้งการหาแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้กับบุคคลออทิสติก โดยแนวทางที่ครูใช้สอนต้องเน้นการพัฒนาทักษะที่นักเรียนมีความบกพร่องทุกด้าน นอกจากนี้จะต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางที่เหมาะสมกับศักยภาพของบุคคลออทิสติกแต่ละคน โดยจัดการศึกษาในลักษณะองค์รวม ทั้งการเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้านและบูรณาการเรียนรู้อาชีพวิชาการไปพร้อม ๆ กัน ประกอบกับผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกในประเทศไทยได้ร้องขอให้ภาครัฐจัดการศึกษาให้กับบุคคลออทิสติกและเพื่อจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติกมีประสิทธิภาพ

สูงสุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงจัดโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลออทิสติกขึ้น โดยจัดห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติกระดับรุนแรงในโรงเรียนแกนนำ จำนวน 53 ห้องเรียน ใน 46 โรงเรียน 24 จังหวัด กำหนดรับเด็กออทิสติกห้องละ 3-5 คน และมีครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรครูผู้สอนเด็กออทิสติก พุทธศักราช 2547 โดยเฉพาะ 2 คน โดยใช้งบประมาณจากเงินสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว จำนวน 20 ล้านบาท มีเด็กออทิสติกระดับรุนแรงทั้งหมด 228 คน

การบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ในการประชุมระดับโลกเรื่อง การศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ (World Conference on Special Needs Education) ได้ระบุถึงสิ่งที่มีความจำเป็นต่อความสำเร็จของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ได้แก่ ทัศนคติของโรงเรียน อาคาร การบริหารโรงเรียน บุคลากร หลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 13-19)

1. ด้านทัศนคติของโรงเรียน ควรเน้นการให้เด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างกันของเด็ก และนำหลักการอยู่ร่วมกันมาใช้เพื่อบูรณาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ากับโรงเรียนแบบเรียนร่วม
2. ด้านอาคาร ควรมีการเตรียมความพร้อมของสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก
3. ด้านการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการพิเศษของเด็ก ควรพัฒนากระบวนการบริหารให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสร้างทางเลือกของการเรียนที่หลากหลาย ความสำเร็จในการบริหารขึ้นอยู่กับความร่วมมือของครูและเจ้าหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ กระตือรือร้น และมีการทำงานเป็นทีม ในทีมงานการศึกษาควรแบ่งปันความรับผิดชอบร่วมกัน แทนที่จะเป็นความรับผิดชอบของครูคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองและอาสาสมัครก็ควรเข้ามามีส่วนร่วม ควรมีการตัดสินใจร่วมกันโดยการปรึกษาหารือและการเจรจา

4. ด้านบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมในเรื่องทัศนคติที่ดีต่อความด้อยโอกาส ให้การสนับสนุนที่ต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นจากผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่จากภายนอกกับบุคลากรภายในโรงเรียน

5. ด้านหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรปรับหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก หลักการคือ ควรให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยหลักสูตรเดียวกันกับเด็กปกติทั้งหมด และให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพิ่มเติม

6. ด้านการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และการปฏิบัติงานจริงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ด้านการประเมินผล ควรมีการทบทวนกระบวนการประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน และผนวกการประเมินผลก่อนเรียนเข้าไปในกระบวนการศึกษาเพื่อให้เด็กและครูได้รับทราบความสามารถทางการเรียนอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ครูช่วยเหลือเด็กในการเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น

สำหรับประเทศไทย กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา (2540) ได้ระบุว่าผู้บริหารมีหน้าที่ดำเนินงานให้พัฒนาควบคู่ไปกับงานปกติที่ดำเนินการอยู่ ในการบริหารงานในโครงการเรียนร่วม อาจมีปัญหาและความยุ่งยากซับซ้อนอยู่บ้าง เนื่องจากต้องอาศัยบุคลากรและความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงานมาร่วมกันดำเนินงาน และมีหัวใจสำคัญในการบริหารโครงการเรียนร่วมดังนี้

1. นโยบาย ผู้บริหารการเรียนร่วมอาจกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น ความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ วิธีการ และผู้รับผิดชอบโครงการและดำเนินการต่าง ๆ เช่น

1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากรในหน่วยงาน ให้ตระหนักในหน้าที่ต่อการศึกษาของชาติ ให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรเด็ก ตลอดจนความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการเรียนรู้ร่วม และมอบหมายอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการอาจประกอบไปด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วย หัวหน้างาน ครูปกติ และครู การศึกษาพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. บุคลากร หน่วยงานที่จัดการเรียนรู้ร่วม จำเป็นต้องสรรหาบุคลากรเพื่อร่วมกัน ปฏิบัติงานในโครงการเรียนรู้ร่วมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อาจดำเนินการดังนี้

2.1 การสรรหาครูสอนการศึกษาพิเศษ อาจดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 การอาสาสมัครของบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้บริหารหน่วยงาน คัดเลือก ด้วยตนเอง บุคลากรดังกล่าวอาจมีคุณสมบัติเฉพาะหลายประการ เช่น มีความศรัทธาต่อการทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความอดทนสูง เสียสละ รับผิดชอบ ขยัน มีน้ำใจ มีเมตตา กรุณาและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

2.1.2 หน่วยงานใดมีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษไม่เพียงพอ จะขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยชี้แจงความจำเป็นที่จะต้องขอบุคลากร ตลอดจนระบุจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และหลักฐานแสดงความบกพร่องของเด็ก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนดไว้ชัดเจนว่า ต้องได้รับการรับรองจากแพทย์เฉพาะทางหรือโรงพยาบาลของรัฐ

2.2 การรับและการพิจารณาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กำหนดเกณฑ์การรับเด็ก โครงการเรียนรู้ร่วม โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการ นำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากครูผู้สอน แพทย์ นักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา

3. การกำหนดจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและจำนวนชั่วโมงการสอนสำหรับครู การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนต้องดูแลให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยครุที่มี สิทธิรับเงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของครูการศึกษาพิเศษกรณีเรียนรู้ร่วม พ.ศ. 2535 กล่าวคือ

3.1 ครูประจำชั้นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความ บกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางแขน ขาและลำตัว และเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา ระดับปัญญาอ่อน แต่ละประเภทควรมีเด็กไม่ต่ำกว่า 8 คน และมีชั่วโมงการสอนไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์ (คาบละ 50 นาที)

3.2 ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ ควรมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ต่ำกว่า 3 คน และนอกจากมีชั่วโมงสอนตามตารางสอนปกติแล้ว ต้องมีชั่วโมงสอนวิชาการให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะอีกไม่น้อยกว่า 9 คาบต่อสัปดาห์

3.3 ครูเสริมวิชาการ ควรมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในความรับผิดชอบไม่ต่ำกว่า 6 คน และมีชั่วโมงสอนไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์

3.4 ครูเดินสอน ควรเดินสอนเด็กตามโครงการเรียนร่วมต่างๆ อย่างน้อยจำนวน 2 โรงเรียน มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษรวมกันไม่ต่ำกว่า 30 คนและมีชั่วโมงสอนรวมกันไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์

ผู้บริหาร ควรจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีครูปกติเป็นผู้สอนในบางวิชา หรือตามความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน รวมทั้งส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็กตามปกติได้มากที่สุด

4. การปกครองดูแลครูการศึกษาพิเศษของหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ปกครองดูแลครูที่รับผิดชอบหน้าที่พิเศษ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบต่างๆ หรือข้อตกลงของหน่วยงาน มอบหมายงานหรือหน้าที่พิเศษให้ตามความเหมาะสม ควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการและงานอื่นๆ พิจารณาสันนิษฐานให้ครูได้รับสิทธิอันพึงจะได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของครูการศึกษาพิเศษ การขอมิบัติประจำตัวข้าราชการ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การลา การย้าย การเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน การเสนอขอความดีความชอบ เป็นต้น

5. แนวปฏิบัติต่างๆ สำหรับครูที่สอนในชั้นเรียนร่วม จะต้องมีความวิริยะอุตสาหะในการปฏิบัติงานเป็นพิเศษ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเอง ทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะปฏิบัติได้โดยรับนโยบายจากผู้บริหารโรงเรียน จัดทำแผน

ปฏิบัติงานของตนเอง ขออนุมัติแผนปฏิบัติงาน จัดทำปฏิทินแผนปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานตามแผนที่ได้รับอนุมัติ

6. การพบผู้ปกครอง บุคลากรในโรงเรียน โครงการเรียนร่วม ควรพบปะผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นครั้งคราว โดยอาจแจ้งนโยบายการจัดการเรียนร่วม แจ้งผลการเรียน และปัญหาต่างๆ ของเด็ก แจ้งปัญหาและอุปสรรค ทั้งขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองช่วยกันดูแล และช่วยเหลือเด็ก ตลอดจนการร่วมกันพัฒนาการเรียนให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งลักษณะการพบปะผู้ปกครอง อาจจัดได้โดยการประชุมผู้ปกครองทั้งหมดประจำภาคเรียน/ปี

7. การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น โรงเรียนในกลุ่ม โรงพยาบาล สถาบันการศึกษาระดับสูง มูลนิธิ สมาคม ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงานและสนับสนุนงาน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน หรือประชุมเฉพาะผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เชิญผู้ปกครองของเด็กที่มีปัญหามาพบ การออกเยี่ยมบ้านเพื่อให้การปฏิบัติงานตามโครงการมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องสร้างโอกาสสนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสร่วมแสดงความสามารถให้บุคลากรหรือชุมชนอื่น ๆ ได้ยอมรับ เช่น สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมแข่งขันกีฬา การประกวดภาพ การร่วมจัดนิทรรศการ การผลิตผลงาน การร่วมแสดงบนเวที การเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น

8. หลักสูตรและการประเมินผล ผู้บริหารควรพิจารณาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป ผู้สอนจึงควรศึกษาสิ่งเหล่านี้ คือ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การติดตามผลและรายงานผล นอกจากนี้ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศวิชาการภายใน เพื่อควบคุมการศึกษาพิเศษ โดยอาจจะให้ครูผู้สอนประเมินผลตนเอง ประเมินผลซึ่งกันและกัน หรือมีหัวหน้างานเป็นผู้นิเทศ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนางานหรือปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ผู้รับการนิเทศรับทราบเพื่อนำไปแก้ไขและรายงานให้ผู้บริหารทราบต่อไป

9. งบประมาณการบริหารโครงการ ผู้บริหารต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารโครงการเรียนร่วมเช่นเดียวกับการบริหารการศึกษาของเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กปกติเมื่อมาอยู่โรงเรียนเดียวกัน ก็ต้องอยู่ภายใต้การนำของผู้บริหารคนเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานของโครงการเรียนร่วมด้วย ได้แก่ งบประมาณด้านอาคารสถานที่จำเป็นต้องจัดให้เด็ก เช่น ห้องกายภาพบำบัด ห้องเสริมวิชาการและอื่น ๆ งบประมาณในการบริหารโครงการอาจได้มาจากรัฐบาล องค์กรต่าง ๆ และผู้มีจิตศรัทธาทั้งในและต่างประเทศ

10. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการเรียนร่วม ผู้บริหารควรดำเนินการประเมินผลการจัดโครงการเรียนร่วมเป็นระยะ ๆ อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียนร่วม การพบปะสนทนากับครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นเรียนร่วม ตลอดจนผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยควรกระทำทุกสัปดาห์ การประเมินผลโครงการเรียนร่วมประจำปีการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา รวบรวมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและสรุปแนวทางในการประเมินผลโครงการเรียนร่วมประจำปี ผู้บริหารจึงควรพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความสำเร็จของการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 7-12) ได้ระบุถึงบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนไว้ว่า การบริหารจัดการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมิน แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาพิเศษ ตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ โรงเรียนทำการสำรวจและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษในโรงเรียนให้ถูกต้องครบถ้วน เป็นปัจจุบันและสะดวกต่อการใช้งาน เพื่อการวางแผนจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง/โรงเรียน/ชุมชน

2. การรับ คัดแยก ส่งต่อเด็ก โรงเรียนดำเนินการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนและทำการคัดแยกเด็ก โดยคณะกรรมการใช้เครื่องมือที่หลากหลายเหมาะสม เช่น เครื่องมือคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แบบคัดแยกเด็กประเภทต่าง ๆ คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก เครื่องมือทดสอบสติปัญญาแบบไม่ใช้ภาษา เป็นต้น เมื่อคัดแยกเด็กได้แล้ว จึงพิจารณาจัดเด็กเข้าเรียนร่วมหรือส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการฟื้นฟูหรือรับบริการทางการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะทาง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการให้การศึกษา

3. ส่งเสริม/พัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พิจารณาคัดเลือกครูผู้สอนที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพิเศษและส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น จัดเอกสารให้ศึกษา ให้เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน เช่น การยกย่องชมเชย การให้งบประมาณสนับสนุนการสอนของครูเป็นพิเศษ ตลอดจนการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วมแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

4. งบประมาณ โรงเรียนควรมีการดำเนินการจัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนโดยดำเนินการวางแผนการใช้งบประมาณและบริหารการใช้งบประมาณการศึกษาพิเศษทั้งที่ได้รับจากทางราชการและเงินงบประมาณอื่นที่ได้จัดหามาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของทางราชการและบังเกิดประโยชน์สูงสุด

5. สื่อและอุปกรณ์ โรงเรียนควรจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของเด็ก โดยจัดหาไว้ในชั้นเรียนซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบังเกิดประสิทธิภาพ เช่น สื่อสำเร็จรูปสำหรับการเตรียมความพร้อมแผนภาพ แผ่นพับ บัตรภาพ บัตรคำ ภาพนูน (สำหรับคนตาบอด)

6. บริการจำเป็น คือปัจจัยที่สนับสนุนให้การดำเนินการจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จและมีผลถึงการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งทางโรงเรียนควรจะได้ดำเนินการจัดบริการให้เด็ก โดยอาจจัดให้มีบริการอื่นไปพร้อมกับบริการด้านการเรียนการสอน

ได้แก่ บริการแนะแนว กายภาพบำบัด ศิลปบำบัด ดนตรีบำบัด การปรับพฤติกรรม การแก้ไข การพูด อาชีวบำบัด บริการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น

7. อุปกรณ์เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมนอกเหนือจากบริการจำเป็นที่จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามสภาพความบกพร่องทางร่างกายและความจำเป็นของแต่ละคนแล้ว ปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับความสะดวก ซึ่งควรจะต้องจัดให้เด็ก ได้แก่

7.1 อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เช่น กายอุปกรณ์ต่าง ๆ (แขนเทียม,ขาเทียม ฯลฯ) ไม่เท้าสำหรับคนตาบอด อุปกรณ์เครื่องเขียนตัวอักษรเบรลล์ของคนตาบอด เครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ วิทยุ-เทป แก้วรถเข็น เป็นต้น เครื่องช่วยฟัง แว่นตา (สำหรับคนที่มองเห็นเลือนลาง) ลูกคิดหลักเลข (สำหรับคนตาบอด)

7.2 สิ่งแวดล้อมและโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสภาพของนักเรียน เช่น ทางลาด ทางเดิน ราวจับในห้องน้ำและที่ราบบันได เป็นต้น

จากความเห็นชอบในที่ประชุมระดับโลกเรื่อง การศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) และจากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารตามสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) และหน้าที่ของผู้บริหารโครงการเรียนร่วมของกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2540) ผู้วิจัยได้จำแนกขอบข่ายการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารทั่วไป การบริหารสถานที่และสื่อ และการบริหารวิชาการ

การบริหารทั่วไป

ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนได้แก่ การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน และการบริหารงบประมาณที่ได้รับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 28-29) ระบุวิธีการจัดสรรงบประมาณการศึกษาสำหรับเด็กพิการไว้ 4 รูปแบบ

1. การจัดสรรงบประมาณโดยสูตรที่กำหนดน้ำหนักตามจำนวนนักเรียน มีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญสำหรับความพิการแต่ละประเภท และจัดสรรงบประมาณเพิ่มจากงบประมาณการศึกษาสำหรับเด็กปกติเป็นจำนวนมากน้อยตามจำนวนเด็กพิการ โดยที่เด็กพิการที่มีลักษณะความพิการต่างกันจะได้รับงบประมาณเพิ่มต่างกัน

2. การจัดสรรงบประมาณเป็นจำนวนเท่ากัน มีการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนเด็กพิการเพิ่มจากงบประมาณการศึกษาสำหรับเด็กปกติ โดยที่เด็กพิการทุกคนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ในอัตราเดียวกัน

3. การจัดสรรงบประมาณอิงทรัพยากร เป็นการจัดสรรงบประมาณอิงโรงเรียนตามจำนวนโครงการ จำนวนทรัพยากรบุคคลที่โรงเรียนต้องการใช้ โดยอาจจะไม่ต้องนำจำนวนเด็กพิการมาพิจารณา

4. การจัดสรรงบประมาณใช้คืนตามสัดส่วนที่จ่ายจริง รูปแบบนี้ต้องมีการขออนุมัติดำเนินโครงการ และรัฐบาลจัดสรรงบประมาณคืนให้เป็นสัดส่วนของค่าใช้จ่ายตามที่เป็นจริง

โรงเรียนที่จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาล

ศูนย์การศึกษาพิเศษมีความเป็นมาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดแผนการศึกษาเป็นแผนงานเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน โดยมีแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเรียนร่วมเพื่อคอยดูแล กำกับ การบริหาร ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนศึกษาเพื่อคนพิการ รวมทั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้มีความพร้อมสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับทางรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการในรูปแบบของการจัดเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จึงได้สนับสนุนการดำเนินการ โครงการเรียนร่วมภายใต้การจัดการศึกษาพิเศษ โดยมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้นและมีบทบาทดังนี้

1. ประสานงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ
2. เป็นศูนย์สาริติดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
3. วิจัยและพัฒนาหลักสูตร สื่อ ฝึกอบรมบุคลากร ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการ
4. เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาเพื่อคนพิการ
5. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่คนพิการ
6. ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในเขตการศึกษา

การบริหารสถานที่ และสื่อ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 45-46) ได้กล่าวถึงการจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ จะต้องเตรียมอาคารสถานที่ดังนี้

1. ห้องเรียนควรมีพื้นที่ใกล้เคียงกับห้องเรียนปกติ ห้องเรียนพิเศษ 1 ห้องควรประกอบด้วยจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ห้องละ 8-10 คน
เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	ห้องละ < 15 คน
เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย	ห้องละ 8-10 คน

2. ห้องแก้ไขการพูด อาจมีขนาด 4×6 เมตร ใช้สำหรับการฝึกพูดและการแก้ไขการพูดเป็นรายบุคคล
3. ห้องกายภาพบำบัด สำหรับฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

4. ห้องเสริมวิชาการ สำหรับช่วยเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและมีครูที่มีความชำนาญทางการศึกษาพิเศษประจำอยู่

5. ห้องน้ำห้องส้วม ควรมีปริมาณเพียงพอและเกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ยกเว้นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายต้องปรับสภาพห้องน้ำห้องส้วมให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กโดยเฉพาะ

โรงเรียนควรเตรียมสื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับเด็กตามประเภทของความบกพร่องดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 226-228)

1. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เครื่องมือและอุปกรณ์ที่โรงเรียนควรจัดหาได้แก่ ดินสอพินสำหรับเด็กตาบอด (Stylus) แผ่นรองเขียน (Slate) กระดานวาดกราฟ เครื่องพิมพ์ดอตแบรลล์ (Braille) ไม้เท้าสำหรับฝึก แวนชยาย นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น เครื่องมือเรขาคณิต ลูกคิด อุปกรณ์เกี่ยวกับอักษรแบรลล์ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ อักษรนูน เป็นต้น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย โรงเรียนควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น ดังนี้ โต๊ะเก้าอี้ล้อเลื่อน ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า ดินสอขนาดใหญ่ ที่เปิดหน้าหนังสือ เครื่องช่วยเดิน และเครื่องมือ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่าจำเป็น
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทางโรงเรียนควรจัดเตรียมอุปกรณ์และ เครื่องมือที่จำเป็นดังนี้ เครื่องช่วยฟัง กระบอกขนาดใหญ่ควรเป็นประเภทมีขั้วตั้งหรือเคลื่อนย้ายได้สะดวก เครื่องขยายเสียงอาจเป็นแบบลูป (Loop) หรือแบบ F.M. ก็ได้ เครื่องมือในการบันทึกเสียงเพื่อการแก้ไขคำพูดโดยเฉพาะ เช่น Phonic Mirror, Nasal Indicator , S-Indicator เป็นต้น เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น
4. เด็กปัญญาอ่อน อาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เดียวกับเด็กปกติ แต่ควรจัดหาให้เพียงพอและมีความแข็งแรงคงทน เนื่องจากครูต้องใช้อุปกรณ์บ่อย ๆ ส่วนเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาดำรง ควรมีอุปกรณ์และเครื่องมือดังนี้ เตียง ควรมีทั้งเตียงตรงปกติ และเตียงลาดเอียง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการใช้ เพล สำหรับเคลื่อนย้ายเด็ก เตียงออกกำลังกาย ไม้กระดานฝึกทรงตัว และอุปกรณ์จำเป็นอื่น ๆ

5. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ร่วมกับเด็กปกติ แต่เมื่อเด็กต้องการบำบัดทางจิตวิทยาคนตรีบำบัดหรือการบำบัดโดยการ เล่น ทางโรงเรียนควรเตรียมอุปกรณ์ และเครื่องมือเฉพาะเหล่านี้ด้วย โดยขอคำแนะนำจาก นักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรงในการ จัดเตรียมอุปกรณ์

6. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ อาจใช้เครื่องมือร่วมกับเด็กปกติได้ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ บำบัดรักษาเฉพาะนั้นควรรับคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรง

การบริหารวิชาการ

คารณี อุทัยรัตนกิจ (2538) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการว่าต้อง เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคลในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากว่าคนพิการ แต่ละคน แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันอย่างมา ก แต่เป้าหมายสูงสุดของการจัดการ ศึกษาเพื่อคนพิการ คือ การส่งเสริมให้คนพิการแต่ละคนสามารถพัฒนาไปได้เต็มศักยภาพของ ตน มีคุณธรรม ภาควุมิใจในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมี ความสุข การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการควรคำนึงถึงมโนทัศน์หลัก 3 ประการ คือ

1. ภาวะปกติ (Normalization) หลักการของภาวะปกติสนับสนุน ความเสมอภาคของคน พิการในการดำรงชีวิตที่ไม่ถูกจำกัดและแบ่งแยกออกจากสังคม เป็นนโยบายกระตุ้นให้คนพิการเข้า ไปมีส่วนร่วมทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ และมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนต่อความเป็นอยู่ที่ดีของ ชุมชน หลักการของภาวะปกติไม่ยอมรับการตีตราคนพิการ เป้าหมายของภาวะปกติ คือ การ สนับสนุนให้คนพิการมีโอกาสในการปรับตัวเข้าสู่สังคมอย่างมีคุณภาพได้มากยิ่งขึ้น

2. การเรียนร่วม (Mainstreaming) เป็นนโยบายการจัดการศึกษาที่สนับสนุนให้เด็กพิการ เรียนในโรงเรียนปกติ โดยเปิดโอกาสให้เด็กพิการใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนในห้องเรียนปกติภายใต้ การดูแลของครูประจำชั้นห้องเรียนปกติ และขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาพิเศษที่มีคุณภาพตาม ความต้องการของเด็กให้ช่วงเวลาที่เด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติหรือช่วงเวลาอื่นตามความเหมาะสม โดยบูรณาการการศึกษาพิเศษเข้ากับการศึกษาปกติแล้วจัดทำเป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เฉพาะราย

3. สภาพแวดล้อมที่มีความจำเป็นน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) มีความคล้ายคลึงกับหลักการเรียนร่วมแต่เน้นในเรื่องการจัดวางตัวบุคคล และบริการที่จัดให้เด็กพิการในด้านที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กพิการควรได้เรียนในสถานศึกษาที่สามารถจัดโปรแกรมการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการหลักของเด็ก จัดกิจกรรมที่กระตุ้นและท้าทายที่เหมาะสมกับความสามารถและทักษะของเด็ก และให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนในห้องเรียนปกติ ส่วนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กปกติและเด็กพิการนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็กแต่ละคน

รูปแบบการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2541 : 221-223)

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรงแต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กและช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิม จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการคือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมงหรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนอาจจะทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กที่มีปัญหา นอกจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องการไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

ในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program : IEP) เพื่อเป็นแนวทางในการให้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้นมีประโยชน์ คือ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตามสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล ช่วยให้เด็กได้เรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน ช่วยให้เด็กทราบว่าตนจะเรียนอะไร ทำให้ผู้ปกครองทราบว่าโรงเรียนสอนอะไร และช่วยให้ครูรู้หน้าที่ของตนว่าจะสอนอะไรจึงจะทำให้เด็กพัฒนาได้ตามจุดประสงค์ ซึ่งการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควรดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบเบื้องต้น
2. ขออนุญาตผู้ปกครองก่อนการทดสอบ
3. ทดสอบอย่างละเอียดโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยา แพทย์ เป็นต้น
4. แจ้งผลการทดสอบให้กับผู้บริหาร ครู นักจิตวิทยา และผู้ปกครองทราบ
5. ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

6. ประเมินผลการเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
7. การทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้องให้สอดคล้องกับแผนการสอนเฉพาะบุคคล
(Individualized Implementation Plan : IIP) ซึ่งจะประกอบไปด้วย

1. วัน เดือน ปี ที่สอน
2. ชื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. เนื้อหา
4. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อ/อุปกรณ์
7. การวัดและประเมินผล
8. ลงชื่อผู้บันทึกและผู้บริหาร

การวัดและประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการวัดและประเมินผลของโรงเรียนให้ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนครูให้นำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 41-42) ได้กล่าวถึงการประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

1. กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะทางการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อย ๆ ดังกล่าวแล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีการหลายวิธีเมื่อเห็นว่า เด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ เหล่านั้นแล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่านแล้ว

2. ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเอง แต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน ความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างมีความก้าวหน้า จึงไม่ควรนำผลการเรียนของเด็กมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติหรือเกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กเองว่าเด็กมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด

3. การให้เกรด ในระบบการศึกษาไทย ระบบการวัดผลค่อนข้างเคร่งครัดและไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร เป็นการเน้นความสำคัญของตัวเลขจนเกินไป ซึ่งในบางครั้งตัวเลข 4, 3, 2, 1 และ 0 อาจไม่มีความหมายหรือมีความหมายแต่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น การให้เกรดวิธีนี้จึงมีข้อจำกัดและข้อบกพร่อง ครูอาจคิดค้นหาวิธีประเมินผลและให้เกรดใหม่ให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การประเมินจากพฤติกรรมหลายอย่าง เช่น จากความก้าวหน้าของทักษะ ความพยายาม ผลสัมฤทธิ์ หรือทั้ง 3 อย่างรวมกันเข้าเป็นเกรดที่เด็กจะได้เป็นต้น

4. ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติ และเด็กได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่เด็กได้รับไม่ควรมาจากครูคนเดียวเพราะมีครูสอนสองคน ครูทั้งสองคนจึงควรมีบทบาทเท่า ๆ กัน ในการให้เกรดเด็ก

5. ให้เกรดจากคะแนนรวม การให้เกรดเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรจำแนกคะแนนออกเป็นกิจกรรมย่อยต่าง ๆ กัน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีข้อจำกัดหลายด้าน จึงจำเป็นต้องให้เกรดเด็ก จากกิจกรรมหลายด้าน

ศรียา นิยมธรรม (2542) ได้เสนอรูปแบบของการวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. ครูในชั้นเรียนทุกคนมีส่วนร่วมที่สำคัญในการวัดและประเมินผลทุกขั้นตอน
2. การประเมินผลงานเด็ก เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาพิเศษและเป็นทักษะจำเป็นของครูการศึกษาพิเศษ
3. กระบวนการวัดและประเมินผลการศึกษาพิเศษมี 5 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การคัดแยกและระบุบ่งชี้ ปกติจะทำโดยครูประจำชั้นและนักวิจัยประจำโรงเรียน จุดมุ่งหมายในขั้นนี้เพื่อพิจารณาคัดแยกว่าเด็กคนใดควรรับบริการทางการศึกษาพิเศษ

ขั้นที่ 2 การตรวจวินิจฉัย ในขั้นนี้เป็นการทำงานร่วมกันของบุคคลหลายฝ่ายที่เรียกว่า สหวิทยาการ เป็นการตรวจวินิจฉัยเพื่อตัดสินใจ ว่าเด็กคนใดควรมีสิทธิ์ที่จะรับบริการหรือวินิจฉัยแยกแยะว่าควรรับบริการการศึกษาพิเศษแบบใด

ขั้นที่ 3 การทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นการวางเป้าหมายวิธีประเมินผล และการเข้าไปช่วยเหลือโดยเร็ว ผู้รับผิดชอบและเวลาดำเนินงานก็ขึ้นอยู่กับการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยมีครูประจำชั้นเข้าไปมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 4 การวางแผนการสอน อยู่ในความรับผิดชอบของครู ซึ่งจะใช้วิธีการวัดผล และประเมินผล ตลอดจนกระบวนการรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ โดยเริ่มจากชั้นเรียนเป็นหลัก

ขั้นที่ 5 การประเมินความก้าวหน้า รวมเอาการดูผลจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการประเมินผลการเรียนการสอนที่จำเป็นจากครูประจำชั้น

4. ในหลายกรณี การวัดและประเมินผลและกระบวนการรวบรวมข้อมูลมีหลายรูปแบบ และจัดจำแนกประเภทได้หลายอย่าง แล้วแต่การพิจารณานำไปใช้

เนื้อหาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรครอบคลุมไปถึงการฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะทางการพูด การฝึกทักษะทางภาษา สำหรับเด็กหูตึง หลักสูตรควรเน้นการฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การอ่านคำพูด การฝึกภาษา และการเรียนวิชาอื่นๆควบคู่กันไป สิ่งที่จะต้องกำหนดไว้ในหลักสูตร คือ การฝึกอาชีพควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มีการฝึกอาชีพเบื้องต้น อาจเป็นวิชาบังคับหรือเปิดเป็นวิชาเลือกให้เด็กเรียนก็ได้
2. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ควรเป็นไปในลักษณะเดียวกับหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ ในระดับประถมศึกษา ควรเน้นการฝึกด้านการฟังเพื่อชดเชยการรับรู้ทางสายตาที่สูญเสียไป ควรเน้นเกี่ยวกับการจำแนกความแตกต่างโดยการฟังให้มาก ควรมีการฝึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว และการทำความคุ้นเคยสภาพแวดล้อม (Orientation and Mobility) ซึ่งช่วยให้เด็กที่มี

ความบกพร่องทางสายตาสามารถเคลื่อนที่ไปในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับมัธยมศึกษา ควรเตรียมพื้นฐานสำหรับเด็กในการประกอบอาชีพในอนาคต เนื้อหาควรครอบคลุมด้านอาชีพศึกษาด้วย ควรได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

3. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม ควรใช้ในกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมที่รุนแรงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้จนกระทั่งเด็กมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับมากขึ้นจึงส่งเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ หลักสูตรควรเน้นทักษะทางสังคม เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมขาดทักษะทางสังคมซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียน

ในระดับประถมศึกษาหลักสูตรมีชื่อว่า A Curriculum for Childrens's Effective Peer and Teacher Skill (ACCEPTS) เนื้อหาของหลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกให้เด็กมีทักษะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยมีทักษะที่นักเรียนต้องเรียนทั้งหมด 28 ทักษะ แบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ

1. ทักษะในชั้นเรียน
2. ทักษะเบื้องต้นในการติดต่อกับผู้อื่น
3. ทักษะการคบเพื่อน
4. ทักษะในการรักษาความเป็นมิตรกับผู้อื่น
5. ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะในชั้นเรียนที่จำเป็น เช่น ทักษะการฟังคำสั่ง ทักษะการปฏิบัติตามคำสั่งครู

ในระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรมีชื่อว่า Structured Learning Curriculum ประกอบด้วยทักษะจำเป็น 50 ทักษะ จำแนกได้เป็น 6 หมวด คือ

1. ทักษะเบื้องต้นทางสังคม
2. ทักษะก้าวหน้าทางสังคม
3. ทักษะเกี่ยวกับความรู้สึนึกคิด
4. ทักษะในการจัดการความก้าวร้าว
5. ทักษะในการจัดการความเครียด
6. ทักษะในการวางแผน

หลักสูตรทั้งสองได้ผ่านการทดลองแล้วว่า มีผลต่อพฤติกรรมเด็กเป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้ทุกปัญหา จึงควรใช้วิธีปรับพฤติกรรมควบคู่ไปด้วยจึงจะได้ผลสมบูรณ์

4. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ในระดับประถมศึกษาควรเน้นให้เด็กมีพัฒนาการเต็มที่ ในระดับมัธยมศึกษาควรเน้นให้เด็กแสวงหาความรู้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนเองให้มากที่สุด หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ควรครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่อไปนี้

- การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหวเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง และความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่างๆของร่างกาย
- ภาษา ควรครอบคลุมไปถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ และการเขียน
- วิชาพื้นฐาน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา
- การงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อช่วยเตรียมให้เด็กมีความพร้อมในการฝึกอาชีพต่อไป
- ทักษะทางสังคม เพื่อฝึกทักษะเบื้องต้นที่ช่วยให้เด็กมีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5. หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นที่เด็กควรได้รับ ได้แก่ ความช่วยเหลือในด้านการสื่อสาร และการปรับพฤติกรรม หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกควรเน้น

- ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- ทักษะในการพูดและการใช้ภาษา
- ทักษะในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ อารมณ์และสังคมของเด็ก

- ทักษะในการปรับตัวเพื่อให้เด็กแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

- ทักษะที่ช่วยให้เด็กสามารถดำรงตนในสังคมได้ เช่น ทักษะในการขึ้นรถประจำทาง การจ่ายตลาด การไปร่วมงานสังสรรค์ งานบุญต่างๆ

6. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน ควรแตกต่างจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติโดยสิ้นเชิง มุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กทั้ง 5 ด้าน

- ทักษะการช่วยตนเองในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การอาบน้ำ เป็นต้น

- ทักษะการสื่อสาร เช่น การทักทาย การบอกความต้องการของตนเอง การรับรู้ความต้องการของตนเอง และการสื่อสารในภาษาสื่อกลาง

- ทักษะการเคลื่อนไหว ควรเน้นทั้งการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการประกอบกิจวัตรประจำวันได้เร็วขึ้น

- การปรับพฤติกรรม มุ่งขจัดหรือบรรเทาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และสร้างหรือส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

- ทักษะทางสังคม

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 229-231) ได้ระบุถึงบุคลากรที่มีความจำเป็นในการจัดการเรียนร่วมนอกจากบุคลากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนปกติดังนี้

1. ครูประจำชั้นพิเศษ ทำหน้าที่สอนประจำชั้นพิเศษในโรงเรียน เนื่องจากการจัดชั้นพิเศษจัดตามสภาพความบกพร่องของเด็ก ดังนั้นครูประจำชั้นพิเศษควรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน เช่น การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การสอนเด็กปัญญาอ่อน

2. ครูเวียนสอนหรือครูเดินสอน เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังอีกโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งหรือหลาย ๆ โรงเรียนเพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดครูเวียนสอนมักจะจัดในกรณีที่โรงเรียนแต่ละโรงมีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อย ครูเวียนสอนจะมีตารางการปฏิบัติการสอนที่แน่นอน และจะเวียนกลับมาสอนที่โรงเรียนเดิมอีก ครูเวียนสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยตรงแต่อาจสังกัดหน่วยงานกลาง ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดระบบงานบริการบุคคลของหน่วยงานทางการศึกษา

3. ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในห้องปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริมวิชาการหรือศูนย์วิชาการ เด็กแต่ละคนอาจใช้เวลาวันละ 1-2 คาบ หรือ มากกว่าขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก นอกจากสอนเด็กในห้องเสริมวิชาการแล้ว ครูเสริมวิชาการยังประสานงานตลอดจนแนะนำครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนวางแผนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและประสานงานกับครูอื่นในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาอาจไม่สอนเด็กโดยตรง

5. ครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการปรับตัวตลอดจนแนะแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6. ครูสอนพูดหรือแก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูด หรือแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครูโดยเฉพาะการดูแลเด็กเมื่อเด็กประกอบกิจกรรม เช่น ในเวลารับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ เป็นต้น

8. นักจิตวิทยา มีหน้าที่ทดสอบทางจิตวิทยาซึ่งมีความจำเป็นในการคัดแยกและจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขอบข่ายหน้าที่อาจรวมไปถึงการให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็กและครู การบำบัดทางจิตวิทยาแก่เด็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความต้องการและการจัดสรรตำแหน่งและความรับผิดชอบของหน่วยงานทางการศึกษา

9. นักโสตสัมผัสวิทยา มีหน้าที่ในการตรวจวัดการได้ยินของเด็ก เลือกเครื่องช่วยฟังให้กับเด็กตลอดจนเสนอแนะในการแก้ไขการพูด และการสอนภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
10. นักกายภาพบำบัด มีหน้าที่ให้บริการบำบัดทางกายภาพแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
11. นักกิจกรรมบำบัด มีหน้าที่ในการฝึกการใช้มือและนิ้วมือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
12. นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ให้การแนะนำและช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว
13. แพทย์ อาจเป็นแพทย์ทั่วไปหรือแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัย และวางแผนเพื่อการบำบัดรักษาต่อไป
14. จิตแพทย์ มีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม

Mata (1989) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาต่อเจตคติในการเรียนร่วมในเกาะกวม (Guam) ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และการเรียนร่วม บุคลากรทางการศึกษาในงานวิจัยได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ ครูให้คำปรึกษา ครูแนะแนว นักจิตวิทยา ผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนเด็กปกติ จากการศึกษาพบว่า ครูการศึกษาพิเศษ และครูแนะแนว มีเจตคติในทางบวกมากกว่าครูปกติ และผู้บริหารโรงเรียน ตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเรียนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาได้แก่ ประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การได้รับการฝึกอบรมทางการศึกษามาก่อน อายุ และการมีประสบการณ์ตรงกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูและผู้บริหารที่เคยสอนหรือมีความรู้ความเข้าใจต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก่อน มีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าครูและผู้บริหารที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการอบรมครู ผู้บริหารตลอดจนบุคลากรอื่นของโรงเรียนก่อนเปิดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนนั้นๆ

นอกจากนี้ควรมีบริการด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการบริการทางการศึกษาด้วย บริการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องที่ควรจัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 228-229)

1. การแก้ไขคำพูด มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด
2. บริการแนะแนว เป็นบริการที่ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านอารมณ์ และสังคมของเด็ก เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวดีขึ้น จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท
3. บริการทางด้านจิตวิทยา เป็นบริการในด้านการปรับพฤติกรรมของเด็ก จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรมร่วม
4. กายภาพบำบัด จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย เด็กปัญญาอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาอ่อนระดับปานกลางและรุนแรง หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว กายภาพบำบัดเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและข้อต่อ เพื่อให้เด็กสามารถทรงตัวและเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น
5. กิจกรรมบำบัดเป็นการแก้ไขลักษณะท่าทางและการฝึกใช้มือและนิ้วมือ เพื่อให้เด็กสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ จำเป็นสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการใช้มือและนิ้วมือ

การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แนวปฏิบัติการสอนของครูจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนประสบความสำเร็จ ครูต้องแสดงออกให้เห็นว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ต้องเอาใจใส่เด็กเสมอ มีความกระตือรือร้นในการสอนเด็ก สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียน ไม่กระทำการสิ่งที่เป็นการบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จัดการเรียนการสอนความเน้นที่ความสำเร็จ ความเจริญงอกงาม ต้องพยายามเข้าใจสภาพครอบครัวและวัฒนธรรมของเด็ก มีการตั้งความหวังให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็ก ต้องมีเวลาให้เด็กเสมอเมื่อเด็กต้องการคำแนะนำปรึกษา ไม่มีอคติกับเด็ก ต้องเคารพสิทธิของเด็ก มีการส่งเสริมความสามารถพิเศษของเด็ก ซึ่งการปฏิบัติของครูต่อเด็กมีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และเด็กทุกคนสามารถประสบความสำเร็จทางการเรียนได้ในที่สุด ผดุง อารยะวิญญู (2542), คารณิ อุทัยรัตนกิจ (2542) ได้เสนอวิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทไว้ดังนี้

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม

1. กำหนดกฎ ระเบียบ ตลอดจนกิจวัตรประจำวันในห้องเรียน ให้เป็นระบบให้เห็นชัด ซึ่งควรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน
2. ครูกำหนดกฎ สำหรับพฤติกรรมบางอย่างที่จะก่อให้เกิดปัญหาในห้องเรียน เช่น เมื่อเด็กต้องการตอบคำถามของครู หรือต้องการถามคำถาม ให้เด็กยกมือก่อน
3. การกำหนดกฎ ระเบียบของเด็กควรกระทำเมื่อต้นภาคเรียนชี้แจงให้เด็กทุกคนเข้าใจ และปฏิบัติตาม
4. สำหรับเด็กบางคนที่ไม่เข้าใจกฎ ระเบียบ ให้ครูเลือกเด็กคนใดคนหนึ่งเป็นแบบอย่าง ให้เด็กไม่เข้าใจปฏิบัติตามแบบอย่างจนกว่าจะเข้าใจ
5. ครูคอยตรวจสอบว่าเด็กปฏิบัติตามกฎ ระเบียบหรือไม่ และให้การเสริมแรงหากเด็กปฏิบัติตาม

6. หากเด็กไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมกับครูหรือเพื่อน ครูหลายคนอาจไม่พอใจและอาจลงโทษเด็ก ทางที่ดีแล้วครูควรวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กเสียก่อน แล้วจึงดำเนินการต่อไป

7. หากเด็กทะเลาะวิวาท หรือชกต่อยกัน ครูต้องจับเด็กแยกออกจากกันทันที หลังจากนั้นครูอาจให้ศึกษาแบบอย่างพฤติกรรมที่ถูกต้องจากเด็กอื่น แล้วให้ปฏิบัติตามแบบอย่างนั้น

8. หากเด็กทำแบบฝึกหัดไม่ได้ หรือทำการบ้านไม่ได้ ครูหลายคนอาจลงโทษ ครูอาจเลือกใช้วิธีอื่น เช่น สอนโดยยึดความสนใจเป็นหลัก นำวิธีการเสริมแรงมาใช้อย่างเป็นระบบ หรือครูอาจหาคู่หูให้ ซึ่งจะทำหน้าที่คอยช่วยเหลือเพื่อนในการเรียน

9. หากเด็กปรับตัวไปในทางถดถอย ชอบอยู่คนเดียว ไม่รวมกิจกรรมกับเพื่อน ครูอาจสั่งให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งอาจไม่เป็นผลทางที่ดี ควรส่งเด็กไปให้ครูแนะแนวหรืออาจให้เพื่อนในห้องเดียวกัน เขียนส่วนดีของเด็กคนนั้นลงในกระดาษ แล้วให้เด็กอ่านข้อความนั้นให้เพื่อนทั้งห้องฟัง

10. นำวิธีการปรับพฤติกรรมมาใช้อย่างเป็นระบบ

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กสมาธิสั้น

1. ให้เด็กนั่งในบริเวณที่ไม่เสียสมาธิง่าย ไม่มีสิ่งรบกวนด้วยสายตา ด้วยเสียง หรือด้วยแสง ห่างไกลจากทางคนเดิน ประตู หน้าต่าง เป็นต้น

2. ให้เด็กนั่งท่ามกลางเด็กดี ซึ่งเด็กดี หมายถึง เด็กที่สนใจเอาใจใส่ในการเรียน ไม่มีสมาธิสั้น เด็กดีเหล่านี้จะเป็นตัวอย่างของเด็กสมาธิสั้น นอกจากนี้ยังควรเน้นวิธีสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน โดยให้เด็กดีสอนเด็กสมาธิสั้นด้วย

3. ลดสัดส่วนระหว่างครูกับเด็กลง ให้เหลือจำนวนน้อยๆ อาจให้อาสาสมัครมาช่วย

4. พยายามหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง เพราะเด็กเหล่านี้ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลัน หากจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องบอกเด็กและเตรียมเด็กล่วงหน้า
5. พยายามมองหน้าเด็กเวลาสอน ใช้คำพูดง่าย ๆ ชัดเจน เข้าใจง่าย ทบทวนบ่อย ๆ
6. ใช้การรับรู้หลายด้าน ทั้งการฟัง การพูด การสัมผัส กิจกรรม ควรเป็นประเภทลงมือทำ เพื่อเด็กจะได้มีส่วนร่วมให้มาก
7. จัดกิจกรรมเป็นระบบง่าย ๆ เช่น ในการสอนอ่านควรจัดเรียงคำจากง่ายไปหายาก โดยเรียงคำเป็นแถว เพื่อให้ง่ายต่อการอ่าน
8. เอกสารที่แจกเด็ก ไม่ควรมีเนื้อหาเต็มหน้ากระดาษ ควรมีเนื้อหาเพียงเล็กน้อย
9. นำระบบการวิเคราะห์งานมาใช้ โดยแยกงานที่让孩子ทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ เรียงลำดับขั้นตอนแล้ว让孩子ร่วมกิจกรรมทีละขั้น
10. 让孩子จัดการบ้านลงสมุดทุกครั้งก่อน กลับบ้าน เพื่อเด็กจะได้ไม่ลืม เสนอและให้ผู้ปกครองดูแลการบ้านเด็กด้วย
11. หากเด็กมีปัญหาในการนั่งอยู่กับที่ อาจ让孩子ยืน หรือ ย้ายที่นั่งได้บ้าง หรือ让孩子ประกอบกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว
12. 让孩子มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด อาจ让孩子เป็นผู้พูด หรือผู้แสดงก็ได้
13. ใช้เทคโนโลยีในการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข เครื่องเล่นเทป หรือ ชุดการสอน เพราะเครื่องมือเหล่านี้มีการทำงานเป็นขั้นตอนอาจช่วยให้เด็กนั่งนิ่งได้บ้าง
14. 让孩子แสดงความสามารถบ้าง เช่น ให้โอกาสเป็นครูสอนเด็กอื่นในบางโอกาส
15. ครูเดินมาหาเด็กบ่อย ๆ ครูอาจใช้มือแตะที่ไหล่หรือหลังเป็นการแสดงว่าครูเอาใจใส่

16. ครูเรียกชื่อเด็กบ่อย ๆ เพื่อเป็นการแสดงว่าเด็กยังอยู่ในสายตาของครู
17. ปล่อยให้เด็กในการทำงานเพิ่มขึ้น โดยที่ครูไม่บ่น หรือ ด่าหากทำงานช้า
18. หากเด็กมีปัญหาในการเขียน อาจใช้วิธีให้เด็กถ่ายเอกสารจากเพื่อนก็ได้
19. ในการสอบอาจสอบเด็กเป็นรายบุคคล โดยมีผู้อ่านคำถามให้เด็กฟัง
20. ให้เสริมแรงแก่เด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์คงที่
21. ควรให้เด็กเรียนรู้โดยการให้เด็กลงมือทำกิจกรรม เพราะเด็กสมาธิสั้น ไม่สามารถเรียนรู้ได้ดี โดยการฟังครูพูดเพียงอย่างเดียว
22. หา “มุมสงบ” ให้เด็กได้ประกอบกิจกรรมในการเรียน เพราะมุมสงบนี้จะช่วยให้เด็กมีสมาธิยาวนานขึ้น
23. พยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นลำดับขั้น และ ประกอบกิจกรรมตามลำดับเดิมในทุกวัน
24. ช่วยจัดระเบียบงานให้กับเด็ก เช่น จัดสมุด หนังสือ เอกสารไว้เป็นหมวดหมู่ เป็นชุด หรือ แยกแฟ้ม หรือ ง่ายแก่การจดจำ และสะดวกในการใช้
25. ให้เด็กหยุดพักบ่อย ๆ และพักตามกำหนดเวลา
26. จัดกิจวัตรประจำวัน ให้เป็นระบบ และดำเนินกิจวัตรประจำวันตามกำหนดเดิม
27. แบ่งการสอนเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ
28. ฝึกให้เด็กตรวจงานที่ตนเองทำ และฝึกวิธีทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว

29. การทดสอบเด็กจะต้องไม่กำหนดระยะเวลาหรือให้เด็กทำข้อสอบแล้วหยุดพักชั่วคราว แล้วจึงกลับมาทำต่ออีก ปฏิบัติเช่นนี้หลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งเด็กทำข้อสอบเสร็จ

30. สอนตามลำดับ ขั้นย่อย ๆ และ ง่าย ๆ

31. ก่อนให้เด็กลงมาประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกให้เด็กกระทำใน 3 ขั้นตอน คือวิธี หยุด – คิด – พุด – ทำ – หยุด หมายถึง ครูเป็นผู้บอกเด็กให้หยุดการเคลื่อนไหวของเด็กแล้วบอกให้เด็กคิดว่าต่อไปตนจะทำอะไร แล้วให้เด็กพูดตามครูว่าจะทำอะไรแล้วจึงให้เด็กลงมือทำ

32. ให้เด็กพุดไปด้วยในขณะที่เด็กเขียน โดยเฉพาะในเรื่องของการบวกเลข ลบเลข หรือ การเขียนสะกดคำ

33. พยายามหลีกเลี่ยงการกำหนด “เส้นตาย” เกี่ยวกับเวลา เพราะจะทำให้เด็กเครียดและ เคลื่อนไหวมากขึ้น

34. ลดบรรยากาศในการแข่งขัน ให้เด็กทำงานโดยการร่วมมือกันทำเพราะการแข่งขันจะทำให้เด็กเคลื่อนไหวมากขึ้น

35. ให้เด็กมีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ เช่น ให้โอกาสเด็กเลือกได้บ้างว่า เด็กชอบเรียนอะไร และ ไม่ชอบเรียนอะไร

36. ชมเด็กเมื่อเด็กมีสมาธิ

37. อธิบายให้เด็กเข้าใจว่า พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดีที่ควรแสดงออก พฤติกรรมใด ไม่ดี ครูไม่ชอบ

38. เปลี่ยนวัสดุเสริมแรง (Reinforcer) บ่อย ๆ เพื่อให้วัสดุนี้คงคุณค่าอยู่ได้

39. นำเทคนิคในการปรับพฤติกรรม มาใช้อย่างเป็นระบบ

40. ขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง หรือ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะได้ช่วยเด็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กออทิสติก

1. หากเด็กออทิสติกมีความบกพร่องขั้นรุนแรง การช่วยเหลือควรเป็นแบบตัวต่อตัว การเรียนร่วมจึงเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสม เมื่อเด็กมีทักษะมากขึ้น จึงอาจพิจารณาให้เรียนร่วมได้
2. การสอนเด็กออทิสติก ควรเน้นทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีพรายวัน ภาษา ทักษะที่จำเป็นในการเรียนและทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ
3. ในทักษะด้านภาษา ควรเน้นการรับรู้ทางภาษา (Receptive Language) และการแสดงออกทางภาษา (Expressive Language) ซึ่งอาจเริ่มต้นด้วยการฝึกให้เด็กแสดงออกทางภาษาในลักษณะที่ง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนเสียก่อน
4. จัดกิจวัตรประจำวันให้เป็นระบบ และดำเนินการตามเดิมทุกวัน หากมีการเปลี่ยนแปลง จะต้องบอกและอธิบายให้เด็กทราบอย่างชัดเจน
5. ใช้กระบวนการปรับพฤติกรรมควบคู่ไปกับการสอน
6. หลีกเลี่ยงการลงโทษ การลงโทษบางอย่างอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็กประเภทนี้ แต่อาจทำให้ปัญหาลับเลวร้ายยิ่งขึ้น อย่างน้อยควรเปลี่ยนเป็นการให้แรงเสริมแทนการลงโทษ
7. เนื่องจากเด็กออทิสติกเป็นจำนวนมาก มีเลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนที่มีอายุในวัยเดียวกัน การเรียนการสอนจึงควรให้เพื่อนเป็นแบบอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้
8. เนื่องจากเด็กประเภทนี้มักขาดทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น การจัดการเรียนการสอนควรเน้นทักษะทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน
9. พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดหรือส่งเสริมการแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก
10. เลือกใช้วิธีปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

11. หากเด็กนั่งโยกตัวไปมาสม่ำเสมอในห้องเรียน หรือเมื่อทำกิจกรรมที่เด็กไม่สนใจ ครูหลายคนที่ไม่เข้าใจเด็กอาจสั่งให้เด็กหยุดพฤติกรรมนั้น หรือ เพิกเฉยต่อพฤติกรรมนั้นเสีย วิธีการดังกล่าวอาจไม่ทำให้เด็กหยุดพฤติกรรมโยกตัว ครูอาจเลือกใช้วิธีใหม่ เช่น เลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจซึ่งจะต้องมีข้อมูลก่อนว่าเด็กชอบอะไรบ้าง และไม่ชอบอะไรบ้าง ครูอธิบายให้เพื่อนร่วมห้องเข้าใจ และให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก

12. เด็กออทิสติกอาจกีดเด็กปกติ ซึ่งครูบางคนอาจนำเด็กไปนอกห้องหรือลงโทษเด็กด้วยวิธีอื่น ซึ่งอาจไม่ได้ผล ครูจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญให้มาช่วยเหลือเด็กในบางเวลา หรือ อาจให้เด็กออทิสติกเลือกนั่งเรียนกับเพื่อนที่เขาชอบ และสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง

13. เด็กออทิสติกบางคน อาจพูดตามหรือเลียนเสียงพูดของเด็กปกติ ครูจะต้องชี้แจงให้เด็กปกติเข้าใจว่า เขาไม่มีความประสงค์จะล้อเลียนเด็กปกติแต่การพูดตามอาจเป็นลักษณะเฉพาะของเด็กประเภทนี้

14. เด็กออทิสติกบางคนอาจเรียนรู้ช้า เด็กใช้เวลานานมากในการแสดงทักษะที่ง่าย ๆ ครูบางคนอาจลดจุดประสงค์ทางพฤติกรรมลง ลดเนื้อหาวิชาลง ซึ่งอาจทำให้เด็กสอบผ่านเกณฑ์ได้ง่ายขึ้น ความจริงแล้วครูอาจช่วยเด็กได้โดยการสื่อสารทางสายตา นั่นคือ ให้เด็กเรียนจากภาพประกอบ วิดีทัศน์หรือแผ่นใส หรือ ครูอาจใช้ดนตรีประกอบการสอน

15. เด็กอาจขาดสมาธิในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่มีเสียงรบกวน ครูอาจให้เด็กงดร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสม ครูอาจเลือกวิธีการอื่นๆ เช่น ให้เด็กสวมหูฟังเพื่อป้องกันเสียงรบกวน หรือ ให้เด็กฟังเพลงจากเทปในกิจกรรมที่มีเสียงดนตรีประกอบ

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา

1. เอกสารที่แจกเด็ก ควรพิมพ์ให้เรียบร้อย ไม่ควรเขียนด้วยลายมือ ควรพิมพ์เอกสารเพียงด้านเดียว หน้าตรงข้ามไม่ควรพิมพ์ อย่าพิมพ์ด้วยอักษรที่มีขนาดเล็กจนเกินไป

2. ก่อนเขียนกระดาน ควรลบกระดานให้สะอาด ในการเขียนกระดานดำหรือกระดานขาว (White Board) ควรใช้สีที่ตัดกับผิวพื้น

3. กำหนดให้เด็กปกติที่อาสาสมัครทำหน้าที่ช่วยเพื่อนตาบอดขณะที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และแนะนำเด็กตาปกติให้รู้จักวิธีช่วยเพื่อนตาบอด
4. พยายามจัดเสียงรบกวนขณะเด็กตาบอดกำลังเรียนเพราะเด็กต้องใช้สมาธิในการฟัง
5. จัดให้เด็กตาบอดนั่งในที่ที่เด็กจะได้ยินเสียงครูมากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นกลางห้องเรียน และโต๊ะแถวแรกด้านหน้า
6. ไม่จัดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสายต่านั่งในที่ที่มีแสงสะท้อนรบกวนสายตาเด็ก
7. จัดให้มีบริการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง หรือ บันทึกเนื้อหาวิชาในเทปแล้วเปิดให้เด็กฟัง
8. จัดอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ แผนที่นูน ภาพนูน แวนขยาย
9. ให้เด็กตาบอดร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่ปลอดภัยแก่เด็ก ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1. เวลาพูด ควรให้เด็กเห็นหน้าครู อย่าพูดขณะหันหลังให้เด็กหรือขณะครูกำลังเขียนกระดานเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะต้องอ่านคำพูด (Speech Reading) จากครูด้วย
2. ครูสรุปประเด็นสำคัญ คำศัพท์ที่สำคัญ หรือข้อความสำคัญสั้น ๆ คำสั่ง การบ้าน หรืองานสำคัญอื่นๆลงบนกระดาน เพื่อให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น เพราะการฟังอย่างเดียวอาจทำให้เด็กไม่แน่ใจ ทำให้การสื่อสารผิดความหมาย
3. ในการบรรยาย ควรเขียนหัวเรื่องลงบนกระดานทุกครั้ง ทำให้เด็กเข้าใจว่าครูกำลังพูดเรื่องใด และควรมีเอกสารประกอบการสอนทุกครั้ง
4. สรุปใจความสำคัญ หรือเปลี่ยนคำพูดใหม่จากกฎเกณฑ์ที่ยากเป็นภาษาง่ายๆ

5. หากมีการถามตอบให้อ่านคำถามและคำตอบซ้ำ ๆ อย่างน้อย 2-3 ครั้ง
6. หากมีการอภิปรายปัญหา ครูควรสรุปประเด็นและผลการอภิปรายทุกครั้ง
7. พยายามแสดงออกทางสีหน้าท่าทางให้มาก เพราะเด็กเหล่านี้แปลความหมายจากการแสดงท่าทางประกอบ รวมทั้งการแสดงออกทางใบหน้าที่ของครู
8. หากมีการเปลี่ยนแปลง เช่น เปลี่ยนหัวข้อการบรรยาย การอภิปราย จะต้องเขียนบอกให้ชัดเจน
9. หากเด็กคุยต้องเรียกชื่อเด็ก แล้วบอกให้หยุดคุย ให้เด็กยกมือเมื่อต้องการจะพูด เพื่อลดเสียงพูดของเด็กหลายคนซึ่งเป็นเสียงรบกวน
10. ตรวจสอบทุกครั้งว่าเด็กเข้าใจเรื่องที่สอนหรือไม่
11. เด็กบางคนพูดไม่ชัด จึงไม่กล้าเข้าร่วมกิจกรรมที่ประกอบด้วยเด็กทุกคนในห้องเรียน ครูอาจจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กๆที่ประกอบด้วยเพื่อนที่เขาชอบ เด็กอาจร่วมมากขึ้น
12. เด็กบางคนอาจมีท่าที่ไม่เข้าใจสิ่งที่ครูพูดทั้งหมด ครูบางคนพูดซ้ำด้วยเสียงที่ดังขึ้น แต่ครูต้องไม่ลืมมองหน้าเด็กขณะพูด ครูต้องไม่ยืนพูดที่หน้าต่างเพราะเบื้องหลังเป็นแสงสว่าง ทำให้เด็กอ่านคำพูดของครูลำบาก ขณะพูดจากหลังของครูต้องมีสีทึบ เพื่อให้สะดวกต่อการอ่านคำพูดของเด็ก แสงสว่างจะต้องตกที่ใบหน้าของครูด้วย อีกวิธีหนึ่งคือ ถูหู ให้กับเด็ก และให้เพื่อนคู่หูคอยดูว่าเด็กที่บกพร่องทางการได้ยินจดบันทึกคำบรรยายของครูได้ครบถ้วนหรือไม่
13. เด็กบางคนอาจแสดงท่าทางไม่สนใจในสิ่งที่ครูพูด มีท่าทางเบื่อหน่าย ควรตรวจสอบว่าเครื่องช่วยฟังทำงานหรือไม่ และให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติได้เรียนไปพร้อมกัน

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. การสอนควรเน้นการให้เด็กท่องจำคำหรือข้อความโดยให้เด็กพูดให้ได้ยินชัดเจน
2. การสอนควรเน้นการจำแนกส่วนต่างๆ พร้อมบอกชื่อและวาดภาพประกอบ เช่น ส่วนต่าง ๆ ของดอกไม้ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ การหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของสองสิ่ง หรือหลายสิ่ง เช่น รูปวงกลมที่ครูดบนกระดานกับรูปทรงของผลไม้บางชนิด เป็นต้น
3. แบ่งเนื้อหาที่ครูจะสอนออกเป็นส่วนย่อย ๆ หลายส่วนที่เด็กพอจะทำได้ ครูให้เด็กทำกิจกรรมทีละส่วนตามลำดับ และเนื้อหาที่จะจัดให้เด็กเรียน ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับเด็ก
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้จับต้องสัมผัสในสิ่งที่ให้เด็กเรียน
5. ทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กจำได้ เพราะเด็กเหล่านี้มักลืมง่าย
6. ให้เด็กเรียนโดยวิธีจำแนกสิ่งของออกเป็นหมวดหมู่ที่มีสมาชิกไม่มากนัก หรือเด็กจำแนกสิ่งของจากหมวดหมู่ออกเป็นส่วนย่อย
7. การอธิบายเนื้อหาบางอย่างให้เด็กเข้าใจควรมีภาพประกอบด้วย เป็นการให้เด็กใช้สายตาประกอบการฟัง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนได้ดียิ่งขึ้น
8. ควรใช้การเสริมแรงแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเป็นการแรงเสริมที่เป็นวาจา หรือแรงเสริมที่เป็นอาหารหรือสิ่งของก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม
9. ควรให้เด็กเรียนรู้จากแบบอย่างที่ถูกต้อง ครูอาจเป็นตัวอย่างในบางเรื่อง แต่ในด้านพฤติกรรมหรือพฤติกรรมในการเรียนบางอย่าง เด็กนักเรียนด้วยกันอาจเป็นตัวอย่างที่ดี ครูอาจชี้ให้เห็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน แล้วจึงให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ชัดเจนแล้วจึงให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมนั้นของเพื่อน

10. ให้เด็กสังเกตพฤติกรรมของตนเอง (Self-Monitoring) บันทึกพฤติกรรมของตนเองที่เป็นปัญหา เพื่อให้เด็กเข้าใจและตระหนักในปัญหาของตน ให้เด็กเสนอแนะวิธีการแก้ไขภายใต้การควบคุมของครู

11. ใช้วิธีสอนแบบบริการตนเอง (Self-Administer) เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองวิธีหนึ่ง เน้นการฝึกให้เด็กคาดเดาผลที่จะตามมาจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของตน แล้วให้เด็กแก้ไขพฤติกรรมของตน

12. ใช้วิธีสอนแบบการสั่งสอนตนเอง (Self-Instruction) เป็นการสอนคล้ายกับครูสอน โดยให้เด็กเป็นผู้สอนตนเองอย่างที่ครูสอน เด็กจะเป็นผู้พูด หรือท่องคำพูดให้มีเสียงดังพอที่ตนเองจะได้ยิน แล้วให้ปฏิบัติตาม

วิธีสอน/วิธีช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

1. สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เป็นบรรยากาศของการร่วมมือซึ่งกันและกัน
2. ให้เวลาแก่เด็กอย่างเพียงพอในการเดินทางจากห้องเรียนหนึ่งไปยังอีกห้องเรียนหนึ่งเมื่อหมดชั่วโมงเรียน
3. บอกให้เด็กพูดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง สำหรับข้อความที่สำคัญเพราะเด็กบางคนอาจมีปัญหาในการฟังและ/หรือการพูด
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนใกล้ชิดสัมพันธ์กับชีวิตจริง
5. ในชั่วโมงเรียน ฝึกให้เด็กลงตัวให้ตรง แม้ว่าจะมีปัญหาก็ตาม แต่เด็กต้องใช้ความอดทน
6. ครูต้องทำความเข้าใจกับกลไกการทำงานของเครื่องมือต่าง ๆ ที่ติดมากับตัวเด็ก เพื่อจะได้ไม่เป็นอุปสรรคในการสอนของครู
7. ฝึกให้เด็กใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในหลายด้าน รวมทั้งการพิมพ์แทนการเขียนของเด็ก

8. ครูควรขอคำแนะนำจากนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัดซึ่งจะช่วยครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวของเด็กยิ่งขึ้น
9. ใช้ไม้บรรทัดที่เป็นแม่เหล็กแทนไม้บรรทัดธรรมดา เวลาเด็กเขียนหรือขีดเส้นได้จะไม่เลื่อน ใช้ปากกาหรือดินสอที่เขียนออกง่าย โดยไม่ต้องใช้แรงกดมาก
10. พยายามหลีกเลี่ยงการเขียนที่มีความยาวหลายหน้ากระดาษ อาจอัดเทปให้เด็กฟังแทนการจดโน้ตย่อ
11. เนื่องจากเด็กมีปัญหาในการเคลื่อนไหว ครูอาจหาทางเลือกอื่น เช่น วางแผนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมโดยให้ครูพี่เลี้ยง นักกายภาพบำบัด หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนคอยให้ความช่วยเหลือ
12. เด็กบางคนอาจไม่สามารถพูดได้ แต่อาจสื่อสารโดยใช้สายตาทำทาง ครูอาจใช้ทางเลือกอื่น เช่น ครูสื่อสารกับเด็กเช่นเดียวกับการสื่อสารกับเด็กปกติ เด็กอาจเข้าใจภาษาพูด นั่นคือ ฟังเข้าใจแต่พูดไม่ได้ เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น เพื่อให้เด็กฝึกการสื่อสาร
13. ครูอาจเสียเวลากับเด็กมาก เพราะเด็กบางคนอาจทำงานช้าอันเนื่องมาจากปัญหาในการใช้กล้ามเนื้อ ครูควรใช้เวลาเด็กมากขึ้น อาจใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเขียน หรือให้เด็กที่ทำงานเสร็จแล้วช่วยเหลือ
14. เด็กบางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน เนื่องจากการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ ครูอาจหาทางให้เด็กร่วมกิจกรรมที่เด็กสามารถร่วมได้ ครูอาจใช้เวลาพอควรในการพูดคุยเพื่อค้นหาสิ่งที่เด็กชอบ กิจกรรมที่เด็กทำแล้วสนุกสนานจึงจัดกิจกรรมตามความต้องการของเด็ก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสิ่งจำเป็นในโรงเรียน ภายใต้การบริหารของผู้บริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของครู เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพให้ประสบความสำเร็จได้ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาและปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่ออธิบายสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังรายละเอียดตารางที่ 1 และ 2

กรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ตารางที่ 1 ลักษณะตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	ลักษณะตัวบ่งชี้
องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป	1. การบริหารทั่วไป	1.1 มีระเบียบกำหนดการบริหารทั่วไป - การรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ - จัดครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กพิเศษ - มีงบประมาณในการจัดการศึกษาพิเศษ - จัดหลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษ 1.2 มีระบบการบริหารงาน - มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการ - คณะกรรมการมีบทบาทในการตัดสินใจ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 1.3 จัดสรรงบประมาณที่ได้รับเพื่อประโยชน์กับเด็ก 1.4 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอ การสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก
องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ	2. สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ และสื่อ	2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ - จัดห้องเรียนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ - ห้องเรียนมีพื้นที่สำหรับเด็กทำกิจกรรม 2.2 สื่อการเรียนรู้ - มีสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ - เด็กได้ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไข ความบกพร่อง
องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ	3. บุคลากร	3.1 คุณสมบัติของครู - มีวุฒิการศึกษาในสาขาการศึกษาพิเศษ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง - มีประสบการณ์ทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	ลักษณะตัวบ่งชี้
		3.2 ความเพียงพอของครู - สัดส่วนครูต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เกิน 1 : 8 - จัดสรรภาระงานครูมีความชัดเจนและเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3.3 แนวทางพัฒนาครู มีนโยบายสนับสนุนครูพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการอบรม/สัมมนา ศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ ทำวิจัยในชั้นเรียน และการส่งผลงานเข้าประกวด
4. การจัดการเรียนการสอน	4.1 กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามสภาพความบกพร่องของแต่ละคน	
	4.2 กำหนดการวางแผนการเรียนรู้ จัดให้มีแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนเป็นรายบุคคล (IEP)	
	4.3 กำหนดหลักสูตร	- มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ - มีแผนการจัดหลักสูตรให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครูและผู้ปกครองร่วมพิจารณา
	4.4 การประเมินผลการเรียน	- มีผู้ประเมินมากกว่า 1 คน - ประเมินทักษะที่หลากหลาย - ใช้เกณฑ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะหรือยึดหยุ่นเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการตัดสินผลการเรียน
5. จัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขความบกพร่อง	การจัดบริการ 6 ประเภท ได้แก่ ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด แก้ไข/ปรับปรุงพฤติกรรม ผักพุด/แก้ไขการพุด สอนเสริมวิชาการ	

กรอบแนวคิดปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ตารางที่ 2 ลักษณะตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบด้านปฏิบัติการสอนของครู

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	ลักษณะตัวบ่งชี้
องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการ ปฏิบัติหน้าที่	1. ลักษณะของครู	1.1 ความสนใจในการทำหน้าที่ 1.2 มีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู
องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน	2. การสอนเด็ก ที่มีความต้องการ พิเศษ	2.1 ครูสร้าง IEP จากข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษรายบุคคล 2.2 ครูดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจบหน้าที่สอน 2.3 ครูรายงานพัฒนาการและสิ่งที่ต้องแก้ไขให้เด็ก/ ผู้ปกครองได้รับทราบ
องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงาน ของครู	3. กระบวนการ การทำงานของ ครู	3.1 การทำงานเป็นทีมเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ 3.2 ครูได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครู ผู้ปกครอง และผู้บริหาร 3.3 ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ คือ วิจัยเชิงบรรยายโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ สังเกตและศึกษาเอกสารประกอบที่เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเป้าหมาย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการอบรมการใช้แบบคัดกรองเพื่อการวินิจฉัยบุคคลออทิสติก บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และบุคคลสมาธิสั้น และสมัครเป็นเครือข่ายกับโครงการบ่งชี้ คัดกรอง วินิจฉัย และให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม ของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนที่ 1 เขตสวนหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีนักเรียนทั้งหมด 1,414 คน เป็นชาย 725 คน หญิง 689 คน ได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมของสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 40 คน

2. โรงเรียนที่ 2 เขตพระนคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 470 คน เป็นชาย 241 คน หญิง 229 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนร่วมในปี พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 41 คน

3. โรงเรียนที่ 3 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 587 คน เป็นชาย 299 คน หญิง 288 คน ได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 26 คน

4. โรงเรียนที่ 4 เขตดุสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีนักเรียนทั้งหมด 1,092 คน เป็นชาย 476 คน หญิง 616 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 6 คน

5. โรงเรียนที่ 5 เขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษา - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 671 คน เป็นชาย 343 คน หญิง 328 คน เริ่มจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า (Slow Learner) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 26 คน

6. โรงเรียนที่ 6 เขตจอมทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 587 คน เป็นชาย 299 คน หญิง 288 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า (Slow Learner) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 47 คน

สรุปข้อมูลพื้นฐานและประสบการณ์การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนเป้าหมาย 6 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 3 โรงเรียน และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร 3 โรงเรียน โรงเรียนเป้าหมายมีประสบการณ์จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด 50 ปี มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 47 คน มีครูทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 คน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนเป้าหมาย

โรงเรียน	สังกัด	ประสบการณ์ การจัดการศึกษาพิเศษ (ปี)	จำนวนเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ (คน)	จำนวนครูสอนเด็กที่ มีความต้องการพิเศษ (คน)
1	กทม.	8	39	2
2	กทม.	8	41	2
3	กทม.	11	26	3
4	สพฐ.	5	6	-
5	สพฐ.	21	26	3
6	สพฐ.	50	47	5

เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเป้าหมายมี 183 คน เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด 88 คน และเด็กที่บกพร่องทางการมองเห็นน้อยที่สุด 2 คน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำแนกตามประเภทความบกพร่อง

ประเภทความบกพร่อง	โรงเรียน						รวม
	1	2	3	4	5	6	
เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น	1	1	-	-	-	-	2
เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	2	-	1	3	1	2	9
เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ	1	6	-	-	-	-	7
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	19	6	16	-	19	30	88
เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้	2	16	-	2	-	-	20
เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	-	1	-	-	-	-	1
เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์	-	1	-	-	-	-	1
เด็กออทิสติก	-	10	9	1	5	14	39
เด็กสมาธิสั้น	4	-	-	-	-	-	4
เด็กพิการซ้ำซ้อน	10	-	-	-	1	1	12
รวม	39	41	26	6	26	47	183

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดแสดงชื่อเครื่องมือ ลักษณะเครื่องมือ และกลุ่มเป้าหมายในการรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ลักษณะเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คำถามวิจัย	ชื่อเครื่องมือ	ลักษณะเครื่องมือ
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรในด้านการบริหารจัดการศึกษา	แบบสัมภาษณ์	สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย
	ผู้บริหาร	- ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน 2 ข้อ
	โรงเรียน	- บริหารทั่วไป 8 ข้อ
		- บริหารสถานที่ และสื่อ 6 ข้อ
		- บริหารวิชาการ 14 ข้อ
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรในด้านการปฏิบัติการสอน	แบบสัมภาษณ์	สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติการสอนของครูสอน
	ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย
	ความต้องการ	- ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ 4 ข้อ
	พิเศษ	- ปฏิบัติการสอน 6 ข้อ
		- กระบวนการทำงานของครู 5 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้วิจัยกำหนดกรอบการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการปฏิบัติหน้าที่ของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการศึกษาและด้านการปฏิบัติการสอนแล้วกำหนดเป็นกรอบการตั้งคำถามวิจัยดังนี้

คำถามวิจัยข้อ 1 : โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร
ในด้านการบริหารจัดการศึกษา

ตารางที่ 6 คำถามวิจัยย่อย เพื่อตอบคำถามการวิจัย : 1

องค์ประกอบ	คำถามวิจัยย่อย
1. การบริหาร ทั่วไป	1. ระเบียบกำหนดการบริหารงานทั่วไปเป็นอย่างไร 2. ระบบการบริหารเป็นอย่างไร 3. งบประมาณในการบริหารมาจากแหล่งใด และการจัดสรรงบประมาณเป็นอย่างไร 4. มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร 5. มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารทั่วไปของโรงเรียนหรือไม่ และแก้ไขปัญหายังไง
2. การบริหาร สถานที่ และสื่อ	6. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นอย่างไร 7. มีสื่อการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร 8. มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารสถานที่ และสื่อหรือไม่ และแก้ไขปัญหายังไง
3. การบริหาร วิชาการ	9. คุณสมบัติของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 10. ความเพียงพอของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 11. แนวทางในการพัฒนาครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 12. การกำหนดรูปแบบการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 13. การวางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 14. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 15. แผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 16. วิธีการประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 17. เกณฑ์การประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร 18. จัดบริการให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร 19. มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานวิชาการหรือไม่ และแก้ไขปัญหายังไง 20. มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาในประเด็นอื่นหรือไม่ อย่างไร

คำถามวิจัยข้อ 2 : โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร
ในด้านปฏิบัติการสอน

ตารางที่ 7 คำถามวิจัยย่อย เพื่อตอบคำถามการวิจัย : 2

องค์ประกอบ	คำถามวิจัยย่อย
1. ความพร้อม ในการปฏิบัติ หน้าที่	1. ครูมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่เพียงไร พิจารณาจาก ครูรับภาระหน้าที่ด้วยความสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. ปฏิบัติการ สอนของครู	2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง 3. ครูมีวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร 4. ครูมีวิธีการสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) อย่างไร 5. ครูดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร 6. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีผลการเรียนอยู่ในระดับใด ครูได้สะท้อนผล การเรียนให้เด็กทราบหรือไม่ อย่างไร
3. กระบวนการ ทำงานของครู	7. กระบวนการทำงานของครูเป็นอย่างไร 8.ครูได้รับความช่วยเหลือในการทำงานของครูจากใครบ้าง ด้วยเหตุผลใด 9.การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองเป็นอย่างไร 10.ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของครูมีอะไรบ้าง และแก้ไขปัญห อย่างไร

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน พัฒนามาตรวัดจากแบบสัมภาษณ์โดยให้
ลักษณะที่อธิบายการบริหารจัดการศึกษา/การปฏิบัติการสอนในรายละเอียดที่ปรากฏในแต่ละด้าน
แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

3. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ
7 ท่าน ประกอบด้วย

1. นพ.ณัฐวัฒน์ งามสมุทร จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

2. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แร่อท ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี อุทัยรัตนกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร
จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัญชัน เกียรติบุตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือ
ในการสัมภาษณ์ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. อาจารย์ระพีพร ศุภมสิริ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

7. อาจารย์ดวงทิพย์ ตระกูลดิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษ อาจารย์ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่านมีความเห็นว่าแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และมีประเด็นที่ต้องแก้ไขดังนี้

- ปรับการใช้คำถามในแบบสัมภาษณ์ให้มีความชัดเจน เช่น คำว่าบุคลากร ควร
ระบุให้ชัดเจนว่าเป็นบุคลากรครูอย่างเดียวหรือรวมบุคลากรทั้งโรงเรียน

- การแบ่งประเภทเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ควรระบุให้ชัดเจน
ออกเป็นกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียน และคำนวณ

- เพิ่มประเด็นการพัฒนาตนเองของครูโดยการทำวิจัยในชั้นเรียน

4. ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนอต่อ
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้กับประชากรเป้าหมาย

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม 2550 โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถึงผู้บริหารโรงเรียนเป้าหมาย 6 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนเป้าหมาย 6 โรงเรียน เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยตนเองเพื่อตอบคำถามวิจัยโดยมีแหล่งข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 8 แหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อตอบคำถามการวิจัย

คำถามการวิจัย	แหล่งข้อมูล
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร ในด้านการบริหารจัดการศึกษา	- ผู้บริหารโรงเรียนโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ - ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูที่ไม่ได้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยตรง - พิจารณาตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งมอบหมายงาน กิจกรรมประสานงานกับหน่วยงาน
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรในด้านปฏิบัติการสอน	- ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่สอนเด็ก - ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูที่ไม่ได้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยตรง ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ - พิจารณาตรวจสอบเอกสารการทำงาน เช่น แผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) แผนการสอนนักเรียนเฉพาะบุคคล (IIP)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารจัดการศึกษาและการปฏิบัติการสอนของครูสอนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) บรรยายสภาพที่พบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามกรอบของเครื่องมือ และบรรยายสภาพของแต่ละโรงเรียนในแต่ละคำถามย่อย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่ออธิบายสภาพการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากน้อยเพียง โดยพิจารณาประเด็นในคำถามย่อยว่ามีสาระที่แสดงให้เห็นว่าสภาพที่โรงเรียนและครูดำเนินการไปนั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพียงไรโดยใช้กรอบแนวคิด (หน้า 53-55) เพื่ออธิบายสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การกำหนดคะแนนของการบริหารและปฏิบัติการดำเนินการดังนี้

2.1 จากหลักฐานการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารมีลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดในไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข้อย่อยในตัวบ่งชี้ ให้คะแนนเท่ากับ 1 ถ้าปรากฏว่าสอดคล้องน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข้อย่อยในตัวบ่งชี้ให้คะแนนเป็น 0

2.2 ลักษณะตัวบ่งชี้ในด้านการบริหารจัดการศึกษามี 12 ตัวบ่งชี้ และด้านปฏิบัติการสอนมี 3 ตัวบ่งชี้ รวมเป็น 15 ตัวบ่งชี้ มีคะแนนรวมเท่ากับ 15 คะแนน

ตารางที่ 9 คะแนนเต็มการบริหารและปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบ

คำถามวิจัย	องค์ประกอบ	ลักษณะตัวบ่งชี้
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร ในด้านบริหารจัดการศึกษา	1. การบริหารทั่วไป	4
	2. การบริหารสถานที่ และสื่อ	2
	3. บริหารวิชาการ	6
โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร ในด้านปฏิบัติการสอน	1. ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่	1
	2. ปฏิบัติการสอน	1
	3. กระบวนการทำงานของครู	1
รวม		15

3. สรุปคะแนนสภาพการจัดการศึกษาที่เื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายโรงเรียนในองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

4. บรรยายสรุปสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป้าหมายพร้อมอภิปรายลักษณะสำคัญที่พบในการจัดการศึกษาและแนวทางพัฒนา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

สภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวม

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดสภาพการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน ดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมทั้งขอข้อมูล เอกสารประกอบ สรุปสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการศึกษาและด้านปฏิบัติการสอน

1. ด้านบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย การบริหารทั่วไป การบริหารสถานที่และสื่อ การบริหารวิชาการ

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

การสำรวจลักษณะการบริหารที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามลักษณะตัวบ่งชี้ 4 ลักษณะ คือ มีระเบียบกำหนดการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีระบบการบริหารงาน การจัดสรรงบประมาณที่ได้รับเพื่อประโยชน์กับเด็ก และการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก พบความหลากหลายของการบริหาร ในโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน โดยใช้สัญลักษณ์ ✓ แทนมีหลักฐานการปฏิบัติ และ x แทนไม่มีหลักฐานการปฏิบัติปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สภาพการบริหารทั่วไป

ลักษณะการบริหารทั่วไป	โรงเรียน					
	1	2	3	4	5	6
1. มีระเบียบกำหนดการบริหารงานจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ						
1.1 มีระเบียบการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 จัดครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กพิเศษ	✓	✓	✓	X	✓	✓
1.3 มีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.4 มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	✓	✓	✓	X	✓	✓
สรุประเบียบกำหนดการบริหารงานฯ	1	1	1	0	1	1
2. ระบบการบริหาร						
2.1 บริหารโดยคณะกรรมการจัดการศึกษาพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.2 คณะกรรมการมีบทบาทในการตัดสินใจ	✓	✓	✓	X	✓	✓
สรุปลักษณะระบบการบริหาร	1	1	1	0	1	1
3. จัดสรรงบประมาณ						
3.1 จัดหาสื่อ/อุปกรณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2 จัดกิจกรรมพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	X	X	X	X	X	✓
สรุปลักษณะจัดสรรงบประมาณ	0	0	0	0	0	1
4. การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก						
4.1 ขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์กับเด็ก						
- เรื่องการคัดกรองเด็ก	✓	✓	X	X	X	✓
- เรื่องการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- เรื่องทุนการศึกษา	X	X	✓	X	X	✓
สรุปลักษณะการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	1	1	1	0	0	1
คะแนนรวมสภาพการบริหารทั่วไปที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	3	3	3	0	2	4

เกณฑ์ 1 หมายถึง มีหลักฐานปรากฏว่าปฏิบัติไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข้อย่อยในตัวบ่งชี้
 0 หมายถึง มีหลักฐานปรากฏว่าปฏิบัติน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนข้อย่อยในตัวบ่งชี้

จากตารางที่ 10 พิจารณาจากคะแนนรวมของสภาพการบริหารทั่วไปที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า โรงเรียนที่ 6 ได้คะแนนสูงสุด 4 คะแนน โรงเรียนที่ 1 2 และ 3 ได้ 3 คะแนน โรงเรียนที่ 5 ได้ 2 คะแนน โรงเรียนที่ 4 มีคะแนนน้อยที่สุดคือ 0 คะแนน

โรงเรียน 5 ใน 6 โรง มีระเบียบกำหนดการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เื้อต่อเด็กครบทั้ง 4 ข้อ คือ มีระเบียบรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 4 มีการปฏิบัติที่เื้อต่อเด็ก 2 ข้อ คือ มีระเบียบการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งการมีระเบียบรับเด็กและมีงบประมาณในการจัดการศึกษาพิเศษนั้น เป็นไปตามกฎกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 โรงเรียนที่ 4 ไม่มีการปฏิบัติที่เื้อต่อเด็ก 2 ข้อ คือ ไม่มีครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและไม่มีการจัดหลักสูตรให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ

ทุกโรงเรียนมีการบริหารงานในระบบคณะกรรมการ ผู้บริหารได้มอบหมายแนวทางปฏิบัติและการตัดสินใจเบื้องต้นให้ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษ แต่พบความหลากหลายของคณะกรรมการ ดังนี้ โรงเรียนที่ 1 และ 3 คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครูสอนเด็กปกติ โรงเรียนที่ 2 และ 4 มีผู้บริหาร ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครูสอนเด็กปกติเป็นคณะกรรมการ โรงเรียนที่ 6 มีผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นคณะกรรมการ และโรงเรียนที่ 5 มีผู้บริหาร ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูสอนเด็กปกติเป็นและนักจิตวิทยาจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียนร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการของโรงเรียน 5 ใน 6 โรง มีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โรงเรียนที่ 1 คณะกรรมการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนให้กับเด็กให้ไม่เกินเกรด 2 ในรายวิชาที่ครูอ่านข้อสอบให้เด็กฟัง โรงเรียนที่ 2 คณะกรรมการประชุมเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมงานแสดงผลงานศิลปะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเขตพระนคร โรงเรียนที่ 3 คณะกรรมการมอบหมายให้ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษรับผิดชอบการประสานงานกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 5 จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกิจกรรม โรงเรียนที่ 6 ประชุมผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับทุนจากมูลนิธิคุณพุ่มเพื่อบอกระเบียบข้อกำหนดการใช้จ่ายเงินให้กับ

ผู้ปกครองได้รับทราบตลอดจนรวบรวมเก็บข้อมูลและผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการของเด็ก สำหรับโรงเรียนที่ 4 คณะกรรมการไม่มีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ทุกโรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากหน่วยงานต่างๆ แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้รับงบประมาณ 9,000 บาทต่อปี โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครได้รับงบประมาณจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางอยู่ในรูปแบบคู่มือคนละ 2,000 บาทต่อคนต่อปี กำหนดให้โรงเรียนเสนอของบประมาณจากการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) เพื่อพิจารณาว่าเด็กแต่ละคนต้องการการสนับสนุนสื่อ บริการในเรื่องใดบ้าง ตามที่ระบุลงในแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ทุกโรงเรียนได้รับจัดสรรเพื่อจัดหาสื่อ/อุปกรณ์การเรียนให้กับเด็กพิเศษตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545 โรงเรียนที่ 6 จัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง 10,000 บาท/ปี ในการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ทุกโรงเรียนได้ประสานกับหน่วยงานภายนอกโรงเรียนเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. เกี่ยวกับการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประสานงานกับศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เกี่ยวกับการเรียนการสอน ประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เกี่ยวกับการทุนการศึกษา ประสานงานกับมูลนิธิคุณพุ่ม มูลนิธิวิทยุการบิน

โรงเรียนที่ 6 ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกทั้ง 3 เรื่อง โรงเรียนที่ 1 และ 2 ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 2 เรื่อง เกี่ยวกับการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนการสอน โรงเรียนที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 2 เรื่อง เกี่ยวกับการเรียนการสอนและทุนการศึกษา โรงเรียนที่ 4 และ 5 ประสานกับหน่วยงานภายนอกในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเดียว

ในการบริหารงานทั่วไป 3 ใน 6 โรง พบปัญหาประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ การศึกษาและโรงเรียนได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือได้เป็นผลสำเร็จ เช่น โรงเรียนที่ 2 ทอดผ้าป่า การศึกษาและขอรับบริจาคจากชมรมผู้ปกครองเพื่อซื้ออุปกรณ์งานศิลปะให้กับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 5 ขอรับบริจาคจากชมรมผู้ปกครอง เพื่อนำเงินมาจ้างครูพี่เลี้ยง โรงเรียน ที่ 6 จัดเก็บค่าจ้างครูพี่เลี้ยงจากเงินค่าเทอมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

การสำรวจสภาพการบริหารสถานที่ และสื่อที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ลักษณะตัวบ่งชี้สถานพิจารณาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษนั้นต้องมีพื้นที่เพียงพอให้เด็กทำกิจกรรม มีมุมสื่อการเรียนการสอน และมุม แสดงผลงานเด็ก ลักษณะตัวบ่งชี้สื่อการสอน พิจารณาสื่อที่สามารถใช้เพื่อพัฒนาและแก้ไขความ บกพร่องรายบุคคล ผลการสำรวจแต่ละโรงเรียนแสดงในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 สภาพการบริหารสถานที่ และสื่อ

ลักษณะการบริหารสถานที่ และสื่อ	โรงเรียน					
	1	2	3	4	5	6
1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ						
1.1 จัดห้องเรียนแบ่งส่วนเป็นมุมการเรียนรู้	✓	✓	✓	X	✓	✓
1.2 ห้องเรียนมีพื้นที่สำหรับเด็กทำกิจกรรม	X	X	✓	X	✓	✓
สรุปลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	0	0	1	0	1	1
2. สื่อการเรียน						
2.1 มีสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.2 เด็กใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่อง	✓	✓	✓	X	✓	✓
สรุปลักษณะสื่อการเรียน	1	1	1	0	1	1
คะแนนรวมสภาพการบริหารสถานที่ และสื่อที่เอื้อต่อการจัด						
การศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	1	1	2	0	1	2
(คะแนนเต็ม 2 คะแนน)						

จากตารางที่ 11 พิจารณาจากคะแนนรวมของสภาพการบริหารสถานที่ และสื่อที่เอื้อต่อ การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า โรงเรียนที่ 3 และ 6 ได้ 2 คะแนน โรงเรียนที่ 1 2 และ 5 ได้ 1 คะแนน และโรงเรียนที่ 4 ได้คะแนนน้อยที่สุด 0 คะแนน

โรงเรียน 3 ใน 6 โรง จัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โรงเรียนที่ 3 ห้องการศึกษาพิเศษอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียน ในห้องเรียนมีโต๊ะครู 3 โต๊ะอยู่ด้านข้าง ด้านหน้ามีตารางกิจกรรมการเรียนการสอน ตารางแสดงพฤติกรรมของเด็กใช้ชื่อว่า “ตารางเด็กดี” ด้านหลังห้องเรียนเป็นมุมสื่อ และบอร์ดแสดงผลงานภาพวาดของเด็ก ห้องเรียนมีพื้นที่ว่างสำหรับเด็กทำกิจกรรม บริเวณพื้นห้องครูได้นำสติ๊กเกอร์สีมาติดเพื่อแบ่งพื้นที่การเรียนรู้และเล่น การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นรูปตัว U ในลิ้นชักโต๊ะเด็กแต่ละคนจะมีกล่องเก็บอุปกรณ์การเรียนเพื่อป้องกันเด็กลืมนำมาโรงเรียน โรงเรียนที่ 5 จัดห้องการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 2 ห้องเรียนเป็นห้องเรียนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะตามโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติก 1 ห้องเรียน และห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น 1 ห้องเรียน ห้องเรียนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียน ด้านหลังห้องเรียนมีมุมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ พื้นห้องเรียนครูได้นำสติ๊กเกอร์มาติดเป็นตาราง 9 ช่องเพื่อใช้ฝึกให้เด็กเดิน การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นแถวหันหน้าเข้ากระดาน ห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นอยู่ชั้นล่างของอาคารเรียน มีการจัดโต๊ะเรียนเป็นรูปตัว U ด้านหลังห้องเรียนจะมีมุมให้เด็กเล่น โดยมีพื้นนุ่ม มีสื่อและอุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 6 จัดห้องการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ 3 ห้องเรียน แยกเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พิเศษ ภายในห้องเรียนมีการจัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน ผนังห้องเรียนมีการแสดงผลงานเด็ก มีตู้เก็บเอกสารและสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีทางลาดและห้องน้ำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

โรงเรียน 2 ใน 6 โรง จัดห้องเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ไม่มีพื้นที่เพียงพอให้เด็กทำกิจกรรม ลักษณะการจัดห้องเรียนของโรงเรียนที่ 1 และ 2 มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นมุมหนังสือ มุมสื่อและอุปกรณ์ศิลปะ แต่ห้องเรียนคับแคบพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับทำกิจกรรมเพราะต้องแบ่งห้องเรียนขนาด 3 x 5 เมตร และ 4 x 6 เมตร ออกเป็น 2 ส่วน โดยนำตู้เอกสารมากั้นกลางเพื่อบรรจุเด็ก 20 คน และ 17 คน ตามลำดับ เมื่อครูสอนและเด็กทำกิจกรรมในห้องเรียนจะรบกวนซึ่งกันและกัน โรงเรียนที่ 4 ไม่มีการจัดห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

ทุกโรงเรียนมีสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น นิทาน ผลไม้จำลอง ชุดอุปกรณ์บ้านไม้ รถลากไม้ ตัวต่อหลายสี ระบายสีของเล่น กระจกเงา คอมพิวเตอร์ ทีวี ซีดี บล็อกรูปทรงเรขาคณิต อุปกรณ์การเรียนศิลปะ เช่น ดินสอสี ดินน้ำมัน กาว กระดาษ อุปกรณ์การเล่นเพื่อเสริมทักษะตามความสนใจ ส่วนมากเป็นสื่อที่ได้รับจากการเสนอตาม แผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางสื่อ อุปกรณ์ที่พบมากที่สุดคือ อุปกรณ์บ้านไม้และรูปทรงเรขาคณิต เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 5 ใน 6 โรงเรียน ได้ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่อง โดยจัดเป็นมุมสื่อไว้ในห้องเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 4 มีสื่อซีดีภาษามือสำหรับที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแต่ถูกจัดเก็บไว้ในห้องสมุด ไม่ได้ใช้สื่อในการพัฒนาเด็ก

ในการบริหารสถานที่ และสื่อ โรงเรียนที่ 1 และ 2 มีปัญหาทางลักษณะทางกายภาพ คือ พื้นที่ห้องเรียนคับแคบ ไม่เพียงพอสำหรับทำกิจกรรม เวลาเรียนหรือทำกิจกรรมในห้องเรียนเสียงจะรบกวนซึ่งกันและกัน แต่ยังไม่ได้แก้ปัญหาเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขึ้นทุกปีและโรงเรียนไม่มีห้องเรียนว่างในการจัดเป็นห้องการศึกษาพิเศษเพิ่ม

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

การสำรวจสภาพการบริหารวิชาการที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามลักษณะตัวบ่งชี้ 6 ลักษณะ คือ คุณสมบัติของครู ความเพียงพอของครู แนวทางพัฒนาครู การกำหนดหลักสูตร การประเมินผล และการจัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขสภาพความบกพร่องผลการสำรวจแต่ละโรงเรียนแสดงในตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 สภาพการบริหารวิชาการ

ลักษณะการบริหารวิชาการ	โรงเรียน					
	1	2	3	4	5	6
1. คุณสมบัติของครู						
1.1 วุฒิการศึกษาการศึกษาพิเศษหรือเกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	X	X	✓
1.2 ประสบการณ์อย่างน้อย 1 ปี	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สรุปคุณสมบัติของครู	1	1	1	0	0	1
2. ความเพียงพอของครู						
2.1 สัดส่วนครูต่อเด็กไม่เกิน 1:8	X	X	X	X	X	X
2.2 จัดสรรภาระงานครูชัดเจนและเฉพาะ	X	X	X	X	✓	✓
สรุปความเพียงพอของครู	0	0	0	0	0	0
3. แนวทางพัฒนาครู						
3.1 การศึกษาดูงาน	✓	✓	✓	X	✓	✓
3.2 การทำวิจัยในชั้นเรียน	✓	✓	✓	X	X	✓
3.3 การศึกษาต่อ	X	✓	✓	✓	X	X
สรุปแนวทางการพัฒนาครู	1	1	1	0	0	1
4. การกำหนดหลักสูตร						
4.1 กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้กับเด็ก	✓	✓	✓	X	✓	✓
4.2 จัดให้มีแผนการศึกษาเฉพาะรายบุคคล (IEP)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.3 มีแผนการจัดหลักสูตร	✓	✓	✓	X	✓	✓
4.4 มีหลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ	✓	✓	✓	X	✓	✓
สรุปลักษณะการกำหนดหลักสูตร	1	1	1	0	1	1
5. การประเมินผลการเรียน						
5.1 มีผู้ประเมินมากกว่า 1 คน	✓	✓	✓	X	✓	✓
5.2 ประเมินทักษะที่หลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.3 ใช้เกณฑ์สำหรับเด็กพิเศษหรือยืดหยุ่นเกณฑ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สรุปลักษณะการประเมินผลการเรียน	1	1	1	1	1	1
6. การจัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขสภาพความบกพร่อง						
6.1 กิจกรรม (ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด)	✓	✓	✓	X	✓	✓
6.2 ปรับปรุงพฤติกรรม แก้ไขการพูด สอนเสริม	X	✓	X	X	X	✓
สรุปลักษณะการจัดบริการ	0	1	0	0	0	1
คะแนนรวมสภาพการบริหารวิชาการที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4	5	4	1	2	5

จากตารางที่ 12 พิจารณาจากคะแนนรวมของสภาพการบริหารวิชาการที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า โรงเรียนที่ 2 และ 6 ได้ 5 คะแนน โรงเรียนที่ 1 และ 3 ได้ 4 คะแนน โรงเรียนที่ 5 ได้ 2 คะแนน และโรงเรียนที่ 4 ได้คะแนนน้อยที่สุด 1 คะแนน

โรงเรียน 4 ใน 6 โรง มีครูที่มีคุณสมบัติของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ มีวุฒิการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี โรงเรียนที่ 4 และโรงเรียนที่ 5 ครูไม่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้องแต่ทุกคนประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่า 1 ปี

ทุกโรงเรียนมีส่วนครู : เด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่า 1 : 8 โรงเรียนที่ 2 มีสัดส่วนมากที่สุด คือ 1 : 20 โรงเรียนที่ 3 และ 5 มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ 1 : 9 สำหรับการจัดสรรภาระงานให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4 ใน 6 โรงเรียนจัดสรรภาระงานให้กับครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ชัดเจนและไม่เฉพาะเจาะจงงานสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น ครูต้องรับผิดชอบงานอื่น เช่น โรงเรียนที่ 1 ครูรับผิดชอบงานสอนเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 2 ครูรับผิดชอบงานพัสดุของโรงเรียน โรงเรียนที่ 3 ครูรับผิดชอบงานวัดและประเมินผลของโรงเรียน โรงเรียน 2 ใน 6 โรง คือ โรงเรียนที่ 5 และ 6 รับผิดชอบเฉพาะงานสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและติดตามให้ความช่วยเหลือเด็กตลอดทั้งวัน เช่น การดูแลรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

ทุกโรงเรียนให้อิโกลาสครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษพัฒนาตนเอง โรงเรียนที่ 2 และ 3 มีแนวทางปฏิบัติให้ครูพัฒนาตนเองมากที่สุด จากการกำหนดนโยบายให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ครูในโรงเรียนที่ 2 ทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่องการใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ การรู้ค่าของตัวเลขโดยใช้สัญลักษณ์ ทำให้เด็กเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น จากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนที่ 3 ได้ผลิตเป็น “ตารางเด็กดี” เป็นตารางแสดงพฤติกรรมของเด็กในรอบสัปดาห์ใช้เป็นเงื่อนไขในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก และครูได้ผลิตสื่อสมุดภาพเข้าประกวดแต่ไม่ได้รับรางวัล สำหรับ โรงเรียนที่ 4 มีการสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อสาขาการศึกษาพิเศษ แต่ไม่มีครูไปศึกษาต่อเพราะมีภาระงานมากและไม่เห็นความสำคัญของการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียน 5 ใน 6 โรง การจัดรูปแบบการเรียนมีลักษณะเป็นการเตรียมความพร้อมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะเติมเวลาก่อนและในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้เด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติเติมเวลา หากเด็กยังไม่สามารถเรียนร่วมเติมเวลาได้จะให้เรียนร่วมบางเวลาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษเพื่อให้เด็กมีโอกาสดูเรียนร่วมกับเด็กปกติ สรุปรูปแบบการเรียนของโรงเรียนได้ดังนี้

1. เรียนร่วมบางเวลาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษ
2. เรียนในชั้นเรียนปกติเติมเวลา
3. เรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะเติมเวลา

โรงเรียนที่ 4 จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเติมเวลา แต่มีครูรับผิดชอบดูแลเรื่องผลการเรียน พฤติกรรมของเด็กรายบุคคล

ทุกโรงเรียนได้วางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยจัดเป็นแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) เป็นรายปี เพื่อจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์จุดเด่นเพื่อพัฒนาผู้เรียน วิเคราะห์จุดแก้ไขเพื่อหาทางช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการวางแผนการเรียนจัดให้มีกิจกรรมเสริม เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมกีฬาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียน 5 ใน 6 โรง มีแผนการจัดหลักสูตรโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครูและผู้บริหารร่วมพิจารณา และมีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 3 ใน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนที่ 1 โรงเรียนที่ 3 และโรงเรียนที่ 5 ใช้หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะมีครูเป็นผู้สร้างหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิธีการสร้างใช้การพิจารณาเนื้อหาที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของเด็กและพิจารณาความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็กควบคู่กับการสร้างหลักสูตร โรงเรียน 2 ใน 5 โรง ใช้หลักสูตรจากที่อื่นและนำมาปรับใช้ คือ โรงเรียนที่ 2 ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร และโรงเรียนที่ 6 ใช้หลักสูตรของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เขตพื้นที่การศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนที่ 4 ไม่มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติแต่ปรับเกณฑ์การประเมินให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียน 5 ใน 6 โรง กำหนดให้มีผู้ประเมินมากกว่า 1 คน ผู้ประเมินหลักได้แก่ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ในรายวิชาที่เรียนร่วมครูสอนเด็กในชั้นเรียนร่วมจะร่วมกันประเมิน และในบางกิจกรรมผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น ความสามารถในการแต่งกาย ผลงานศิลปะ เป็นต้น ทักษะที่ประเมินพิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โรงเรียนที่ 4 ให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ประเมินเด็กเพียงคนเดียว สำหรับหลักการประเมินทุกโรงเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้น พิจารณาผลการเรียนของเด็กจากพัฒนาการที่ครูกำหนดตามแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ซึ่งครูจะตั้งเกณฑ์ผ่านไว้ก่อนแต่ในทางปฏิบัติพบว่ามีเด็กไม่ผ่านการประเมินเนื่องจากสภาพความบกพร่องของตัวเด็กเองจึงทำให้ผลการประเมินเบี่ยงเบนจากหลักการที่โรงเรียนกำหนดไว้

โรงเรียน 2 ใน 6 โรง มีความพร้อมในการจัดบริการกิจกรรมศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด ปรับปรุงพฤติกรรม แก้ไขการพูด และสอนเสริมวิชาการ บริการที่จัดให้กับเด็กแต่ละประเภทสรุปได้ดังนี้

1. บริการศิลปะบำบัด จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม/อารมณ์ เด็กสมาธิสั้น และเด็กออทิสติก
2. บริการดนตรีบำบัด จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม/อารมณ์ และเด็กออทิสติก
3. บริการพลบำบัด จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กสมาธิสั้น และเด็กออทิสติก
4. บริการฝึกพูด/แก้ไขการพูด จัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กออทิสติก
5. บริการสอนเสริมวิชาการ จัดให้กับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และเด็กออทิสติก

2. ด้านปฏิบัติการสอน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติการสอน และกระบวนการทำงานของครู

การสำรวจลักษณะการปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามลักษณะตัวบ่งชี้ 3 ลักษณะ คือ ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติการสอน และกระบวนการทำงาน พบความหลากหลายของปฏิบัติการสอนในโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน ปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สภาพปฏิบัติการสอน

ลักษณะของครู	โรงเรียน					
	1	2	3	4	5	6
1. ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่						
1.1 รับหน้าที่ด้วยความสมัครใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 มีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู	✓	✓	✓	X	X	✓
ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่	1	1	1	0	0	1
2. ปฏิบัติการสอน						
2.1 ครูสร้าง IEP จากข้อมูลพื้นฐานของเด็กรายบุคคล	✓	✓	✓	X	✓	✓
2.2 ครูดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	✓	X	✓	✓
2.3 ครูรายงานพัฒนาการต่อผู้ปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ปฏิบัติการสอน	1	1	1	0	1	1
3. กระบวนการทำงาน						
3.1 การทำงานเป็นทีม	✓	X	✓	X	✓	✓
3.2 การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครู ผู้บริหาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 ผู้ปกครองมีบทบาทในการพัฒนาเด็กพิเศษ	✓	✓	✓	X	✓	✓
สภาพกระบวนการทำงานของครู	1	1	1	0	1	1
คะแนนรวมสภาพปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (คะแนนเต็ม 3 คะแนน)	3	3	3	0	2	3

จากตารางที่ 13 พิจารณาจากคะแนนรวมของสภาพปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า โรงเรียนที่ 1 2 3 และ 6 ได้คะแนน 3 คะแนน โรงเรียนที่ 5 ได้ 2 คะแนน และโรงเรียนที่ 4 มีคะแนนน้อยที่สุดคือ 0 คะแนน

โรงเรียน 4 ใน 6 โรง มีครูที่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ คือ เข้ารับหน้าที่ด้วยความสมัครใจและมีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู โรงเรียน 2 ใน 6 โรง คือ โรงเรียนที่ 4 และ 5 ครูไม่ได้พัฒนาตนเองตามนโยบายที่โรงเรียนกำหนดให้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู สำหรับโรงเรียนที่ครูมีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู คือ ครูในโรงเรียนที่ 1 ครูมีโอกาสนในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและมีใบประกาศการเข้ารับการอบรมมากกว่า 60 ใบ ความรู้จากการอบรมและประสบการณ์ทำงานครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนหนังสือหวักลบของเด็กโดยใช้สีให้จำ ครูในโรงเรียนที่ 2 ใช้อักษรเบลล์แก้ปัญหาทางการเรียนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ซึ่งได้เด็กคนดังกล่าวสามารถพัฒนาการใช้อักษรเบลล์จนได้รับรางวัลจากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนัคคามาตุ ครูในโรงเรียนที่ 3 ทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่องการใช้สัญลักษณ์สีเป็นเงื่อนไขของชั้นเรียน โดยการนำสติ๊กเกอร์รูปธงมาวางไว้หน้าห้องให้เด็กวางตามแบบเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การนำสติ๊กเกอร์สีมากำหนดบริเวณในการเรียน การเล่น และบริเวณหวงห้าม เช่น บริเวณโต๊ะครูจะนำสติ๊กเกอร์สีแดงมาติดเส้นไว้โดยรอบ และครูในโรงเรียนที่ 6 นำความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับการใช้จิตวิทยาในการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการให้รางวัล และการเสริมแรง

ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือ 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา ด้านสังคม และด้านชีวิต ครูมีวิธีการสอนตามสภาพการต้องการความช่วยเหลือ มีรายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การต้องการความช่วยเหลือและวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การต้องการความช่วยเหลือ	วิธีการสอน
1. ด้านพฤติกรรม พฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม ก้าวร้าว	ครูใช้เงื่อนไขในการปรับพฤติกรรม คือ การใช้การลงโทษ การให้รางวัลเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ การเรียกเด็กมาดูแลอย่างใกล้ชิด
2. ด้านสติปัญญา เด็กไม่สามารถอ่าน เขียนหนังสือได้	ครูใช้วิธีการสอนซ้ำ
3. ด้านสังคม การเล่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม	ครูกระตุ้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนนักเรียน
4. ด้านชีวิต การรับประทานอาหาร การทานยา การเข้าห้องน้ำ การใช้ภาษาและคำพูดในการสื่อสาร	ครูคอยดูแลกระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาในการสื่อสาร ครูสอนให้เด็กพูดและช่วยเหลือตนเองโดยมีครูเป็นผู้ช่วย

ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษครูมีเป้าหมายในการสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่มุ่งเน้นผลทางวิชาการ ครู 4 ใน 5 โรงเรียนสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและข้อมูลพื้นฐานของเด็กแต่ละคนตามสภาพการต้องการความช่วยเหลือโดยระบุเหตุผลและความจำเป็นในการขอสื่อตาม IEP ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลครูได้ระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ระยะเวลาและเกณฑ์การประเมิน สำหรับเด็กแต่ละคนที่ชัดเจน บรรยายให้เห็นถึงวิธีการเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม โรงเรียนที่ 4 หัวหน้างานการศึกษาเป็นผู้สร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ในโรงเรียนเพื่อขอการสนับสนุนสื่อตาม IEP จากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ครู 5 ใน 6 โรงเรียนได้ติดตามพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การตามไปดูเมื่อเด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติ และการติดตามเด็กเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว สำหรับผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่ผ่านการประเมินตามแผนการศึกษา เฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ครูในทุกโรงเรียนได้สะท้อนผลการเรียนให้เด็กได้รับทราบ เช่น การชมเชย การให้รางวัลเป็นรูปดาว และรายงานให้ผู้ปกครองรับทราบเป็นรายงานผลการเรียนรายปี

ครู 4 ใน 6 โรงเรียน มีกระบวนการทำงานเป็นทีม กลุ่มละ 2-3 คน ในการสอนและติดตามให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนที่ 1 และ 3 มีทีมครูการศึกษาพิเศษ ร่วมกันสอนและดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องการศึกษาพิเศษ โรงเรียนที่ 5 และ 6 มีครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพี่เลี้ยงประจำชั้นเรียนพิเศษห้องละ 1 คน ครู 2 ใน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนที่ 2 และ 4 มีกระบวนการสอนโดยครูคนเดียว แต่ในก็ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครูคนอื่นในโรงเรียนด้วยความสมัครใจ

ครูในทุกโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครูสอนเด็กปกติ ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยความสมัครใจ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการให้ความช่วยเหลือครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการปฏิบัติหน้าที่ครูได้สรุปรายงานผลการดำเนินการในรูปแบบรายงานประจำปีการศึกษาเพื่อเสนอผู้บริหาร หรือเสนอให้หัวหน้างานการศึกษาพิเศษรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ผู้ปกครองของเด็ก 5 ใน 6 โรงเรียน มีบทบาทในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โรงเรียนที่ 1 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เช่น การเตรียมอุปกรณ์การเรียนของเด็ก โรงเรียนที่ 2 ครูชี้แจงกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการบ้านที่ครูสั่งหรือสิ่งที่ต้องเตรียมให้กับเด็กเป็นประจำทุกวันเพราะโรงเรียนได้กำหนดให้ผู้ปกครองมารับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ชั้นเรียนพิเศษเท่านั้น โรงเรียนที่ 3 ครูมีสมุดแจ้งให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลกดขันในการทำบ้านหากเด็กมีปัญหาในการเรียน โรงเรียนที่ 5 ครูและผู้ปกครองจะพบกับเป็นประจำทุกวันเพราะทางโรงเรียนไม่มีรถรับส่งเด็ก ผู้ปกครองจึงต้องมารับ-ส่งเด็กเองหรือให้ญาติมารับเด็ก เมื่อปัญหาในการสอนเด็กหรือต้องการความช่วยเหลือเรื่องในต่างๆจึงได้รับความร่วมมืออย่างดี โรงเรียนที่ 6 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดี มีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของครู จะช่วยดูแล

เรื่องการเรียน การพาเด็กไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ และสุขอนามัยของเด็กโดยเฉพาะผู้ปกครองของเด็กหญิง เช่น หากเด็กมีประจำเดือนก็จะให้หยุดเรียน ครูได้แนะนำให้ผู้ปกครองนำเด็กที่ไม่สามารถดูแลสุขอนามัยของตนเองได้พาเด็กไปตัดปีกมดลูกเพราะเด็กจะไม่รู้ว่าควรทำอย่างไร ปัจจุบันมีเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาตัดปีกมดลูกแล้ว 2 คน

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของครู คือ ความไม่เข้าใจของผู้ปกครองบางคน เกี่ยวกับพัฒนาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เมื่อเข้าเรียนแล้วอ่านหนังสือไม่ได้ ไม่ยอมรับว่าลูกเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองบางคนไม่เอาใจใส่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในการเตรียมอุปกรณ์การเรียน การดูแลทำการบ้าน ทำให้การพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายเป็นไปได้ยาก และปัญหาการขาดแคลนครูการศึกษาพิเศษ

จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณประกอบการบรรยายโดยพิจารณาประเด็นในคำถามย่อยมีสาระที่แสดงให้เห็นว่าสภาพที่โรงเรียนและครูดำเนินการไปนั้นมีผลกระทบที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่เพียงไร จัดเป็นคะแนนของการบริหารและปฏิบัติการสอนในแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 15 คะแนนของการบริหารและปฏิบัติการที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สภาพการจัดการศึกษา	คะแนนเต็ม	โรงเรียน					
		1	2	3	4	5	6
1. ด้านบริหารจัดการศึกษา							
1.1 การบริหารทั่วไป	4	3	3	3	0	2	4
1.2 การบริหารสถานที่ และสื่อ	2	1	1	2	0	1	2
1.3 การบริหารวิชาการ	6	4	5	4	1	2	5
สรุปด้านบริหารจัดการศึกษา	12	8	9	9	1	5	11
2. ด้านปฏิบัติการสอน							
2.1 ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่	1	1	1	1	0	0	1
2.2 การปฏิบัติการสอน	1	1	1	1	0	1	1
2.3 กระบวนการทำงานของครู	1	1	1	1	0	1	1
สรุปด้านปฏิบัติการสอน	3	3	3	3	0	2	3
รวม	15	11	12	12	1	7	14

จากตารางที่ 15 โรงเรียนที่ 6 เป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาเอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษสูงสุด โรงเรียนที่ 2 และ 3 เป็นอันดับ 2 โรงเรียนที่ 1 เป็นอันดับ 4 โรงเรียนที่ 5 เป็นอันดับที่ 5 และโรงเรียนที่ 4 เป็นอันดับสุดท้าย

วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายโรงเรียน

จากผลการสำรวจดังกล่าวข้างต้น แบ่งบรรยายโรงเรียนตามคะแนนคุณภาพที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (15 คะแนน) เป็น 4 กลุ่ม คือ มีลักษณะที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษปานกลาง และไม่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ตารางที่ 16 สรุปสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียน	คะแนนลักษณะที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ		รวม (คะแนน)	สภาพที่เอื้อต่อเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ
	ด้านบริหารจัดการศึกษา	ด้านปฏิบัติการสอน		
1	8 คะแนน	3 คะแนน	11	มาก
2	9 คะแนน	3 คะแนน	12	มาก
3	9 คะแนน	3 คะแนน	12	มาก
4	1 คะแนน	0 คะแนน	1	ไม่เอื้อ
5	5 คะแนน	2 คะแนน	7	ปานกลาง
6	11 คะแนน	3 คะแนน	14	มากที่สุด

โรงเรียนที่มีสภาพการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด คือ โรงเรียนที่ 6 เขตจอมทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 587 คน เป็นชาย 299 คน หญิง 288 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า(Slow Learner) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 47 คน จำแนกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 2 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 30 คน เด็กออทิสติก 14 คน และเด็กพิการซ้ำซ้อน 1 คน

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 6

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีระเบียบกำหนดการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ตั้งแต่ 60-75 ที่สามารถช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้นได้ และจดทะเบียนเป็นนักเรียนแล้วเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติโรงเรียนได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ต่ำกว่า 50 ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การจับถ้ำ การรับประทานอาหาร ไม่เป็นภาระต่อครูมากนัก ให้เข้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษ มีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ มีการจัดครูการศึกษาพิเศษ และมีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. โรงเรียนมีระบบบริการโดยคณะกรรมการการศึกษาพิเศษประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ (1 คน) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (3 คน) ผู้บริหารได้ให้อำนาจการตัดสินใจเบื้องต้นกับหัวหน้างานการศึกษาพิเศษ บทบาทของคณะกรรมการที่ส่งผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีดังนี้

2.1 คณะกรรมการการศึกษาพิเศษจะมีการประชุมร่วมกันปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ เช่น ผลการดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพ

2.2 การจัดการประชุมผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษปีละ 1 ครั้ง หรือการประชุมในวาระพิเศษ เช่น การประชุมผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับทุนจากมูลนิธิคุณพุ่ม เพื่อบอกระเบียบการใช้จ่ายเงินให้กับผู้ปกครองได้รับทราบตลอดจนการเก็บข้อมูลและผลงานของเด็ก

2.3 การตัดสินผลการเรียน การเลื่อนชั้นเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในปีการศึกษา 2550 เป็นปีแรกที่โรงเรียนได้รับงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง จำนวน 10,000 บาทต่อปี โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพ แต่เดิมโรงเรียนจัดโครงการดังกล่าวให้กับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่ในปีการศึกษา 2550 ได้จัดกิจกรรมดังกล่าวให้กับเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษโดยเฉพาะและมีโรงเรียนอื่นขอเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ต้นสังกัดได้จัดสรรงบประมาณ ที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการ 5,000 บาท ให้กับโรงเรียนเพื่อพัฒนาสื่อให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สำหรับงบประมาณในการจ้างพี่เลี้ยง 2 คน ได้เก็บในค่าเทอมเด็กเรียนในชั้นเรียนพิเศษเทอมละ 1,780 บาท

4. โรงเรียนได้ประสานงานเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 3 เรื่อง คือ เกี่ยวกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เกี่ยวกับเงินทุนสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเกี่ยวกับการเรียนการสอน

4.1 เรื่องเกี่ยวกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ประสานงานกับศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอรับการตรวจวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยแพทย์จากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

4.2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนสนับสนุน ได้ประสานงานกับมูลนิธิคุณพุ่ม เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณให้ความช่วยเหลือเด็กจำนวน 7 คน คนละ 5,000 บาท

4.3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้ประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง เพื่อขอการสนับสนุนด้านสื่อการเรียน

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนจัดห้องการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ 3 ห้องเรียน แยกเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ภายในห้องเรียนมีการจัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน ผนังห้องเรียนมีการแสดงผลงานเด็ก มีตู้เก็บเอกสารและสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีทางลาดและห้องน้ำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ห้องเรียนมีขนาดเพียงพอให้เด็กทำกิจกรรม สื่อที่จัดไว้ในการศึกษาพิเศษ ได้แก่ หนังสือภาพ หนังสือฝึกเขียนฝึกอ่าน คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมด 7 เครื่อง สื่อ CAI ซีดี อุปกรณ์งานประดิษฐ์ อุปกรณ์การเล่นตามความสนใจ เด็กได้ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่อง

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนจัดครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี การจัดสรรภาระงานของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเท่านั้น โรงเรียนมีนโยบายให้ครูพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการอบรม กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

2. โรงเรียนกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1--3 เรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะเต็มเวลา เพื่อเตรียมความพร้อมทางการเรียน และปรับพฤติกรรม เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นก่อนส่งเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

3. โรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทซึ่งเป็นฉบับร่างปี พ.ศ.2543 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เขตพื้นที่การศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นฐานในการสร้างแผนการศึกษาสำหรับนักเรียนรายบุคคล (IEP) เนื่องจากหัวหน้างานการศึกษาพิเศษเป็นคณะกรรมการพิจารณากำหนดสาระในหลักสูตรดังกล่าวและนำมาปรับใช้โดยกำหนดทักษะให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้น 2 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา/วิชาการ ได้แก่ ภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ ด้านอารมณ์และสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เน้น 3 ทักษะ คือ ทักษะทั่วไป ได้แก่ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร และด้านอารมณ์ ทักษะพื้นฐานทางการเรียน ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและได้เพิ่มเติมกิจกรรมที่มุ่งเน้นพื้นฐานทางการประกอบอาชีพ เช่น การทำสัมดำ การทอดมันฝรั่ง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เรียนในหลักสูตรเหมือนกับเด็กปกติแต่มีการปรับลดเกณฑ์การประเมินผลให้เหมาะสมกับความสามารถและข้อจำกัดของเด็กแต่ละคน มีการยืดหยุ่นวิธีการสอบ เช่น ในการคำนวณเลขหลักพันขึ้นไปจะให้ใช้เครื่องคิดเลขได้ เป็นต้น การประเมินผลการเรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม

4. โรงเรียนวางแผนการเรียนรู้ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นรายปีโดยการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) และกิจกรรมเสริมที่จะจัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น กิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพ กิจกรรมกีฬา เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีการกำหนดเหรียญรางวัลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ เพื่อเด็กให้เกิดความภาคภูมิใจ ในการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) มีครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษผู้จัดทำโดยนำความเห็นของผู้ปกครองมาร่วมในการ

กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคนจากนั้นส่งให้หัวหน้างานการศึกษาพิเศษตรวจสอบ ก่อนเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชี้แจงรายละเอียดให้กับครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วมได้รับทราบแนวทางการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนของเด็กเป็นรายบุคคล

5. โรงเรียนจัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขสภาพความบกพร่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ ได้แก่ การออกกำลังกายหลังเข้าแถวตอนเช้า การแก้ไขการพูด นอกจากนี้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะกล้ามเนื้อมือและเกิดเป็นผลงานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ การทำพวงกุญแจ

ด้านปฏิบัติการสอน

องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ครูเข้ารับหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาครู เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การฝึกการอ่าน การเขียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูพบว่าการสอนซ้ำกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นประจำทุกวัน และการบูรณาการให้เด็กอ่าน เขียนในทุกวิชาช่วยให้เด็กจดจำในสิ่งที่ครูสอนได้นานขึ้น ครูนำความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับการใช้จิตวิทยาในการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการให้รางวัล และการเสริมแรง

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ครูจัดทำแผนศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากหลักสูตรแกนกลางโดยเน้น 2 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา/วิชาการ ได้แก่ วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ด้านอารมณ์และสังคม ใน IEP ได้ระบุระดับความสามารถของเด็ก ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และการประเมินผลการเรียนไว้ 3 ทักษะโดยครูคาดว่าเด็กจะมีพัฒนาการเป็นไปตาม IEP เพราะผู้สอนพิจารณาจากพัฒนาการและความบกพร่องของเด็กควบคู่กัน เช่น จากเด็กที่เขียนหนังสือไม่เป็นและมีการพัฒนาสามารถเขียนตามรอยได้ครูก็พิจารณาให้เกรด 1-2 แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กออทิสติกเพศชาย ไม่ผ่านด้านวิชาการ แม้จะความพยายามในการเรียนมากแต่ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ เขียนได้เพียง ก- ๑ กา แต่ไม่มีปัญหาพฤติกรรมอื่น

องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงานของครู

กระบวนการทำงานของครูมีลักษณะเป็นกลุ่ม 2 คน คือ ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและครูพี่เลี้ยงคอยให้ความช่วยเหลือดูแลเด็ก ครูได้รับความร่วมมือในการดูแลเด็กจากเพื่อนครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและครูที่สอนเด็กเรียนร่วม เช่น การดูแลเรื่องการเข้าห้องน้ำ สำหรับผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี มีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของครู จะช่วยดูแลเรื่องการเรียนรู้ การพาเด็กไปพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอ

ข้อจำกัดในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 6

การบริหารวิชาการเกี่ยวกับบุคลากรมีข้อจำกัด คือ ความไม่เพียงพอของครูสอนเด็กที่มีความต้องการ โรงเรียนมีครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 5 คน จำแนกเป็นครูสอนเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ 2 คน และครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษ 3 คน ครูสอนเด็กออทิสติกโดยเฉพาะเป็นครูจากสำนักบริหารการศึกษาพิเศษในโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก ดูแลเด็กในสัดส่วน ครู : เด็กออทิสติก (ในห้องเรียนพิเศษ) คือ 1 : 2 แต่สัดส่วนของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น คือ 1 : 14

โรงเรียนที่มีสภาพการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก คือ โรงเรียนที่ 1 2 และ 3 มีข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนตามลำดับดังนี้

โรงเรียนที่ 1 เขตสวนหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีนักเรียนทั้งหมด 1,414 คน เป็นชาย 725 คน หญิง 689 คน ได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 40 คน

โรงเรียนที่ 2 เขตพระนคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 470 คน เป็นชาย 241 คน หญิง 229 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนร่วมในปี พ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 41 คน

โรงเรียนที่ 3 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 587 คน เป็นชาย 299 คน หญิง 288 คน ได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 24 คน

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 1

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีระเบียบกำหนดการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับสติปัญญา (I.Q.) 50 ขึ้นไป ที่สามารถช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้นได้ และจดทะเบียนเป็นคนพิการแล้วเท่านั้น จากการดำเนินการที่ผ่านมาของโรงเรียนได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ต่ำกว่า 30 ให้เข้าเรียนในโรงเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนเหมือนกับเด็กปกติ แม้ว่าเด็กเรียนรู้ทางวิชาการไม่ได้มากแต่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ มีการจัดครูการศึกษาพิเศษ และมีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ

2. ในการบริหารงานจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้บริหารได้แต่งตั้ง คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประกอบด้วย ผู้บริหาร ฝ่ายธุรการ ฝ่ายพัฒนาการเรียนร่วม ฝ่ายการจัดการเรียนการสอนปกติ ฝ่ายจัดการศึกษาพิเศษ คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน บทบาทของ คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนมีดังนี้

2.1 การกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีลักษณะเป็นการเสริมวิชาการให้กับเด็กตามสภาพความบกพร่องในด้านต่าง ๆ

2.2 การกำหนดวิธีการสอบและการประเมินผลการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยกำหนดให้ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษใช้วิธีการยืดหยุ่น เช่น อ่านข้อสอบให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการประเมินผลการเรียนให้กับเด็กจะประเมินให้ไม่เกินเกรด 2 ในรายวิชาที่ครูอ่านข้อสอบให้ฟัง

3. โรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากต้นสังกัดกรุงเทพมหานคร 9,000 บาทต่อปี และได้จัดสรรงบประมาณเอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดซื้อกระดาษ วัสดุที่จำเป็นในห้องการศึกษาพิเศษ และแบบเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เขียนโดยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. โรงเรียนได้ประสานงานเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 เรื่อง คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้ส่งต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เพศหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการเตรียมความพร้อมในการเรียนมาแล้วให้เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติบางเวลา ทางมหาวิทยาลัยได้ให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนของเด็ก

4.2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษประสานงานกับศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” เพื่อขอรับการตรวจวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยแพทย์จากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนมีสื่อ อุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ นิทาน กล้องสี ดินน้ำมัน ชุดอุปกรณ์บ้านไม้ รถลากไม้ ตัวต่อหลายสี ระบายไม้ของเล่น ทิวซิดี อุปกรณ์การเล่นเพื่อเสริมทักษะตามความสนใจ

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนจัดครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีนโยบายให้ครูพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการอบรม กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนปีละ 1 เรื่อง

2. โรงเรียนกำหนดรูปแบบการเรียนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมบางเวลาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษ ครูจะพิจารณาเด็กที่ไม่มีความพร้อมทางการเรียนออกมาเรียนในชั้นเรียนพิเศษ มีลักษณะเหมือนการสอนเสริมในรายวิชาที่เด็กไม่พร้อม โดยแบ่งออกเป็นช่วงเช้าและช่วงบ่าย ในช่วงเช้าจะสอนเด็กที่มีความบกพร่องมาก ในช่วงบ่ายจะสอนเด็กที่มีความบกพร่องน้อย

3. โรงเรียนกำลังดำเนินการจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท โดยรวบรวมเนื้อหาจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้วเสนอให้ศึกษานิเทศก์ตรวจสอบ พบว่ามีเนื้อหาด้านวิชาการมากเกินไปจึงต้องปรับแก้ก่อนส่งให้พิจารณาต่อไป ปัจจุบันยังไม่มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท ครูประจำวิชาและครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะพิจารณาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคลว่าแต่ละคนต้องเรียนเสริมหรือได้รับการแก้ไข/ส่งเสริมในเรื่องใดบ้าง แล้วนำมาสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ส่วนมากเป็นการสอนเสริมในรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การฝึกให้เด็กอ่านและเขียน การประเมินผลการเรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านพฤติกรรม มีการยืดหยุ่นเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. โรงเรียนวางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นรายปีโดยการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะจะเป็นผู้จัดทำแล้วเสนอคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ (ครูฝ่ายความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครอง) พิจารณาเห็นชอบตามความเหมาะสม ในการวางแผนการเรียนผู้ปกครองมีส่วนในการพิจารณาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของเด็กตามแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ว่าเห็นด้วยหรือไม่กับระดับความสามารถที่ระบุใน IEP แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ตามพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. โรงเรียนจัดบริการศิลปะ พลศึกษา การร่ายลูกปัด เพื่อพัฒนาและแก้ไขสภาพความบกพร่องเป็นกิจกรรมในตารางเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านปฏิบัติการสอน

องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ครูเข้ารับหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาครู เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การแก้ปัญหาคำการเขียนหนังสือหัวกลับของเด็กโดยใช้สีให้จำ การคิดเชื่อมโยงในการเขียนตัวอักษรไทย เช่น ศ ครูจะสอนให้เด็กจำและเขียนตามว่า “ค มีหาง” เนื่องจากเด็กมักจำและเขียนตัวอักษร เช่น ศ ๓ ๕ ๗ ไม่ได้

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ครูจัดทำแผนศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากสภาพความบกพร่องที่ควรได้รับการพัฒนา เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ครูกำหนดให้เด็กเรียนเสริมด้านวิชาการในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ใน IEP จะระบุระดับความสามารถของเด็ก ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และการประเมินผลการเรียนไว้ 2 วิชาเท่านั้น ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พิจารณาจากพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านพฤติกรรม ครูคาดว่าเด็กจะมีพัฒนาการไม่เป็นไปตาม IEP 2 คน ดังนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพศชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไม่ผ่านด้านวิชาการ เนื่องจากเด็กมีระดับสติปัญญา (I.Q.) ต่ำกว่า 30 ไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาการได้ และผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลให้เด็กทำการบ้าน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มดาวน์ซินโดรม เพศชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อายุ 9 ปี ไม่ผ่านการประเมินด้านพฤติกรรม เพราะเด็กมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและก้าวร้าว

องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงานของครู

กระบวนการทำงานของครูมีลักษณะเป็นกลุ่ม 2 คน ช่วยกันสอนเสริมวิชาการให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูได้รับความช่วยเหลือในกระบวนการทำงานของครูจากเพื่อนครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยกัน เนื่องจากครูสอนเด็กปกติเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนจึงไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ สำหรับผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีในการมาประชุมเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความเข้าใจในการทำงานและติดตามพัฒนาการของเด็ก ครูได้ติดตามพัฒนาการของเด็กหลังจบหน้าที่การสอน โดยติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อสอบถามว่าเมื่อเด็กเรียนจบแล้วไปศึกษาต่อหรือทำงาน ครูพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางหูส่วนใหญ่มักรเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา โดยครูจะเป็นผู้ทำเรื่องส่งไปยังโรงเรียนมัธยม เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถเรียนต่อได้จำเป็นต้องอยู่บ้าน

จุดอ่อนในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 1

1. การบริหารจัดการสถานที่พบว่ามีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับเด็กทำกิจกรรม ห้องการศึกษาพิเศษอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียน เป็นห้องขนาดเล็กติดเครื่องปรับอากาศ พื้นที่ใช้สอยภายนอกห้องขนาด 3 x 5 เมตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยนำคู่ออกสารมาทากันกลางเพื่อบรรจุเด็ก 20 คน การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม ห้องเรียนมีมุมทักษะการใช้ปัญญา มุมเอกสารคู่มือครู ตู้เก็บสื่อการเรียนการสอน มุมหนังสือประกอบการเรียน

2. การบริหารวิชาการพบความไม่เพียงพอของครู สัดส่วนของครู : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ 1 : 19 และการจัดการะงานของครูไม่ชัดเจนไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูไม่มีชั่วโมงสอนวันละ 1 ชั่วโมง และต้องรับผิดชอบงานแนะแนว งานลูกเสือ – เนตรนารี สำหรับการจับบริการพบว่าไม่มีความพร้อมในการสอนแก้ไขการพูด

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 2

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีระเบียบการกำหนดรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีระดับสติปัญญา 50 ขึ้นไป และมีภาวะความบกพร่องไม่มากสามารถช่วยเหลือตนเองเบื้องต้นได้ไม่เป็นภาระต่อครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน มีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ จัดครูการศึกษาพิเศษและหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. ในการบริหารงานจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้บริหารได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ (2 คน) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วม (8 คน) ทำหน้าที่บริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะเป็น

ผู้ประสานงานกับครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วมและเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมมีบทบาทในการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ดังนี้

2.1 การประชุมเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น งานแสดงผลงานศิลปะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเขตพระนคร

2.2 การประเมินงานการศึกษาพิเศษ เช่น จากการวินิจฉัยของแพทย์มีการประชุมหา แนวทางการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.3 การชี้แจงทำความเข้าใจให้เด็กปกติเข้าใจและให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อเริ่มจัดการศึกษาเด็กปกติจะกลัวไม่กล้าคุยเล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ ปัจจุบันเมื่อเจอจะทักทายกัน จับแถม

3. โรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาพิเศษจากต้นสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 9,000 บาทต่อ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมผ้าป่าการศึกษา ออกร้านผลงานเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และนำเงินที่ได้มาจัดสรร ให้อุปกรณ์เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ใช้ในการซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์งานประดิษฐ์ที่จำเป็น

4. โรงเรียนได้ประสานงานเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 เรื่อง คือ เรื่องเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัย เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ประสานงานกับสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอการสนับสนุนด้านสื่อเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ลูกบอล เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือ

4.2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประสานงานกับศูนย์ ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” เพื่อขอรับการตรวจวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการ พิเศษโดยแพทย์จากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนมีสื่อ อุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ กระจกเงา ลูกคิด ตัวต่อไม้ อุปกรณ์บ้านไม้ กิจกรรมครูเห็นว่าใช้ได้ผลดี คือ งานศิลปะได้ผลดี เพราะเด็กได้ลงมือทำของจริง และเป็นผลงานให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนจัดครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีนโยบายให้ครูพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการอบรม กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนปีละ 1 เรื่อง และสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อสาขาการศึกษาพิเศษ

2. โรงเรียนกำหนดรูปแบบการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยพิจารณาจากเด็กที่มีความสามารถทางวิชาการ อารมณ์และสังคม ในทุกวันเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติอย่างน้อย 1-2 ชั่วโมง รายวิชาที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม คือ วิชาพลศึกษา ดนตรี และลูกเสือ หากเด็กสามารถเรียนร่วมในรายวิชาอื่นได้ครูจะส่งให้ไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ

3. โรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นฐานในการสร้างแผนการศึกษาสำหรับนักเรียนรายบุคคล (IEP) แต่ไม่ได้ทำทุกทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากจึงทำแผนการศึกษาสำหรับนักเรียนรายบุคคล (IEP) ในด้านที่เด็กบกพร่องเท่านั้น การประเมินผลการเรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านการช่วยเหลือตนเอง และใช้เกณฑ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ในรายวิชาที่เด็กไปเรียนร่วมมีการยืดหยุ่นเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. โรงเรียนวางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นรายปีโดยการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) แม้ว่าผู้ปกครองบางคนไม่ยอมรับว่าลูกเป็นเด็ก

ที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่แพทย์จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” วินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็จะจัดให้เด็กได้เรียนเสริมวิชาการ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านที่เด็กยังบกพร่องอยู่ โดยมีครูประจำชั้นเรียนพิเศษและครูประจำชั้นเรียนร่วมเป็นผู้พิจารณาจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) และเสนอให้คณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และผู้ปกครองร่วมกันพิจารณา

5. โรงเรียนจัดบริการแก้ไขการพูด กิจกรรมดนตรีบำบัด และศิลปะบำบัดให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กออทิสติกเป็นประจำทุกวัน สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์ มีการจัดกิจกรรมดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัดและใช้การปรับพฤติกรรมเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรม/อารมณ์ที่ไม่เหมาะสม

ด้านปฏิบัติการสอน

องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ครูเข้ารับหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาครู เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จากประสบการณ์สอนครูพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องด้านการคิดคำนวณมักเรียนไม่ทันเพื่อนครูจึงใช้การทำโจทย์หลายข้อเพื่อให้เด็กได้ฝึกจนเกิดเป็นทักษะขึ้น การใช้อักษรเบลล์กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ครูได้ใช้การเรียนรู้จากเพื่อนที่มีความรู้เกี่ยวกับอักษรเบลล์และการฝึกฝนด้วยตนเองมาใช้ในการแก้ปัญหาทางการเรียนให้กับเด็ก ซึ่งได้เด็กคนดังกล่าวสามารถพัฒนาการใช้อักษรเบลล์จนได้รับรางวัลจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตดามาตุ

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ครูจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากหลักสูตรแกนกลาง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ความสามารถในการเรียนรู้และสภาพความบกพร่องของเด็กแต่ละคน ในแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) จะทำในด้านที่เด็กมี

ความบกพร่องซึ่งครูเห็นว่าควรปรับปรุงให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือในด้านที่ครูเห็นว่าจุดเด่นของเด็กควรได้รับการส่งเสริม เช่น เด็กออทิสติก เพศชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อายุ 8 ขวบ มีความสามารถในการทำงานศิลปะ แต่มีปัญหาในการสื่อสาร ครูจะทำ IEP 2 ด้านเท่านั้น ในการประเมินผลการเรียนตาม IEP พิจารณาจากพัฒนาการ 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านการช่วยเหลือตนเอง ครูคาดว่าเด็กจะมีพัฒนาการผ่านตาม IEP ทุกคน เพราะครูได้ให้ความช่วยเหลือการสอบโดยอ่านข้อสอบให้เด็กฟัง และกระตุ้นให้เด็กทำข้อสอบให้เสร็จ หากปล่อยให้เด็กทำเองจะไม่ สำหรับเด็กที่เรียนในชั้นเรียนร่วมครูจะพิจารณาเด็กที่สามารถทำข้อสอบเด็กปกติได้เท่านั้นให้สอบข้อสอบเด็กปกติ หากพิจารณาแล้วเด็กไม่สามารถทำได้ครูจะให้สอบข้อสอบของเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ครูชี้แจงกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการบ้านที่ครูส่งหรือสิ่งที่ต้องเตรียมให้กับเด็กเป็นประจำทุกวันเพราะโรงเรียนได้กำหนดให้ผู้ปกครองมารับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ชั้นเรียนพิเศษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้หรือรับเด็กบริเวณหน้าโรงเรียนซึ่งกำหนดเป็นข้อตกลงให้ผู้ปกครองรับทราบ

จุดอ่อนในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 2

1. โรงเรียนไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอการสนับสนุนเรื่องทุนการศึกษา
2. การบริหารจัดการห้องเรียนพบว่ามีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับเด็กทำกิจกรรม ห้องการศึกษาพิเศษอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียนพื้นที่ใช้สอยภายใน 1 ห้องเรียนขนาด 4 x 6 เมตร ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เพื่อแบ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษระดับอนุบาลศึกษาและประถมศึกษาปละเด็ก 17 คน โดยนำตู้เก็บสื่อการเรียนการสอนมาถ่างกลางห้อง การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นกลุ่ม ภายในห้องเรียนมีมุมเก็บผลงานของเด็ก ผนังห้องมีผลงานศิลปะของเด็กระดับชั้นอนุบาลจำนวนมาก
3. การบริหารวิชาการพบความไม่เพียงพอของครู สัดส่วนของครู : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ 1 : 20 และการจัดการะงานของครูไม่ชัดเจนไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูสอนทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ และต้องรับผิดชอบงานพัสดุของโรงเรียนทำหน้าที่รับ จำหน่ายและตรวจสอบทรัพย์สินของโรงเรียนต้องไปปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเขตพระนคร

4. ในด้านปฏิบัติการสอนของครู กระบวนการทำงานของครูสอนโดยครูคนเดียว
ครูแบ่งภาระงานตามระดับชั้น

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 3

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีนโยบายรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กออทิสติกที่มีระดับสติปัญญา 50 ขึ้นไป โดยเด็กต้องมีใบรับรองจากแพทย์และสามารถช่วยเหลือตนเองเบื้องต้นได้ หากเด็กยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองเบื้องต้นได้หรือมีปัญหาพฤติกรรมรุนแรง โรงเรียนจะแนะนำให้ผู้ปกครองส่งเด็กไปเตรียมความพร้อมหรือรับการรักษาก่อนในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ เป็นต้น โรงเรียนมีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ จัดครูการศึกษาพิเศษและหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. ในการบริหารงานจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้บริหารได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน (1 คน) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วม (7 คน) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ (3 คน) ทำหน้าที่บริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน โดยผู้บริหารได้ให้แนวทางและอำนาจการตัดสินใจเบื้องต้นกับครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมมีบทบาทในการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ดังนี้

2.1 การสนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ได้มีการประสานงานกับโรงเรียนวัดราชโกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากสถิติการจบการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปีการศึกษา 2549 มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจบทั้งหมด 6 คน และได้ศึกษาต่อในโรงเรียนวัดราชโกษา

2.2 ในการจัดชั้นเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมในการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วมจะช่วยกันวางแผนเพื่อแบ่งภาระงานในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วเสนอขอความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน

2.3 ในการประชุมผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ให้ผู้ปกครองระบุความคาดหวังของผู้ปกครองต่อตัวครู และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อลูก เพื่อพิจารณาความต้องการของพ่อแม่สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกเป็นหรือไม่ และพิจารณาทัศนคติในการส่งลูกเข้าเรียน เป็นต้น และนำความคาดหวังดังกล่าวมาใช้ประกอบการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP)

2.4 การพิจารณาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการความต้องการอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนตามรายการที่บริษัทรับเหมาผลิตกำหนด

3. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกับเด็กปกติในโรงเรียนคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อคน คือ เด็กปกติได้รับคนละ 400 บาท สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับคนละ 2,000 บาท เพื่อใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน

4. โรงเรียนได้ประสานงานเพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2 เรื่อง คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้ประสานงานกับสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณรายหัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2,000 บาท ต่อคนต่อปี เพื่อใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามรายการที่บริษัทรับเหมากำหนด และประสานงานกับโรงเรียนวัดราชโกษา เพื่อส่งต่อเด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อไป

4.2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ประสานงานกับมูลนิธิคุณพุ่ม ครูได้เสนอขอการสนับสนุนงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 5 คน คนละ 5,000 บาท

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนจัดห้องการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 1 ห้องเรียนอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียน ภายในห้องเรียนมีโต๊ะครู 3 โต๊ะอยู่ด้านข้าง ด้านหน้ามีตารางกิจกรรมการเรียนการสอน ตารางแสดงพฤติกรรมของเด็กใช้ชื่อว่า “ตารางเด็กดี” ด้านหลังห้องเรียนเป็นมุมสื่อและบอร์ดแสดงผลงานภาพวาดของเด็ก ห้องเรียนมีพื้นที่ว่างสำหรับให้เด็กทำกิจกรรม บริเวณพื้นที่ห้องครูได้นำสติ๊กเกอร์สีมาติดเพื่อแบ่งพื้นที่การเรียนและเล่น การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นรูปตัว U ในลิ้นชักโต๊ะเด็กแต่ละคนจะมีกล่องเก็บอุปกรณ์การเรียนเพื่อป้องกันเด็กลืมนำมาโรงเรียน บริเวณมุมสื่อมีสื่อ อุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ กระดาษ กาว บอลยางขนาดใหญ่ หนังสือภาพ ทีวี เครื่องเล่นวีซีดี คอมพิวเตอร์ ชุดอุปกรณ์บ้านไม้ผลไม้จำลอง ตุ๊กตา ตัวต่อ บล็อกตัวอักษรภาษาอังกฤษ แผ่นสปริงสำหรับกระโดด และอุปกรณ์การเรียนศิลปะ เช่น ดินสอสี ดินน้ำมัน กาว ทราย

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนจัดครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี โรงเรียนมีนโยบายให้ครูพัฒนาตนเองจากการเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และการส่งผลงานเข้าประกวด
2. โรงเรียนจัดรูปแบบการเรียนให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เรียนในชั้นเรียนพิเศษ โดยเฉพาะเต็มเวลา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป ให้เด็กที่สามารถเรียนร่วมได้โดยครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะพิจารณาจากความบกพร่องทางร่างกาย ความสามารถทางวิชาการ พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมให้เข้าเรียนร่วมบางเวลาหรือเต็มเวลาในชั้นเรียนปกติ
3. โรงเรียนกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนในชั้นเรียนพิเศษใช้หลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นพื้นฐานในการวางแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) แต่จะปรับเนื้อหาตามความสามารถของเด็กแต่ละคน เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนในชั้นเรียนร่วมเต็มเวลาใช้หลักสูตรในแต่ละระดับชั้นที่เด็กเรียนร่วมแต่มีการปรับลดเกณฑ์การประเมินผลให้เหมาะสมกับความสามารถและข้อจำกัดของเด็กแต่ละคน โดยครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะเป็นผู้พิจารณา ในแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) กำหนดให้เด็กเรียนใน

8 กลุ่มสาระเหมือนกับเด็กปกติ คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พลศึกษาและสุขศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม การประเมินผล การเรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม

4. โรงเรียนวางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนจะทำเป็นรายปีโดยการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะจะเป็นผู้จัดทำเพื่อลดภาระให้กับครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วม แล้วเสนอคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง หัวหน้าโครงการเรียนร่วม ที่ปรึกษาโครงการ (ครูที่ผ่านการอบรม 200 ชั่วโมง เคยรับผิดชอบโครงการเรียนร่วม) ผู้แทนคนพิการ (ครูหัวหน้างานโครงการงานสัมพันธ์ชุมชน) พิจารณาเห็นชอบตามความเหมาะสม ในการวางแผนการเรียนผู้ปกครองมีส่วนในการพิจารณาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของเด็กตามแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ว่าเห็นด้วยหรือไม่กับระดับความสามารถที่ระบุใน IEP

5. โรงเรียนจัดบริการศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด โดยจัดเป็นรายวิชาลงในตารางเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านปฏิบัติการสอน

องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ครูเข้ารับหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยสมัครใจ และมีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาครู ดังนี้ จากการส่งครูเข้าสัมมนาในชมรมครูการศึกษาพิเศษ ครูในโรงเรียนที่ 6 ดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานชมรมครูการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ชมรมครูการศึกษาพิเศษก่อตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 เพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างครูการศึกษาพิเศษ ครูแนะแนวการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร 71 โรงเรียน โดยจัดให้มีการสัมมนาปีละ 3 ครั้ง ชมรมมีนโยบายผลักดันให้เกิดการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการสัมมนาครูเสนอให้มีการผลักดัน สนับสนุนให้ครูสอนเด็กปกติในโรงเรียนได้เข้ารับการ

อบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์สีเป็นเงื่อนไขของชั้นเรียน โดยการนำสติ๊กเกอร์รูปธงวางไว้หน้าห้องให้เด็กวางตามแบบเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การนำสติ๊กเกอร์สีมากำหนดบริเวณในการเรียนการเล่น และบริเวณหวงห้าม เช่น บริเวณโต๊ะครูจะนำสติ๊กเกอร์สีแดงมาติดเส้นไว้โดยรอบ

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ครูจัดทำแผนศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากหลักสูตร ประถมศึกษาปีที่ 1 และความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละคน ได้ระบุเหตุผลและความจำเป็นในการขอติดตาม IEP ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ครูกำหนดระยะเวลาและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน บรรยายให้เห็นถึงวิธีการเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม โดยครูคาดว่าเด็กจะมีพัฒนาการเป็นไปตาม IEP ทุกด้าน 8 คน ได้แก่ เด็กออทิสติก 7 คน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 1 คนและมีพัฒนาการไม่เป็นไปตาม IEP ทุกด้าน 3 คน โดยแต่ละคนมีปัญหา ดังนี้

- เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพศหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อายุ 11 ปี ไม่ผ่านการประเมินด้านสติปัญญา/วิชาการ เนื่องจากมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตาและกล้ามเนื้อมือไม่ดีทำให้ไม่สามารถเขียนหนังสือได้ และอ่านหนังสือไม่ออก

- เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพศชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไม่ผ่านการประเมินด้านสติปัญญา/วิชาการ เนื่องจากเด็กมีปัญหาทางสมองเพราะมีอาการชัก ไม่สามารถเขียนหนังสือตามจุดปะได้ แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมดีชอบพูดคุยกับเพื่อนและครู

- เด็กออทิสติก เพศหญิง ไม่ผ่านการประเมินด้านสังคม เนื่องจากไม่ยอมพูดและเล่นกับเพื่อน ครูต้องพยายามกระตุ้นให้เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน

องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงานของครู

กระบวนการทำงานของครูมีลักษณะเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยครูการศึกษาพิเศษ 3 คน ในการสอนจะมีครูรับผิดชอบหลักทำหน้าที่การสอนและครูอีก 1-2 คนช่วยดูแลกระตุ้นให้เด็กสนใจเรียน ครูได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนครูในโรงเรียนด้วยความสมัครใจ เช่น ในการทดลองส่งเด็กออทิสติก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียนกับเด็กปกติ ครูต้องประสานงานกับครูสอนเด็กปกติ เพื่อให้ข้อมูลและเทคนิคการสอนให้กับครูสอนเด็กปกติ และผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดีในการสื่อสารให้ความช่วยเหลือเด็ก เพราะครูจะมีสมุดสื่อสารรายงานพฤติกรรมถึงผู้ปกครองให้รับทราบเป็นประจำทุก ทำใหู้ถึงพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก พฤติกรรมของเด็ก การเตือนเรื่องเตรียมของใช้ในการเรียน การแต่งกาย โดยมีเงื่อนไขในการสื่อสาร คือ หากผู้ปกครองไม่ได้ตอบในสมุดสื่อสารต่อกัน 3 วัน ครูจะงดเว้นการเขียนสมุดสื่อสารรายงานพฤติกรรมถึงผู้ปกครอง

จุดอ่อนในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 3

1. โรงเรียนไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอการสนับสนุนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ประสานงานกับสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณรายหัวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2,000 บาทต่อคนต่อปี เพื่อใช้ในการจัดซื้ออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามรายการที่บริษัทรับเหมากำหนด ประสานงานโรงเรียนวัดราชโกษา เพื่อส่งต่อเด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. การบริหารวิชาการพบความไม่เพียงพอของครู สัดส่วนของครู : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ 1 : 9 และการจัดการะงานของครูไม่ชัดเจนไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สอนเด็กปกติ และต้องรับผิดชอบงานวัดผลของโรงเรียน งานหัวหน้าโครงการห้องเรียนในโลกกว้าง โครงการเข้าค่ายลูกเสือยุวกาชาด

โรงเรียนที่มีสภาพการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษปานกลาง คือ โรงเรียนที่ 5 เขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษา - ประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 671 คน เป็นชาย 343 คน หญิง 328 คน เริ่มจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า (Slow Learner) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 26 คน

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 5

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีระเบียบกำหนดการรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีใบรับรองจากแพทย์เข้าเรียน แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีเด็กออทิสติกจำนวนมากต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนจึงรับเด็กออทิสติกที่มีใบรับรองจากแพทย์เข้าเรียน โรงเรียนมีงบประมาณจัดการศึกษาพิเศษ มีการจัดครูการศึกษาพิเศษ และมีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ

2. ในการบริหารงานจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้บริหารได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้าง SEAT ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วม (4 คน) ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ (3 คน) นักจิตวิทยาจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางซึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน (1 คน) ทำหน้าที่บริหารงานให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียน คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมมีบทบาทในการบริหารงานตามโครงสร้าง SEAT เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ดังนี้

2.1 นักเรียน (S : Students) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนทั่วไปปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้อง การเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยการสังเกตและพัฒนาพฤติกรรมเป็นรายบุคคล

2.2 สภาพแวดล้อม (E : Environment) โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งด้านวิชาการ และประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน เช่น การจัดประชุมชี้แจงถึงศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนแต่ละประเภท จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Actives) จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความสามารถ โดยเด็กเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยใช้หลักสูตรปกติควบคู่กับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และเรียนในห้องเรียนพิเศษโดยจัดการเรียนการสอนความแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนจะได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับนักเรียนปกติทุกกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ นอกจากนั้นยังพัฒนาศักยภาพให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้แสดงความสามารถ เช่น การแข่งขันกีฬา การวาดภาพ

2.4 เครื่องมือ (T : Tools) จัดสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม

3. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหมือนกับเด็กปกติในโรงเรียนคิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อคน แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้รับประมาณสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง โดยโรงเรียนเสนอของบประมาณจากการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) เพื่อพิจารณาว่าเด็กแต่ละคนต้องการการสนับสนุนสื่อ บริการในเรื่องใดบ้าง งบประมาณที่ได้รับจะอยู่ในรูปแบบคู่มือคนละ 2,000 บาทต่อคนต่อปี งบประมาณสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบางส่วนมาจากการบริจาคเงินของชมรมผู้ปกครองของโรงเรียน เช่น การจ้างครูพี่เลี้ยงคอยดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษ การซื้อคอมพิวเตอร์ในห้องการศึกษาพิเศษ

4. ในการบริหารงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนได้ประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ดังนี้

- การสนับสนุนด้านบุคลากรครู เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจ้างครูทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ จึงเสนอขอไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ซึ่งได้รับความช่วยเหลือโดยส่งครูมาประจำการที่โรงเรียน 2 คน เพื่อทำหน้าที่สอนเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ

- การสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนได้เสนอขอของบประมาณสนับสนุนในรูปแบบคู่มือสื่อ บริการ คนละ 2,000 บาทต่อคนต่อปี

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนจัดห้องการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 2 ห้องเรียน เป็นห้องเรียนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะตามโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติก 1 ห้องเรียน และห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น 1 ห้องเรียน

- ห้องเรียนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะอยู่ชั้น 2 ของอาคารเรียน ด้านหลังห้องเรียนมีมุมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ พื้นห้องเรียนครูได้นำสติ๊กเกอร์มาติดเป็นตาราง 9 ช่องเพื่อใช้ฝึกให้เด็กเดิน การจัดโต๊ะเรียนจัดเป็นแถวหันหน้าเข้ากระดาน สื่อและอุปกรณ์ที่โรงเรียนจัดให้กับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะได้แก่ นิทานสองภาษา กลองขนาดเล็ก บล็อกเรขาคณิต อุปกรณ์เสริมทักษะที่มีสีสัน ตัวต่อไม้ภาษาอังกฤษ สีนํ้า ดินนํ้ามัน

- ห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นอยู่ชั้นล่างของอาคารเรียน มีการจัดโต๊ะเรียนเป็นรูปตัว U ด้านหลังห้องเรียนจะมีมุมให้เด็กเล่นโดยมีพื้นนุ่ม มีสื่อและอุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ กระดาษกาว หนังสือภาพ เครื่องดนตรี ดินนํ้ามัน ลูกโลก ลูกบอลยาง คอมพิวเตอร์ ซีดี ภาพต่อ บล็อกเรขาคณิต

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนกำหนดรูปแบบการเข้าเรียนพิจารณาจากพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา/ วิชาการ ด้านอารมณ์ และด้านสังคมและจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนเสริมวิชาการ สำหรับเด็กออทิสติกกำหนดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะ โดยมีครูจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลางดูแลเด็กในสัดส่วนครู 1 คนต่อเด็ก 2 คน ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษจะมีลักษณะเป็นการเรียนปนเล่น

2. หลักสูตรของโรงเรียนประกอบไปด้วย หลักสูตรอนุบาล หลักสูตรประถมศึกษา และ หลักสูตรการศึกษาพิเศษ โรงเรียนมีหลักสูตรแกนกลางสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่มีหลักสูตรแกนกลางสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่ม และครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันสร้างหลักสูตรแกนกลางโดยพิจารณาจาก ความสามารถพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเนื้อหาที่เห็นว่ามีจำเป็นต่อ การดำรงชีวิต สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นครูสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียน รายบุคคล (IEP) โดยใช้หลักสูตรประถมศึกษาตามระดับชั้นของเด็กแต่ละคนเป็นพื้นฐานในการ สร้าง เนื้อหาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั่นคือการฝึกพูด การใช้ดนตรี บำบัดในรายวิชาพลศึกษาจะให้ออกกำลังกายด้วยการเดิน วิ่ง กระโดด การฝึกกล้ามเนื้อมือในรายวิชา การงานพื้นฐานอาชีพจะให้ร้อยลูกปัด ถักวาด ทำความสะอาดห้องเรียน เนื้อหาหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกเน้น 6 ทักษะ คือ ทักษะทางวิชาการ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะกล้ามเนื้อมัด ใหญ่ ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านพฤติกรรมและ อารมณ์ สำหรับในแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) กำหนดให้เด็กเรียนใน 8 กลุ่ม สาระเหมือนกับเด็กปกติ คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พลศึกษาและสุขศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม การประเมินผลการ เรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา/วิชาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และ ด้านพฤติกรรม

3. โรงเรียนวางแผนการเรียนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเป็นรายปีโดยการ จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โรงเรียนวางแผนการเรียนประจำปีที่จะบรรลุถึง กิจกรรมเสริมที่จะจัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา การประชุม ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) มีครู

สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษและครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วมเป็นผู้จัดทำโดยนำความเห็นของผู้ปกครองมาร่วมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคนจากนั้นส่งให้หัวหน้างานการศึกษาพิเศษตรวจสอบ ก่อนเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

4. โรงเรียนจัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขความบกพร่องของเด็กแต่ละคนตั้งแต่วันที่ 14.30 น. ของทุกวัน บริการที่จัดให้กับเด็ก ได้แก่ ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด

ด้านปฏิบัติการสอน

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ครูจัดทำแผนศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยพิจารณาจากหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละคนและข้อบกพร่องที่ควรได้รับการแก้ไข ในแผนศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ได้ระบุเป้าหมายระยะยาว 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการประเมินผลการเรียนและผู้รับผิดชอบ ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พิจารณาจากพัฒนาการ 4 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านพฤติกรรม โดยครูคาดว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการเป็นไปตาม IEP ทุกด้านสามารถสอบผ่านเลื่อนชั้นได้ เนื่องจากครูตั้งเกณฑ์การประเมินผลไว้ไม่สูงมาก แต่เมื่อเปิดภาคการศึกษาใหม่ก็ต้องมีการทบทวนเสมอ ซึ่งเด็กก็เรียนรู้ได้ดีขึ้นแต่ต้องเสียเวลาในการสอนทบทวน ปัญหาดังกล่าวเป็นเพราะสภาพความบกพร่องของตัวเด็กเอง ครูสะท้อนผลการเรียนให้กับเด็กโดยมีรางวัลให้เด็กในเทศกาลต่างๆ เช่น ในเทศกาลปีใหม่ ครูมีรางวัลเด็กเก่งภาษาไทย รางวัลเด็กเก่งร้อยลูกปัด รางวัลเด็กดีช่วยเหลือเพื่อน เป็นต้น ในการเรียนการสอนก็มีการชมเด็กที่มีผลการเรียนดี ผลงานศิลปะสวยงามอยู่เสมอแต่ไม่มีรางวัลให้กับเด็ก

องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงานของครู

กระบวนการทำงานของครูมีลักษณะเป็นกลุ่ม 2 คน ในการสอนจะมีครูพี่เลี้ยง 1 คน คอยให้ความช่วยเหลือดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมที่ครูกำหนด ในการทำงานของครูได้รับ

ความร่วมมือจากเพื่อนครูที่สอนเด็กในชั้นเรียนปกติดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในวิชาเรียนร่วม เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาพลศึกษา วิชาศิลปะ เป็นต้น ครูได้ประสานกับครูสอนวิชาศิลปะ สนับสนุนให้เด็กมีผลงานเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ สำหรับผู้ปกครองให้ความร่วมมือดี เพราะมีความต้องการให้ลูกหายเป็นปกติ เช่น การสอนให้เด็กทำการบ้าน การให้ข้อมูลพฤติกรรม ของเด็กเวลาอยู่ที่บ้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการปรับพฤติกรรม ครูและผู้ปกครองจะพบกับเป็น ประจำทุกวันเพราะทางโรงเรียนไม่มีรถรับส่งเด็ก ผู้ปกครองจึงต้องมารับ-ส่งเด็กเองหรือให้ญาติมา รับเด็ก เมื่อปัญหาในการสอนเด็กหรือต้องการความช่วยเหลือเรื่องในต่างๆจึงได้รับความร่วมมือ อย่างดี หลังจบหน้าที่การสอนในแต่ละเทอมครูได้ติดตามพัฒนาการของเด็ก โดยตามไปดูใน ห้องเรียนร่วมในระยะเริ่มแรกของการเปิดเทอม เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนห้องเรียนและ ครูผู้สอน

จุดอ่อนในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของ โรงเรียนที่ 5

1. โรงเรียนไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ และไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอการสนับสนุนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ วินิจฉัยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทุนสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ
2. ในการบริหารวิชาการพบว่า ไม่มีครูวุฒิการศึกษาพิเศษ และครูไม่เพียงพอ โรงเรียนมีครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ 3 คน จำแนกเป็นครูสอนเด็กออทิสติก โดยเฉพาะ 2 คน และครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษ 1 คน ครูสอนเด็กออทิ สติกโดยเฉพาะ เป็นครูจากสำนักบริหารการศึกษาพิเศษในโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับ บุคคลออทิสติก ดูแลเด็กในสัดส่วน ครู : เด็กออทิสติก (ในห้องเรียนพิเศษ) คือ 1 : 2 แต่สัดส่วน ของครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น คือ 1 : 20 โรงเรียนไม่มีแนวทางให้ครูพัฒนาตนเองจากการทำวิจัยในชั้นเรียน หรือสนับสนุนให้ครู สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ศึกษาต่อสาขาการศึกษาพิเศษ เพราะไม่มีครูสอนเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษโดยเฉพาะที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

3. ในด้านปฏิบัติการสอนพบว่าครูไม่มีผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการพัฒนาตนเอง

โรงเรียนที่มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาไม่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ โรงเรียนที่ 4 เขตดุสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 มีนักเรียนทั้งหมด 1,092 คน เป็นชาย 476 คน หญิง 616 คน โรงเรียนเริ่มจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในปี พ.ศ. 2545 ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 6 คน จำแนกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3 คน เด็กที่เรียนรู้ได้ช้า (Slow Learner) 2 คน และเด็กออทิสติก 1 คน

การจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 4

ด้านบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางในรูปแบบคู่มือป้องกันการเรียนคนละ 2,000 บาทต่อปี โดยโรงเรียนเสนอขอคู่มือป้องกันการเรียนจากการทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล(IEP) เพื่อพิจารณาว่าเด็กแต่ละคนต้องการการสนับสนุนการเรียนในเรื่องใดบ้าง

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

โรงเรียนปรับลดเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการประเมินผลการเรียนพิจารณาจากพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านพฤติกรรม โดยให้ผู้สอนในแต่ละรายวิชาเป็นผู้ประเมิน

จุดอ่อนในการจัดการศึกษาตามกรอบการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนที่ 4

1. โรงเรียนมีระเบียบกำหนดการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีสภาพความบกพร่องไม่มาก สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้เข้าเรียนในโรงเรียน เมื่อรับเด็กเข้าเรียน โรงเรียนจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา จัดให้เด็กเรียนในหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ

ไม่มีครูการศึกษาพิเศษสอนโดยเฉพาะแต่มีครูดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละระดับชั้น ในการบริหารงานการศึกษาพิเศษอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้างานการศึกษาพิเศษ ตัวแทนครูจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (8 คน) โดยผู้บริหาร ได้มอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานและ ประสานงานการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการสัมภาษณ์พบว่า บทบาท ของคณะกรรมการไม่ชัดเจน ไม่มีการตัดสินใจที่ส่งผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ งบประมาณ ที่ได้รับจากศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง 10,000 บาทต่อปี ได้จัดสรรในการส่งครูเข้าอบรม

2. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ไม่มีการจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ สื่อการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกจัดไว้ที่ห้องสมุด เด็กไม่ได้ ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่อง

3. ในการบริหารวิชาการพบว่า ไม่มีครูวุฒิการศึกษาพิเศษ การจัดสรรภาระงานของครูไม่ มีความเฉพาะ โรงเรียนจัดให้มีครูดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครู : เด็กในหนึ่งระดับชั้น เพื่อ ดูแลเกี่ยวกับการรายงานผลการเรียนและพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล แต่ครูมีโอกาสดูเด็กใน ชั้นเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โรงเรียนมีแนวทางพัฒนาครูโดยส่งครูศึกษาต่อระดับ ประกาศนียบัตรศึกษา สาขาการศึกษาพิเศษ แต่ไม่มีครูไปศึกษาต่อเพราะมีภาระงานมากและไม่ เห็นความสำคัญในการเรียนสาขาการศึกษาพิเศษ โรงเรียนไม่มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ จัดให้เด็กเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมือนกับเด็กปกติ แต่ในการสอบมี การยืดหยุ่นเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ตัดสินผลการ เรียน ไม่มีการจัดกิจกรรมบำบัด ปรับปรุงพฤติกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. ในด้านปฏิบัติการสอน ครูไม่มีผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ ครูไม่ได้สร้าง IEP จากข้อมูลพื้นฐานของเด็กรายบุคคล หัวหน้างานการศึกษาพิเศษเป็นผู้สร้าง IEP ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนในโรงเรียน ครูไม่ได้ติดตามพัฒนาการของเด็กเนื่องจากครู มีโอกาสพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงในรายวิชาที่ครูสอน ไม่มีลักษณะการ ทำงานของครูเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองไม่มีบทบาทในการ ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อวิจารณ์

ด้วยการใช้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่สังเคราะห์จากเอกสารคู่มือการจัดการเรียนร่วม กรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์ และการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรมสามัญศึกษา, 2540, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, คารณีย์ อุทัยรัตนกิจ, 2538, ผดุง อารยวิญญู, 2542) ผู้วิจัยขอวิจารณ์ดังนี้

1. สภาพที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นสภาพที่เกิดจากการบริหารจัดการและปฏิบัติการสอน ซึ่งให้น้ำหนักในรายละเอียดเป็นตัวบ่งชี้ 15 ตัว เป็นของการบริหารจัดการศึกษา 12 ตัว แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการมาก เน้นการบริหารที่มุ่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเจาะจงและชัดเจน ดังเช่น การบริหารทั่วไปที่มีการกำหนดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพด้วย คณะกรรมการ การบริหารวิชาการที่มุ่งให้มีความพร้อมด้านบุคลากร หลักสูตร และการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น
2. หากรัฐบาลต้องการสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่ดีเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 13-19) ได้ระบุว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการพิเศษของเด็ก ควรพัฒนากระบวนการบริหารให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสร้างทางเลือกของการเรียนที่หลากหลาย ด้านครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีส่วนครู : เด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่า 1 : 8 ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (กองการศึกษาพิเศษ, 2540: 37) จำเป็นที่รัฐต้องบรรจุครูการศึกษาพิเศษเพื่อให้มีครูการศึกษาพิเศษในสัดส่วนที่เพียงพอ สำหรับแนวทางพัฒนาครูเป็นหน้าที่ของการบริหารในโรงเรียนและการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยความร่วมมือของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. โรงเรียนที่มีสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด มีปัจจัยที่ได้เปรียบ คือ โรงเรียนมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพิเศษมากที่สุด 50 ปี โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากศูนย์การศึกษาพิเศษ

ส่วนกลาง และสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนครูตามโครงการห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก สำหรับโรงเรียนที่มีสภาพไม่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยที่สุด 5 ปี พบปัจจัยที่เสียเปรียบ คือ ในระดับบริหารจัดการไม่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่งผลให้การปฏิบัติการสอนของครูไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการปฏิบัติการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการอบรมการใช้แบบคัดกรองเพื่อการวินิจฉัยบุคคลออทิสติก บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และบุคคลสมาธิสั้น และสมัครเป็นเครือข่ายกับโครงการบ่งชี้ คัดกรอง วินิจฉัย และให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีภาวะสมาธิสั้น บกพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม ของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 6 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 องค์ประกอบ คือ การบริหารทั่วไป การบริหารจัดการสื่อ และสถานที่ และการบริหารวิชาการ และแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 องค์ประกอบ คือ ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติการสอน และกระบวนการทำงานของครู โดยการสังเคราะห์กรอบแนวคิดลักษณะการบริหารจัดการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากเอกสารคู่มือการจัดการเรียนร่วม กรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์ และการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรมสามัญศึกษา. 2540, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543, ดารณี อุทัยรัตนกิจ 2538, ผดุง อารยวิญญู. 2542) ตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าโรงเรียน 5 ใน 6 โรง มีลักษณะการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกันดังนี้

องค์ประกอบ 1 : การบริหารทั่วไป

1. โรงเรียนมีระเบียบกำหนดการบริหารที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ มีระเบียบการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. การบริหารจัดการศึกษาดำเนินการอย่างมีระบบด้วยคณะกรรมการ และคณะกรรมการมีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณที่ได้รับเพื่อประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น อุปกรณ์ทำงานประดิษฐ์ งานศิลปะ แบบฝึกหัด ซีดีเพลง

4. โรงเรียนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอการสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายแหล่ง ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ “คุณพุ่ม” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มูลนิธิคุณพุ่ม

องค์ประกอบ 2 : การบริหารสถานที่ และสื่อ

โรงเรียนมีการจัดห้องเรียนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ มีมุมสื่อการเรียนการสอน และมุมแสดงผลงานเด็ก มีสื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กได้ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่อง

องค์ประกอบ 3 : การบริหารวิชาการ

1. โรงเรียนจัดครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีวุฒิการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ มีเพียง 1 โรงเรียนครูไม่มีวุฒิการศึกษาพิเศษ แต่ทั้ง 5 โรงเรียนครูมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างน้อย 1 ปี อย่างไรก็ตามสัดส่วนครูต่อเด็กมีมากกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (1 : 8) นอกจากนี้ภาระงานของครูมีมากกว่าการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กล่าวคือต้องรับผิดชอบงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น งานสอนเด็กปกติ หัวหน้าโครงการต่างๆ ดูแลงานพัสดุของโรงเรียน เป็นต้น

2. โรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองหลายลักษณะ เช่น ให้ครูเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน ทำวิจัยในชั้นเรียน และศึกษาต่อ

3. โรงเรียนกำหนดให้ครูทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนเป็นรายบุคคล (IEP) กำหนดรูปแบบการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นระเบียบบริหารตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าเรียนจัดให้เรียนในห้องการศึกษาพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก การเรียนเพื่อปรับตัว เตรียมความพร้อมเน้นทักษะในชีวิตประจำวัน ทักษะการเรียนรู้เบื้องต้นก่อนไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ หากเด็กไม่สามารถเรียนร่วมเต็มเวลาได้จะให้เรียนร่วมบางเวลาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษ

4. โรงเรียนกำหนดเกณฑ์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะหรือลดเกณฑ์ผ่านให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนมีหลักการประเมินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษซ้ำชั้น พิจารณาผลการเรียนของเด็กจากพัฒนาการที่ครูกำหนดตามแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) ซึ่งครูจะตั้งเกณฑ์ผ่านไว้ก่อนแต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีเด็กไม่ผ่านการประเมินเนื่องจากสภาพความพร้อมของตัวเด็กเองจึงทำให้ผลการประเมินเบี่ยงเบนจากหลักการที่โรงเรียนกำหนดไว้ การประเมินผลการเรียนในบางกิจกรรมมีผู้ประเมินมากกว่า 1 คน โดยให้เพื่อนครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมิน และประเมินทักษะที่หลากหลาย

5. โรงเรียนใช้หลักการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล โดยเลือกเนื้อหาที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของเด็ก และสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็ก ทั้งนี้โรงเรียนจะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณา เช่น ครู ผู้ปกครอง

6. บริการที่โรงเรียนจัดเสริมทักษะเพื่อพัฒนาและแก้ไขสภาพความบกพร่องให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นประจำทุกสัปดาห์ ได้แก่ ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด พลบำบัด

จากการสำรวจพบว่า 1 ใน 6 โรงเรียน มีสภาพการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่แตกต่างดังนี้

1. การบริหารทั่วไป

โรงเรียนไม่มีครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีวุฒิการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ และไม่มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในการบริหารงานระบบ คณะกรรมการการศึกษาพิเศษไม่มีบทบาทในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. การบริหารสถานที่และสื่อ

โรงเรียนไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีสื่อการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่เด็กไม่ได้ใช้สื่อในการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่อง

3. การบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการเป็นระบบเดียวไม่มีลักษณะเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังจะเห็นว่าโรงเรียนไม่มีครูการศึกษาพิเศษที่มีวุฒิการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติทุกรายวิชา ในการประเมินผลการเรียน กำหนดให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ประเมินคนเดียว

ไม่มีหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ และไม่ได้จัดบริการเพื่อพัฒนาและแก้ไขความบกพร่องให้กับเด็ก

2. สภาพปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการสำรวจสภาพปฏิบัติการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าโรงเรียน 5 ใน 6 โรงเรียน มีลักษณะการปฏิบัติการสอนที่สอดคล้องกันดังนี้

องค์ประกอบ 1 : ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ครูเข้ารับหน้าที่ด้วยความสมัครใจ และผลงานที่เกิดจากแนวทางพัฒนาครู มีเพียง 1 โรงเรียนที่ครูไม่มีผลงานเนื่องจากแนวทางการพัฒนาครูของโรงเรียน

องค์ประกอบ 2 : ปฏิบัติการสอน

ในการสอนของครูพบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องการความช่วยเหลือ 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา ด้านสังคม และด้านชีวิต ครูใช้ข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนในการวางแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล IEP วิเคราะห์จุดเด่นเพื่อพัฒนาผู้เรียน วิเคราะห์จุดแก้ไขเพื่อหาทางช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูได้ติดตามพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจบหน้าที่สอน และสะท้อนผลการเรียนให้เด็กและผู้ปกครองได้รับทราบถึงพัฒนาการและสิ่งที่ต้องแก้ไข

องค์ประกอบ 3 : กระบวนการทำงานของครู

ในกระบวนการทำงานของครูลักษณะเป็นทีมเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูได้รับความร่วมมือจาก ผู้บริหาร เพื่อนครู ผู้ปกครองเป็นอย่างดี ในการส่งเสริมและแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการสำรวจพบว่า 1 ใน 6 โรงเรียน มีสภาพปฏิบัติการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่แตกต่างดังนี้

ครูไม่มีผลงานที่เกิดจากแนวทางการพัฒนาตนเอง ครูไม่ได้สร้าง IEP จากข้อมูลพื้นฐานของเด็กรายบุคคล หัวหน้างานการศึกษาพิเศษเป็นผู้สร้าง IEP ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนในโรงเรียน ครูมีโอกาสดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงในรายวิชาที่ครูสอน ไม่มีการดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจบหน้าที่สอน ลักษณะการทำงานของครูเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำโดยครูคนเดียว ผู้ปกครองไม่มีบทบาท ไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขความบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการสำรวจโดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษพบว่า โรงเรียน 5 ใน 6 โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ หากได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและครูและขาดประสบการณ์ได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดน่าจะส่งเสริมสนับสนุนให้นำความรู้ในการบริหารจัดการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

2. จากผลการสำรวจพบว่า โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการศึกษาและการปฏิบัติการสอนที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังต้องการการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ทางด้านวิชาการต้องการกำลังครูทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ หน่วยงานต้นสังกัดน่าจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้บรรจุครูการศึกษาพิเศษอย่างเหมาะสม และติดตามผลการดำเนินการของโรงเรียน

3. จากการสำรวจพบว่า แนวทางการส่งเสริมให้ครูมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีหลายวิธี และจากความร่วมมือที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน เช่น การจัดการอบรม การเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารอาจพิจารณาสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสำรวจพบว่า ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการศึกษาและปฏิบัติการสอนเื้อต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีลักษณะและความพยายามที่มีความซับซ้อน น่าจะได้มีการวิจัยเพื่ออธิบายความสำเร็จที่นำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาตามวิถีของสังคมไทย

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2540. คู่มือการจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2538. การศึกษาสำหรับคนพิการในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์

_____. 2542. เอกสารคำสอนวิชา 166421 การสอนเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล. ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผดุง อารยวิญญู. 2541. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. 2542. การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพลส.

ผดุง อารยวิญญู และดารณี ศักดิ์ศิริผล. 2544. การศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาการศึกษาพิเศษ. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารี ถิระจิตร. 2545. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรียา นิยมธรรม. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 3. การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พี.เอ อาร์ตแอนด์พริ้นต์ติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. กรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544. **สรุปรายงานการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียน
ร่วมแบบรวมพลัง : การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยครอบครัว
และชุมชนมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ**

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534. **คู่มือดำเนินงานการศึกษาพิเศษ
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.**

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543. **รายงานผลการดำเนินงานการศึกษา
พิเศษ ปีการศึกษา 2542-2543 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.**

_____. 2543. **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียน
เรียนร่วมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.**

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2549. **เอกสารสัมมนาวิชาการเรื่องการพัฒนาศักยภาพ
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สมาริสัน และอทธิชัย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ**

สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4. 2548. **การจัดการศึกษาเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เขตตรวจราชการที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4.**

Ashman, A. F and John E. 1990. **Educating children with special needs.**
New York: Prentice Hall.

Mata, Faye E. 1989. **Mainstreaming Handicapped Children : Attitudes and Knowledge of Elementary Educator in the Guam Republic Schools.** Dissertation Abstract International. (September 1989).

Samuel A. Kirk and James J. Callagher. 1979. **Educating Exceptional Children.** Boston: houghton Mifflin.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ มีดังนี้

1. นพ.ณัฐวัฒน์ งามสมุทร

จิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

2. รศ.ดร.เพ็ญนิ แนนรท

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. รศ.ดร.वलลภา อารีรัตน์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. ผศ.ดร.คารณี อุทัยรัตนกิจ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

5. ผศ. อัญชัน เกียรติบุตร

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์
ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. อาจารย์ระพีพร ศุภมหาริธร

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

7. อาจารย์ดวงทิพย์ ตระกูลศิษฐ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ
และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/ ลธ.195

วันที่ 30 เมษายน 2550

เรื่อง ขอลาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ

สิ่งที่แนบมาด้วย เครื่องมือในการทำวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวสมภัสสร บัวรอด นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย
ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เขตกรุงเทพมหานคร”
ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ภาวณี ศรีสุขวัฒนานนท์	ประธานกรรมการ
2. ดร. วสันต์ ทองไทย	กรรมการ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย
เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่า ผศ. ดร.คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ
เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่าน
จะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวสมภัสสร บัวรอด ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(มศ.ดร.พนิต เบ็มทอง)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ. 0513.109/ 7, 614

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

30 เมษายน 2550

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนึ่ง

ด้วยนางสาวสมภัสสร บัวรอด นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เขตกรุงเทพมหานคร” ภายใต้
การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์	ประธานกรรมการ
2. ดร. วสันต์ ทองไทย	กรรมการ

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ท่าน
และครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้
ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนิสิต
เป็นผู้ประสานในรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
และ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(บศ.ดร.พนิต เข้มทอง)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา

โทร 0-2579-7114

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร
(ด้านบริหารจัดการศึกษา)

นางสาวสมภัสสร บัวรอด
นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....
 ระดับการศึกษา.....สาขาวิชา.....
 ประสบการณ์บริหารการงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
1. โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเวลากี่ปี มีการดำเนินการอย่างไร	จำนวน.....ปี ดำเนินการโดย.....
2. ปัจจุบันโรงเรียนมีจำนวนเด็กทั้งหมดกี่คน มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดกี่คน มีความบกพร่องประเภทใดบ้าง	มีเด็กทั้งหมด.....คน มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....คน จำแนกเป็น ☐ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นคน ☐ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคน ☐ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายคน ☐ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....คน ☐ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้คน ☐ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมคน ☐ เด็กออทิสติกคน ☐ เด็กสมาธิสั้นคน ☐ เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนคน

1. การบริหารทั่วไป

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
3. โรงเรียนมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าอย่างไร	☐ นโยบาย ☐ เป้าหมาย ☐ ผู้รับผิดชอบ

1. การบริหารทั่วไป (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
4. ระบบบริหารงานเพื่อสนองนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร	☐ ไม่ใช่คณะกรรมการ ☐ คณะกรรมการ ประกอบด้วย ☐ ผู้บริหารโรงเรียน ☐ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายต่างๆ ☐ ครูผู้สอนเด็กปกติ ☐ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ ผู้ปกครองเด็กปกติ ☐ ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา ☐ มีบทบาท/ตัดสินใจ ☐ ไม่มีบทบาท/ตัดสินใจ
5. โรงเรียนได้รับงบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ จากแหล่งใด	☐ ได้รับ ☐ ไม่ได้รับ ☐ หน่วยงานต้นสังกัด ☐ การจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ ☐ ขอรับบริจาค ☐ อื่นๆ
6. การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร	☐ เหมือนกับเด็กปกติ ☐ ไม่เหมือนกับเด็กปกติ
7. งบประมาณในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการเพียงพอมหรือไม่	☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอ

1. การบริหารทั่วไป (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
8. โรงเรียนได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร	☐ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ☐ โรงพยาบาล ☐ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ ☐ อื่นๆ
9. ท่านคิดว่าควรมีความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานใดในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	☐ รัฐ ☐ ผู้ปกครอง ☐ สถานศึกษา (ผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาพิเศษ) ☐ อื่นๆ
10. การบริหารงานทั่วไป มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี

2. การบริหารสถานที่ และสื่อ

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
11. โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร	สภาพห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ ทางลาดสำหรับรถเข็นล้อเลื่อน ☐ ห้องน้ำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ อื่นๆ

2. การบริหารสถานที่ และสื่อ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
12. สถิติการเกิดอุบัติเหตุของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับเด็กปกติ	☐ เด็กที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าเด็กปกติ ☐ เด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยกว่าเด็กปกติ ☐ อื่นๆ.....
13. โรงเรียนมีสื่อการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร	สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ☐ แผ่นรองเขียนและดินสอสำหรับคนตาบอด (Stylus) ☐ เครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบลล์ ☐ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ ☐ เครื่องช่วยสายตา ☐ เครื่องบันทึกเสียง ☐ เครื่องมือสำหรับ talking books ☐ ลูกคิด ☐ อุปกรณ์ที่มีปุ่มนูนบนไม้บรรทัด เครื่องวัดมุม ☐ รูปทรงเลขาคณิตต่างๆ แผ่นพื้นนูน ลูกโลกนูน ☐ อื่นๆ..... เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ☐ เครื่องช่วยฟังเฉพาะตัว ☐ เครื่องบันทึกเสียง ☐ กระดาษ ☐ เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ ☐ เครื่องดนตรีที่ใช้จำแนกระดับเสียง เช่น tone bar ☐ อื่นๆ..... เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

2. การบริหารสถานที่ และสื่อ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
	เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน
14. โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ อย่างไร	☐ ภาพบำบัด ให้กับเด็กประเภท..... ☐ กิจกรรมบำบัด ให้กับเด็กประเภท..... ☐ ดนตรีบำบัด ให้กับเด็กประเภท..... ☐ แขนง ให้กับเด็กประเภท..... ☐ แก้ไขปรับปรุงพฤติกรรม ให้กับเด็กประเภท..... ☐ ฝึกและแก้ไขการพูด ให้กับเด็กประเภท.....
15. การใช้ห้องปฏิบัติการเป็นอย่างไร	ใช้.....ครั้งต่อสัปดาห์โดยมี.....เป็นผู้ดูแล
16. การบริหารงานด้านสถานที่ สื่อ บริการ สนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี

3. การบริหารวิชาการ

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
17. ปัจจุบันโรงเรียนมีบุคลากรครูทั้งหมดกี่คน มีครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษกี่คน มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรบ้าง	จำนวนครูในโรงเรียนทั้งหมด คน ครูสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คน จำแนกเป็น ☐ บุคลากรในโรงเรียน ☐ ครูประจำชั้นเรียนพิเศษ คน ☐ ครูเวียนสอน คน ☐ ครูเสริมวิชาการ คน ☐ ครูที่ปรึกษา คน ☐ ครูแนะแนว คน ☐ ครูสอนพูด/แก้ไขการพูด คน ☐ ครูผู้ช่วยสอน คน ☐ อื่นๆ..... คน ☐ บุคลากรจากนอกโรงเรียน ☐ ครูเวียนสอน คน ☐ ครูสอนพูด/แก้ไขการพูด คน ☐ อื่นๆ..... คน จบการศึกษาระดับ ☐ ปริญญาตรี จำนวน.....คน สาขา.....ประสบการณ์.....ปี สาขา.....ประสบการณ์.....ปี ☐ ปริญญาโท จำนวน.....คน สาขา.....ประสบการณ์.....ปี สาขา.....ประสบการณ์.....ปี อื่นๆ..... ครู.....ภาระงาน คือ ครู.....ภาระงาน คือ

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
18. บุคลากรครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนมีอยู่เพียงพอหรือไม่	☐ เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอ (ต้องการกำลังสนับสนุนจากหน่วยงานใด) 1.จำนวน.....คน 2.จำนวน.....คน 3.จำนวน.....คน
19. โรงเรียนมีแนวทางเพื่อพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรบ้าง	☐ การฝึกอบรม..... ☐ การสัมมนา..... ☐ การศึกษาดูงาน..... ☐ การศึกษาต่อ..... ☐ การนำเสนอผลงาน..... ☐ เป็นวิทยากร..... ☐ อื่นๆ.....
20. การบริหารวิชาการเกี่ยวกับบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี
21. โรงเรียนจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในลักษณะใด	☐ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา ☐ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยมีครูการศึกษาพิเศษให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ☐ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูสอนเสริม ☐ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยได้รับการบริการจากครูเสริมวิชา ☐ เรียนร่วมเป็นบางเวลาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษ ☐ เรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะเต็มเวลา

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
22. การวางแผนการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำอย่างไร	☐ ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนเหมือนกับเด็กปกติในชั้นเรียนเดียวกัน ☐ จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ดำเนินการโดย ☐ ขออนุญาตผู้ปกครอง ☐ ทดสอบเบื้องต้น ☐ ทดสอบอย่างละเอียดโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา ☐ แจ้งผลการทดสอบให้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองได้รับทราบ ☐ ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำ IEP ☐ ประเมินผลการเรียนตาม IEP ☐ มีการทบทวน IEP IEP มีลักษณะเป็นอย่างไร..... ☐ จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล(IIP) ☐ ระบุ วัน เดือน ปี ที่สอน ☐ ระบุชื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ กำหนดเนื้อหาในการสอน ☐ กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ☐ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ☐ กำหนดสื่อ/อุปกรณ์ ☐ กำหนดการวัดและประเมินผล ☐ ลงชื่อผู้บันทึกและผู้บริหาร

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
23. การประเมินเด็กที่มีความต้องการพิเศษใช้วิธีใด โดยใครเป็นผู้ประเมิน	กำหนดการประเมินพัฒนาการ.....ด้าน ☐ สังเกต ด้าน..... ☐ สัมภาษณ์ ด้าน..... ☐ สอบข้อเขียน ด้าน..... ☐ สอบปฏิบัติ ด้าน..... ☐ สอบปากเปล่า ด้าน..... ☐ ตรวจผลงาน ด้าน..... ☐ แฟ้มพัฒนางาน ด้าน..... โดยมี.....เป็นผู้ประเมิน
24. เกณฑ์การประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร	☐ ใช้เกณฑ์เหมือนกับเด็กปกติ ☐ ใช้เกณฑ์เหมือนกับเด็กปกติแต่มีปรับให้เหมาะสมกับความบกพร่องของแต่ละคน ☐ ใช้เกณฑ์เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
25. การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี
26. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนใช้อยู่เป็นอย่างไร	☐ ใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ ที่มาของหลักสูตร..... ☐ ใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติแต่ปรับเนื้อหาหลักสูตรในบางส่วน ที่มาของหลักสูตร.....

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
	☐ ใช้หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ที่มาของหลักสูตร..... ☐ อื่นๆ.....
27. แผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร	☐ มีการวางแผนหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นลายลักษณ์อักษร ☐ มีการประเมินผลการจัดหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนา ☐ อื่นๆ.....
28. เนื้อหาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทเป็นอย่างไร	เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ☐ เน้นด้านการฟัง ☐ เน้นด้านการสัมผัสรูปทรง ขนาด ☐ เน้นการเคลื่อนไหว เช่น การวิ่ง กระโดด ☐ อื่นๆ..... เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ☐ เน้นวิชาชีพ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า งานไฟฟ้า งานไม้ งานเกษตร งานเขียนแบบ เป็นต้น ☐ เน้นการแก้ไขการพูด อ่านคำพูด ☐ อื่นๆ..... เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ☐ เน้นวิชาศิลปศึกษา หัตถศึกษา พลศึกษา ☐ เน้นทักษะทางสังคม ☐ อื่นๆ.....

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
	เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ☐ เน้นการพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อ ☐ เน้นทักษะทางภาษา ☐ เน้นทักษะการเตรียมความพร้อม เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งทางวาจา ☐ อื่นๆ.....
	เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ☐ เน้นการพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อ ☐ เน้นทักษะทางภาษา ☐ เน้นทักษะความรู้พื้นฐาน ได้แก่ การรับรู้
	ด้านปริมาณ ทิศทาง ☐ เน้นการทำงานพื้นฐานอาชีพ ☐ อื่นๆ.....
	เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ☐ ผสมผสานด้านการศึกษาและด้านจิตวิทยา ☐ อื่นๆ.....
	เด็กออทิสติก ☐ เน้นทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับ
	สิ่งแวดล้อม ☐ เน้นการใช้ภาษา ☐ เน้นการพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อ ☐ อื่นๆ.....
	เด็กสมาธิสั้น ☐ อื่นๆ.....
	เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน ☐ อื่นๆ.....

3. การบริหารวิชาการ (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
29. การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาและ อุปสรรคหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี
30. มีปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาให้กับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษนอกเหนือจาก ประเด็นที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ อย่างไร	☐ มี ☐ ไม่มี

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การสำรวจสภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร
(ด้านปฏิบัติการสอน)

นางสาวสมภัสสร บัวรอด
นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การปฏิบัติหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ของครู.....

1. ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
1. คุรจบการศึกษาระดับใด สาขาวิชาใด	☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท สาขา..... จากมหาวิทยาลัย.....
2. ระยะเวลาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	ประสบการณ์สอน.....ปี
3. ครูได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพราะเหตุใด	☐ ถูกกำหนด (ครูไม่สมัครใจ) ☐ สมัครทำหน้าที่ ☐ มีพื้นฐานการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ☐ อื่นๆ.....
4. แนวทางในการพัฒนาตนเองของครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร	☐ อบรม จำนวน.....ครั้ง จัดโดย..... ได้สาระความรู้นำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ เหตุผลของการเข้ารับการอบรม คือ ☐ ทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง..... ☐ อื่นๆ.....

2. ปฏิบัติการสอน

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
5. เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยูในการดูแลของครูต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้างและครูมีวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร	☐ ด้านชีวิต 1)..... 2)..... ☐ ด้านพัฒนาการ 1)..... 2).....

2. ปฏิบัติการสอน (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
	☐ ด้านสติปัญญา/วิชาการ 1)..... 2)..... วิธีการสอน ☐ ด้านชีวิต 1)..... 2)..... วิธีการสอน ☐ ด้านพัฒนาการ 1)..... 2)..... วิธีการสอน ☐ ด้านสติปัญญา/วิชาการ 1)..... 2).....
6. ครูมีวิธีการสร้างแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) อย่างไร	
7. เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีผลการเรียนเป็นอย่างไร	☐ ผ่านการประเมินทุกด้านคน ☐ ผ่านการประเมินบางด้านคน ☐ ไม่ผ่านการประเมินทุกด้านคน
8. ครูมีวิธีการสะท้อนผลการเรียนให้เด็กได้รับทราบหรือไม่ อย่างไร	☐ สะท้อนผลการเรียน ☐ ไม่สะท้อนผลการเรียน
9. ครูมีเป้าหมายในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีคุณลักษณะใดบ้าง	1)..... 2)..... 3).....
10. ครูได้ติดตามดูพัฒนาการของเด็กหลังจบหน้าทีการสอนหรือไม่ อย่างไร	☐ ติดตาม ☐ ไม่ได้ติดตาม

4. กระบวนการทำงานของครู

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
11. กระบวนการทำงานของครูมีลักษณะเป็นอย่างไร	☐ สอนโดยครูคนเดียว ☐ เป็นทีม จำนวน.....คน
12. ครูได้รับความช่วยเหลือในกระบวนการทำงานของครูจากใครบ้าง	☐ เพื่อนครู ด้วยเหตุผล(สมัครใจ,เป็นหน้าที่)..... ☐ ผู้ปกครอง ด้วยเหตุผล..... ☐ อื่นๆ ด้วยเหตุผล.....
13. ความร่วมมือของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างไร	☐ ดี ☐ ไม่ดี
14. การปฏิบัติหน้าที่ของครูมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง	☐ ผู้บริหาร ☐ ผู้ปกครอง ☐ หลักสูตรการเรียนการสอน ☐ งบประมาณสนับสนุน ☐ ความรู้ในการจัดการพฤติกรรมของเด็ก ☐ ขาดบุคลากร ☐ อื่นๆ

4. กระบวนการทำงานของครู (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
15. มีการสรุปรายงานผลในการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อผู้บังคับบัญชา หรือไม่ อย่างไร	☐ ไม่มี (เพราะเหตุผลใด) ☐ มี (ในรูปแบบใด)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวสมภัสสร บัรรอด

วัน เดือน ปี ที่เกิด

1 มีนาคม 2526

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ฟิสิกส์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ